

Hallituksen esitys Eduskunnalle Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II, liitteen VI ja toimenpiteen 4(2004) hyväksymisestä sekä laeiksi liitteiden ja toimenpiteen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, laiksi Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 48 a luvun muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Etelämannersopimuksen konsultatiivikokouksen Baltimoressa huhtikuussa 2009 hyväksymän liitteen II, Tukholmassa kesäkuussa 2005 hyväksymän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI ja Kapkaupungissa kesäkuussa 2004 hyväksymän toimenpiteen 4(2004) sekä lait niiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettua lakia ja rikoslakia.

Baltimoren kokouksessa vuonna 2009 hyväksytty luonnonsuojelua koskeva liite II sisältää uudistetun version alkuperäisestä liitteestä II. Muutokset verrattuna aikaisempaan liitteeseen ovat pitkälti teknisiä.

Ympäristövastuuta koskeva liite VI sisältää määräykset ympäristöonnettomuuksien ennaltaehkäisystä ja niihin varautumisesta sekä toimenpiteistä jo tapahtuneen ympäristöonnettomuuden torjumiseksi. Siinä määrätään, mikä taho vastaa ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien suorittamisesta ja kustannuksista. Toimenpiteen 4(2004) tavoitteena on varmistaa Etelämantereen alueen turismin ja muun hallituksesta riippumattoman matkus-

tuksen turvallisuus. Toimenpiteessä edellytetään, että turistit ja muut hallituksesta riippumattomat tahot huomioivat Etelämantereen luonnonolosuhteista johtuvat turvallisuusriskit ja varautuvat muun muassa vakuutuksilla mahdollisiin etsintään, pelastukseen, lääkintähuoltoon ja evakuointiin liittyviin kustannuksiin.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset liitteiden II ja VI sekä toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettua lakia siten, että kyseisten liitteiden ja toimenpiteen asettamat velvoitteet tulevat kansallisesti täytetyiksi. Mainittujen velvoitteiden täytäntöönpanon ohella lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain mukainen lupaviranomaistehtävä siirretään ympäristöministeriöltä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Lakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä teknisiä tarkennuksia. Laitonta kajoamista mineraaliesiintymään koskeva rangaistus-säännös ehdotetaan samalla siirrettäväksi rikoslakiin.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Kansainvälinen kehitys.....	5
2.1.1 Ympäristövastuuliite.....	5
2.1.2 Luonnonsuojeluliite.....	5
2.1.3 Vakuutustoimenpide.....	5
2.1.4 Lainsäädäntö eräissä valtioissa.....	6
2.2 Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
2.3 Nykytilan arviointi.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	10
5 ASIAN VALMISTELU.....	11
6 MUITA ESITYKSEEN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 YMPÄRISTÖVASTUULIITTEEN, LUONNONSUOJELULIITTEEN JA VAKUUTUSTOIMENPITEEN SISÄLTÖ JA SUHDE SUOMEN LAINSAÄDÄNTÖÖN.....	13
1.1 Ympäristövastuuliite.....	13
1.2 Luonnonsuojeluliite.....	16
1.3 Vakuutustoimenpide.....	17
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	17
2.1 Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	17
2.2 Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	17
2.3 Laki Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	17
2.4 Laki Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta.....	18
1 luku. Yleiset säännökset.....	18
2 luku. Ympäristövaikutusten arviointi.....	18
3 luku. Lupamenettely.....	18
4 luku. Luonnonsuojelu.....	19
6 a luku. Ympäristöonnettomuudet ja muut poikkeukselliset tilanteet.....	20
7 luku. Erinäiset säännökset.....	22
2.5 Laki rikoslain muuttamisesta.....	23
48 a luku. Luonnonvararikoksista.....	23
3 VOIMAANTULO.....	23
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	24
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	24
4.2 Käsitteilyjärjestys.....	26
LAKIEHDOTUKSET.....	27

Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	27
Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	27
Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	28
Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta.....	28
Rikoslain 48 a luvun muuttamisesta.....	35
SOPIMUSTEKSTIT	36
LIITTEET	59
RINNAKKAISTEKSTI.....	59
Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta.....	59
ASETUSLUONNOS	72
Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun asetuksen muuttamisesta	72

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Etelämantereen ympäristön sekä siitä riippuvien ja siihen liittyvien ekosysteemien suojelemiseksi Etelämannerta koskevan sopimuksen (SopS 31/84, jäljempänä Etelämannersopimus) sopimuspuolet tekivät Madridissa 4 päivänä lokakuuta 1991 sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan, (SopS 5/98, jäljempänä Madridin pöytäkirja). Pöytäkirja tuli voimaan tammikuussa 1998, ja se sisältää nykyisellään viisi voimassaolevaa liitettä. Liitteessä I määrätään ympäristövaikutusten arvioinnista, liitteessä II Etelämantereen eläimistön ja kasviston suojelusta ja liitteessä III jätteiden hävittämisen kiellosta. Liite IV sisältää määräykset meren pilaantumisen ehkäisemisestä ja liite V aluesuojelusta ja -hallinnosta.

Madridin pöytäkirjassa Etelämanner nimitetään rauhalle ja tieteelle omistetuksi luonnonsuojelualueeksi. Se sisältää määräykset muun ohella ympäristöönnettomuuksia koskevasta sopimuspuolten torjuntavalmiudesta ja -yhteistyöstä (15 art.). Alun perin se ei sisältänyt määräyksiä ympäristöönnettomuuksiin liittyvistä vastuukysymyksistä. Sopimuspuolet sitoutuivat kuitenkin 16 artiklan mukaan jatkoksa laatimaan ympäristövahingoista johtuvaa vastuuta koskevat säännöt ja menettelytavat.

Madridin ympäristönsuojelupöytäkirjan liite VI, jäljempänä ympäristövastuuliite, hyväksyttiin järjestyksessään 28. sopimuspuolten konsultatiivisessa kokouksessa Tukholmassa kesäkuun 14 päivänä 2005. Ympäristövastuuliitettä sovelletaan tiettyihin ympäristöönnettomuuksiin Etelämannersopimuksen soveltamisalueella eli 60. eteläisen leveysasteen eteläpuolella olevalla alueella, ja siinä määrätään näihin onnettomuuksiin liittyvistä vastuukysymyksistä. Ympäristöönnettomuudella tarkoitetaan mitä tahansa onnettomuustyypistä tapahtumaa, joka ilmenee ja joka johtaa tai joka välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin ja haitallisiin vaikutuksiin Etelämantereen ympäristössä. Vahinkotapahtuman on tullut tapahtua liitteen voimaantulon jälkeen. Liite tulee voimaan, kun sen ovat

hyväksyneet kaikki konsultatiivisen osapuolen asemassa olevat sopimusvaltiot, joilla oli tämä asema ympäristövastuuliitteen hyväksymisen ajankohtana.

Madridin pöytäkirjan luonnonsuojelua koskevaa liitettä II muutettiin Etelämannersopimuksen 32. konsultatiivisessa kokouksessa Baltimoressa huhtikuun 17 päivänä 2009. Hyväksytyt muutokset ovat luonteeltaan lähinnä teknisiä. Koska muutoksia tehtiin kuitenkin moniin artikloihin, kokous hyväksyi kokonaan uudistetun liitteen, jäljempänä luonnonsuojeluliite.

Etelämannersopimuksen konsultatiivisten kokousten hyväksymät toimenpiteet perustuvat sopimuksen IX artiklan 1 kappaleeseen, jonka mukaan konsultatiiviset osapuolet koontuvat sopivin väliajoin valmistellakseen, harkitakseen ja suosittaakseen hallituksilleen toimenpiteitä ("measures") sopimuksen periaatteiden ja tarkoituksien edistämiseksi. Selventääkseen erilaisten päätösten luonnetta konsultatiiviset osapuolet tekivät Soulissa vuonna 1995 pidetyssä konsultatiivisessa kokouksessa päätöksen, jonka mukaan konsultatiiviset osapuolet voivat hyväksyä toimenpiteitä ("measures"), menettelyä koskevia päätöksiä ("decisions") tai suosituksenomaisia päätöslausemia ("resolutions"). Toimenpiteellä tarkoitetaan nimenomaan Etelämannersopimuksen IX artiklan mukaista toimenpidettä, joka on oikeudellisesti sitova, kunhan kaikki ne valtiot, joilla toimenpiteen hyväksymishetkellä oli konsultatiivisen osapuolen asema, ovat ilmoittaneet hyväksyvänsä sen.

Etelämantereella toimiminen edellyttää riittävää varautumista alueen ankarista luonnolosuhteista johtuviin turvallisuusriskeihin. Etelämantereelle suuntaavien turistien ja muiden valtiosta riippumattomien tahojen toiminta saattaa aiheuttaa onnettomuuksia sekä etsintä- ja pelastusoperaatioita. Tällaisia tilanteita silmällä pitäen Etelämannersopimuksen konsultatiiviset osapuolet hyväksyivät Kapkaupungissa vuonna 2004 pidetyssä 27. kokouksessaan vakuutuksia ja varautumissuunnitelmia koskevan toimenpiteen 4(2004), jäljempänä vakuutustoimenpide.

Toimenpiteessä edellytetään, että turistit ja muut valtiosta riippumattomat tahot huomioivat Etelämantereen luonnonolosuhteista johtuvat turvallisuusriskit ja varautuvat muun muassa vakuutuksin mahdollisiin etsintään, pelastukseen, lääkintähuoltoon ja evakuointiin liittyviin kustannuksiin.

Suomessa Etelämantereen ympäristönsuojelusta säädetään Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetussa laissa (28/1998) ja asetuksessa (122/1998).

2 Nykytila

2.1 Kansainvälinen kehitys

2.1.1 Ympäristövastuuliite

Ympäristövastuuliite sisältää määräykset ympäristöonnettomuuksien ennaltaehkäisystä ja niihin varautumisesta sekä toimenpiteistä jo tapahtuneen ympäristöonnettomuuden torjumiseksi. Siinä määrätään, mikä taho vastaa ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien suorittamisesta ja kustantamisesta.

Liitteessä määrätään myös torjuntatoimien kustannusvastuun varalta otettavista vakuutuksista ja muista taloudellisista vakuuksista, joilla on keskeinen merkitys ympäristöonnettomuuksien torjuntavalmiuden turvaamisessa. Lisäksi ympäristövastuuliitteen mukaan Etelämannersopimuksen sihteeristö hallinnoi erityistä rahastoa, josta voidaan korvata tiettyjä ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien suorittamisesta aiheutuneita kustannuksia ympäristövastuuliitteen sopimuspuolelle. Rahasto koostuu varoista, jotka ympäristöonnettomuuden aiheuttaneen toiminnanharjoittajan on maksettava tilanteessa, jossa tarvittavia ympäristöonnettomuuden torjuntatoimia ei ole suoritettu. Valtiot ja yksityiset henkilöt voivat myös tehdä rahastoon vapaaehtoisia lahjoituksia.

Ympäristövastuuliite täydentää Etelämannersopimukseen kiinteästi liittyvää Madridin pöytäkirjaa. Liitteen johdantokappaleissa tunnustetaan ympäristöonnettomuuksien vaikutusten ehkäisemisen, minimoinnin ja niiden leviämisen estämisen tärkeys Etelämantereen ympäristön sekä siihen liittyvien ekosysteemien kannalta. Siinä viitataan muun muassa pöytäkirjan 3 artiklaan erityi-

sesti sen suhteen, että toimien suunnittelussa ja toteutuksessa on annettava etusija tieteelliselle tutkimukselle ja säilytettävä Etelämantereen arvo tieteellisen tutkimuksen alueena. Siinä viitataan myös ympäristöonnettomuuksien torjuntaa ja tähän liittyvää vastuuta koskeviin pöytäkirjan 15 ja 16 artikloihin.

Ympäristövastuuliitteellä ei ole merkittäviä liitännöitä muihin kansainvälisiin sopimuksiin. Poikkeuksen tästä muodostavat kansainväliset vastuunrajoitussopimukset, joihin viitataan ympäristövastuuliitteen vastuun rajoituksia koskevassa 9 artiklassa.

Etelämannersopimuksen sopimuspuolet seuraavat vuosittain ympäristövastuuliitteen voimaantulon etenemistä sekä arvioivat sitä, mitkä toimet olisivat tarpeellisia ja aiheellisia sopimusosapuolten kannustamisessa hyväksymään liite.

2.1.2 Luonnonsuojeluliite

Luonnonsuojeluliite sisältää määräykset Etelämantereen luonnonsuojelusta. Siinä määrätään alkuperäiseläimistön ja kasviston suojelusta, muiden kuin alkuperäisten lajien ja tautien tuomisesta. Lisäksi liite sisältää yleisluonteisia määräyksiä sekä määräykset hätätilanteista, tiedottamisesta ja tietojenvaihdosta.

2.1.3 Vakuutustoimenpide

Vakuutustoimenpiteessä edellytetään Etelämanneralueella liikkuvilta turisteilta ja muilta hallituksesta riippumattomilta tahoilta varautumista alueen luonnonolosuhteista johtuviin vaatimuksiin, jotka liittyvät terveyteen ja turvallisuuteen, etsintään ja pelastukseen sekä lääkintähuoltoon ja evakuointiin. Näiden tahojen toivotaan tiedostavan Etelämantereella toimimiseen liittyvät riskit ja varautumaan niihin siten, että alueella toimiminen järjestetään turvallisesti ja omavaraisesti.

Vakuutustoimenpiteessä tarkoitetut varautumissuunnitelmat ja niihin liittyvät käytännön järjestelyt eivät saa olla riippuvaisia muiden toiminnanharjoittajien tai kansallisten ohjelmien tuesta ilman, että asiasta on näiden tahojen kirjallinen suostumus. Lisäksi toimenpiteen mukaan siinä edellytetyjen vakuutusten ja muiden järjestelyjen odotetaan

kattavan mitkä tahansa etsintään ja pelastukseen sekä lääkintähuoltoon ja evakointiin liittyvät kustannukset.

2.1.4 Lainsäädäntö eräissä valtioissa

Ruotsi. Ruotsi tuli Etelämannersopimuksen sopimuspuoleksi vuonna 1984 ja sai konsultatiivisen osapuolen aseman vuonna 1988. Laki Etelämantereesta (Lag om Antarktis, 1993:1614) tuli voimaan huhtikuussa 1994, ja siihen sisällytettiin Madridin ympäristönsuojelupöytäkirjan lainsäädäntöä edellyttävät määräykset.

Laki korvattiin 1 päivänä lokakuuta voimaantulleella lailla Etelämantereesta (Lag om Antarktis, 2006:924, jäljempänä Ruotsin Etelämannerlaki). Uuden lain säätämistä perusteltiin viittaamalla Tukholman ympäristövastuuliitteeseen sekä yleisemmällä tarpeella tarkastaa ja ajanmukaistaa Etelämannerta koskevaa lakia. Myös uusi asetus Etelämantereesta (Förordningen (2006:1111) om Antarktis) korvasi aiemman asetuksen (1994:95).

Ruotsin Etelämannerlaissa säädetään muun ohella ympäristöonnettomuuksien torjunnasta ja torjuntatoimien kustannusten korvaamisesta ympäristövastuuliitteen edellyttämällä tavalla. Ympäristövastuuliitteen ehkäiseviä toimenpiteitä (3 art.), torjuntavalmiutta (4 art.) ja torjuntatoimien suorittamista (5 art.) koskevat säännökset sisällytettiin Etelämantereen ympäristönsuojelua koskeviin yleisiin määräyksiin. Lain luvan myöntämistä koskevien edellytysten yhteydessä säädetään velvollisuudesta asettaa riittävä vakuus ympäristöonnettomuuteen liittyvän taloudellisen vastuun varalta, mikä vastaa sisällöllisesti ympäristövastuuliitteen 11 artiklaa.

Ympäristöonnettomuuksien torjunnan kustannuksia koskevasta korvausvelvollisuudesta sekä vastuun määrällisistä rajoituksista säädetään Ruotsin Etelämannerlaissa erillisenä kokonaisuutena (19-25 §). Tähän yhteyteen on otettu säännös, jonka mukaan suorittamatta jääneiden torjuntatoimien kustannukset on maksettava ympäristövastuuliitteen 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon (20 §). Säännös tulee voimaan myöhemmin määritettävänä ajankohtana, koska rahastoa ei tulla perustamaan ennen kuin ympäristövastuuliite

on tullut kansainvälisesti voimaan. Ruotsin Etelämannerta koskevassa asetuksessa tarkennetaan muun muassa Etelämannerta koskevan lain 20 §:ää. Säännös tulee voimaan erikseen määriteltynä ajankohtana.

Ruotsin ohella Espanja on ratifioinut ympäristövastuuliitteen ja useat muut osapuolet ennakoivat ratifioivansa liitteen seuraavien vuosien aikana. Hyväksyessään ympäristövastuuliitteen vuonna 2005 konsultatiiviset osapuolet suosittelivat, että liitteen tulisi astua voimaan vuonna 2010.

2.2 Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

Suomi liittyi Etelämannersopimukseen vuonna 1984 ja sai konsultatiivisen osapuolen aseman vuonna 1989. Ennen Madridin ympäristönsuojelupöytäkirjan voimaansaatamista Suomen Etelämannerta koskevaa toimintaa säänteli pääasiassa Etelämannersopimus.

Suomi allekirjoitti Madridin ympäristönsuojelupöytäkirjan vuonna 1991. Sekä pöytäkirja että sen I—IV liitteet hyväksyttiin Suomessa lokakuussa 1996. Tällöin annettiin myös asiaan liittyvä laki Etelämantereen ympäristönsuojelusta ((28/1998), jäljempänä Etelämantereen ympäristönsuojelulaki) sekä laki rikoslain muuttamisesta eräin osin (29/1998). Asetus Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan ja sen I—IV liitteiden voimaansaatamisesta tuli voimaan tammikuussa 1998 (sopimusteksti SopS 5/98). Tällöin tuli voimaan myös Etelämantereen ympäristönsuojelulaki sekä edellä mainittu laki rikoslain muuttamisesta (asetus Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain ja rikoslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta, (30/1998)). Helmikuussa annettiin asetus Etelämantereen ympäristönsuojelusta (122/1998), joka tarkentaa Etelämantereen ympäristönsuojelulakia eräiltä osin. Pöytäkirjan liite V tuli voimaan vuonna 2002 (SopS 54/2002).

Etelämantereen ympäristönsuojelulain tavoitteena on Etelämanneralueen ympäristön sekä siitä riippuvien ja siihen liittyvien ekosysteemien kokonaisvaltainen suojeleminen. Lakia sovelletaan Suomen kansalaiseen, suomalaisen oikeushenkilöön, alukseen tai

ilma-alukseen sekä ulkomaiseen luonnolliseen henkilöön, jolla on Suomessa vakinainen asuinpaikka. Sitä sovelletaan myös ulkomaiseen luonnolliseen henkilöön, oikeushenkilöön, alukseen tai ilma-alukseen, joka osallistuu laissa tarkoitettuun Suomesta järjestettyyn tai Suomesta Etelämanneralueelle suuntautuvaan toimintaan.

Suomi perusti oman tutkimusasemansa Aboan Etelämantereelle vuosien 1988—1989 vaihteessa. Aboa sijaitsee läntisellä Kuningatar Maudin maalla (73°03'E, 013°25'L) noin 120 kilometrin päässä mereltä sisämaahan Vestfjellan vuoristossa. Ruotsin tutkimusasema Wasa sijaitsee Aboan naapurissa. Aboa ja Wasa muodostavat yhdessä Norden-skiöld Base Camp -tukikohdan. Suomi ja Ruotsi tekevät tiivistä yhteistyötä Etelämanner-logistiikassa. Viimeisen 20 vuoden aikana Suomi on järjestänyt Etelämantereelle 14 tutkimusretkikuntaa, joiden aikana on tehty kenttäretkiä aina yli 200 kilometrin etäisyydelle tutkimusasema Aboasta. Retkikunnat työskentelevät eteläisen pallonpuoliskon kesän eli marras-helmikuun välisenä aikana. Etelän talven aikana tutkimuksia tehdään automaattisten mittalaitteiden varassa.

Suomen Etelämanner-tutkimusohjelman (FINNARP) puitteissa tapahtuvasta toiminnasta ei ole aiheutunut ympäristöonnettomuuksia Etelämanneralueella. Tutkimusasema Aboalta tehdyt kenttämatkat järjestetään kevyellä kuljetuskalustolla, tavallisimmin moottorikelkoilla ja joissain tapauksissa telakuorma-autoilla. Toiminnan pienimuotoisuuden vuoksi vaikutukset ympäristöön ovat vähäisiä ja ohimeneviä.

Suomella ei ole Etelämanneralueella omaa laiva- tai lentotoimintaa eikä tällaista ole suunnitteilla myöskään tulevaisuudessa. Suomi hankkii meri- ja lentokuljetuksensa ostopalveluina muiden Etelämannersopimusosapuolten kansallisilta toiminnanharjoittajilta. Nämä puolestaan vastaavat toiminnastaan omille kansallisille lupaviranomaisilleen.

Tutkimusasema Aboalle on varastoitu vaihdellen 20—150 kappaletta 200 litran polttoainetyynyreitä. Polttoainetyynyreiden kunto tarkastetaan vuosittain retkikuntien yhteydessä ja polttoaine on pakattu pieniin eril-

lisiin yksiköihin onnettomuuksien välttämiseksi.

Suomen ympäristölainsäädäntöä sovelletaan lähtökohtaisesti vain Suomen alueella tapahtuvaan toimintaan. Tämä koskee esimerkiksi lakia ympäristövahinkojen korvaamisesta (737/1994, YVL), joka sisältää muun ohella säännöksen ympäristövahinkojen ehkäisy- ja torjuntatoimien kustannusten korvaamisesta (6 §). YVL 6 § muistuttaa perusteiltaan ympäristövastuuliitteen mukaista aiheuttajan asemassa olevaan toiminnanharjoittajaan kohdistuvaa veloitetta korvata liitteen sopimuspuolelle sille toiminnanharjoittajan puolesta ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien suorittamisesta aiheutuneet kustannukset.

YVL:ssa tarkoitettua, Suomessa harjoitettua toiminnasta Suomessa aiheutuneesta ympäristövahingosta sekä tällaisen vahingon torjuntakustannuksista ja kustannuksista vahingoittuneen ympäristön saattamiseksi ennalleen maksetaan tietyin edellytyksin korvausta ympäristövahinkovakuutuksesta (YVVL, 81/1998) annetun lain mukaan. Korvausta maksetaan, jos korvausta ei ole täysimääräisesti saatu perityksi siltä, joka on YVL:n mukaan vastuussa vahingon korvaamisesta, ja korvausta ei saada korvausvelollisen vastuuvakuutuksesta tai jos korvausvelollista ei ole saatu selvitettyksi. Ympäristövahinkovastuun varalta otettavaa vastuuvakuutusta ja YVVL:n 2 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta edellytettävää ympäristövahinkovakuutusta voidaan osittain verrata ympäristövastuuliitteen 11 artiklan mukaan edellytettäviin vakuutuksiin ja muihin vakuuksiin sekä 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon.

Ympäristöministeriö on toiminut Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena lain voimaantulosta lähtien. Ministeriö on vuoden 2009 loppuun mennessä antanut lain nojalla yhteensä 17 lupapäätöstä. Pääosa luvista on koskenut Merentutkimuslaitoksen ja sittemmin Ilmatieteen laitoksen hakemia lupia Suomen FINNARP -retkikuntien toiminnalle Etelämanneralueella. Lisäksi ministeriö on vuodesta 2000 lähtien vahvistanut lain 28 §:n nojalla vuosittain Suomen Aboa-tutkimusaseman jätehuoltosuunnitelman.

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan lain mukaista lupaa ei tarvita sellaiseen toimintaan, johon pöytäkirjan toisen sopimuspuolen toimivaltainen viranomaisena on myöntänyt voimassa olevan luvan. Tämän vuoksi sellaiset Suomen kansalaiset, jotka ovat osallistuneet toimintaan, johon joku toinen pöytäkirjan sopimuspuoli on myöntänyt luvan, eivät ole tarvinneet lupaa Suomesta. Vaikka tällaiset henkilöt eivät tarvitsekaan Suomesta lupaa, Etelämantereen ympäristönsuojelulain mukaiset muut kuin luvanhakua koskevat määräykset soveltuvat heihin.

2.3 Nykytilan arviointi

Kansallinen lainsäädäntö ei nykyisellään ole riittävän kattavaa ympäristövastuuliitteen näkökulmasta. Suomessa Etelämannerta koskeva lainsäädäntö on pääosin sijoitettu erityislakeihin, joista ympäristövastuuliitteen kannalta keskeisimpänä voidaan pitää Etelämantereen ympäristönsuojelulakia. Laissa ei säädetä Etelämantereella aiheutuvia ympäristöonnettomuuksia koskevasta vastuusta.

Merensuojelulaki (1415/1994), aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annettu laki (300/79, alusjätelaki) sekä merilaki (674/1994) voivat tulla sovellettaviksi Etelämannersopimuksen soveltamisalueella. Ympäristövastuuliitteen vastuukysymysten kaltaisista tilanteista säädetään esimerkiksi merilain 10 luvussa, jossa säädetään muun muassa öljyvahinkojen torjuntatoimien kustannusten korvaamisesta (ks. merilain 10:1—3). Mainittujen lakien soveltamisala rajoittuu tiettyihin vahinkotyyppisiin sekä luonnollisesti Etelämannersopimuksen soveltamisalueenkin osalta merialueisiin. Näin ollen vaikka niihin voitaisiin sisällyttää ympäristöonnettomuuksia Etelämantereella koskevia säännöksiä, edellyttäisi ympäristövastuuliitteen täytäntöönpano kaiken kaikkiaan myös yleisempien ympäristöonnettomuuksia koskevien vastuusäännösten antamista.

YVL:n soveltamisala on suppeampi kuin ympäristövastuuliitteen soveltamisala. Lakia sovelletaan esimerkiksi lähtökohtaisesti vain Suomen alueella tapahtuvaan toimintaan, minkä lisäksi se koskee vain tietyllä alueella harjoitettavasta toiminnasta johtuvia vahin-

koja. Ympäristövastuuliite kattaa kaikista sen 1 artiklassa määritellyistä toiminnoista aiheutuvat ympäristöonnettomuudet riippumatta siitä, onko kyse esimerkiksi kuljetuksen aikana tapahtuvasta ympäristöonnettomuudesta. YVL, kuten ei myöskään YVVL, ei siis nykyisellään voi tulla sovellettavaksi ympäristövastuuliitteessä tarkoitettuihin ympäristöonnettomuuksiin. YVVL:n soveltamisala määrittyy YVL:n kautta, ja se rajoittuu nimenomaisesti Suomessa harjoitettuihin toimintoihin ja Suomessa aiheutuneisiin ympäristövahinkoihin, torjuntakustannuksiin ja kustannuksiin ympäristön saattamiseksi ennalleen.

Etelämantereesta ympäristönsuojelusta annetun lain 4 luku sisältää Etelämantereen luonnonsuojelua koskevat säännökset, jotka oli tarpeen säätää Madridin pöytäkirjan alkuperäisen liitteen II toimeenpanemiseksi. Baltimoren kokouksessa vuonna 2009 hyväksytty uusi liite II sisältää kuitenkin eräitä sanamuotojen muutoksia, jotka poikkeavat lain 4 luvun säännöksistä. Tämän vuoksi lakia on tarpeen tältä osin yhdenmukaistaa uuden liitteen II määräysten kanssa.

Kansallinen lainsäädäntö ei nykyisellään ole riittävän kattava myöskään vakuutus-toimenpiteen näkökulmasta. Lakiin Etelämantereen ympäristönsuojelusta on tarkoitus lisätä toiminnanharjoittajien velvollisuus laatia suunnitelma poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumisesta sekä velvollisuus ylläpitää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävää vakuutusta tai muuta taloudellista vakuutusta poikkeuksellisista tilanteista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Velvoitteet tulisivat samalla osaksi lain mukaista lupaprosessia.

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain mukaiset lupapäätökset ja jätehuolto-suunnitelman vahvistamispäätökset ovat luonteeltaan varsin teknisiä eivätkä sisällä sellaista harkintaa, joka edellyttäisi ministeriö-tason päätöksentekoa. Tämän vuoksi kyseisiä päätöksiä koskeva päätöksenteko olisi tarkoituksenmukaista siirtää pois ympäristöministeriöstä alemmanasteiselle viranomaiselle.

Toistaiseksi FINNARP-retkikunnille myönnetty luvat ovat olleet retkikuntakohtaisia. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa kui-

tenkin myös sen, että Suomen tutkimusasemalle haettaisiin erikseen pidempiaikainen, esimerkiksi viiden vuoden pituinen, lupa. Tämä mahdollistaisi toimintaa koskevan pidemmän tähtäimen suunnittelun. Tämän ohella on myös jatkossa tarpeen hakea jokaiselle FINNARP-retkikunnalle erikseen retkikuntakohtainen lupa.

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettu laki on ollut voimassa jo yli kymmenen vuotta. Tämän vuoksi lakiin on tarpeen tehdä tiettyjä tarkennuksia. Kokonaisuutena laki on kuitenkin toiminut hyvin eikä lakiin ole tässä vaiheessa tarpeen tehdä kokonaisuudistusta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ympäristövastuuliitteen tavoitteena on Etelämantereen alueella tapahtuvien ympäristöönnettomuuksien vaikutusten ehkäiseminen sekä ympäristöönnettomuuksien minimointi ja leviämisen estäminen. Ympäristövastuuliite asettaa jokaiselle Etelämantereen ympäristönsuojelupöytäkirjan osapuolelle velvollisuuden kansallisesti varmistaa, että osapuolen lainsäädäntövallan alaiset valtiolliset ja yksityiset toiminnanharjoittajat toimivat liitteen tavoitteiden toteutumiseksi.

Ympäristövastuuliite lähtee siitä, että toiminnanharjoittajan on joko torjuttava aiheuttamansa ympäristöönnettomuuden vaikutukset tai korvattava aiheuttamansa ympäristöönnettomuuden torjuntakustannukset. Tilanteissa, joissa kukaan ei ole suorittanut ympäristöönnettomuuden torjuntatoimia, toiminnanharjoittaja voidaan määrätä korvaamaan torjuntakustannuksia vastaava rahasumma. Liitteessä määritellään toiminnanharjoittajien vastuun perusteet sekä vastuusta vapauttavat tekijät. Siinä myös asetetaan onnettomuuskohtaiset toiminnanharjoittajan vastuun enimmäismäärät.

Uudistetun luonnonsuojeluliitteen tarkoituksena on ajantasaistaa Etelämantereen luonnonsuojelumääräyksiä korvaamalla alkuperäinen liite teknisesti uudistetulla liitteellä. Vaikka Suomen nykyinen lainsäädäntö kattaa pääosin uudistetunkin liitteen määräyksiä, joitakin tarkennuksia on kuitenkin tarpeen tehdä lainsäädäntöön.

Vakuutustoimenpiteen tavoitteena on varmistaa Etelämantereen alueella tapahtuvan turismin ja muun valtiosta riippumattoman matkustuksen turvallisuus. Toimenpide velvoittaa Etelämantereen sopimuksen osapuolia varmistamaan, että niiden lainsäädäntövallan alaisuudessa toimivat tahot laativat suunnitelmat poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumisesta Etelämantereen alueella ja pitävät yllä toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittäviä vakuutuksia.

Esityksellä pyydetään eduskunnan hyväksyntää ympäristövastuuliitteen, luonnonsuojeluliitteen ja vakuutustoimenpiteelle. Se sisältää ehdotukset niin sanotuiksi blankettilauseiksi, joilla saatetaan voimaan ympäristövastuuliitteen, luonnonsuojeluliitteen ja vakuutustoimenpiteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi lakia Etelämantereen ympäristönsuojelusta siten, että ympäristövastuuliitteen, luonnonsuojeluliitteen ja vakuutustoimenpiteen asettamat velvoitteet tulevat kansallisesti täyteen tähtäen. Mainittujen velvoitteiden täytäntönnäpän ohella lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain mukainen lupaviranomaistehävä ehdotetaan siirrettäväksi ympäristöministeriöltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa asetuksen (910/2009) mukaiselle Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY). Siirron tavoitteena on kohdentaa lupaviranomaistehävät tarkoituksenmukaisella tavalla. Ministeriön roolin on katsottu soveltuvan huonosti lupatehtävien hoitamiseen. Lapin ELY:ystä löytyy jo nykyisellään lupatehtävän hoidossa vaadittavaa Etelämantereen asiantuntemusta. Lapin ELY:ssä tulee olemaan lupatehtävän hoidossa vaadittavaa Etelämantereen asiantuntemusta. Lupatehtävien hoidolla on lisäksi kytkentä Etelämantereen ympäristönsuojelulain mukaiseen ympäristövaikutusten arviointia koskevaan menettelyyn, mistä syystä tehtävän hoito soveltuu hyvin ELY:n toimintakuvaan. Lupaviranomaisen olisi myös tarkoitus toimia lainmukaisissa korvausasioissa valtion puolesta puhevaltaa käyttävänä tahona. Myös tämän tehtävän on katsottu soveltuvan ELY:lle paremmin kuin valtion aluehallinnon uudistamishankkeella perustetulle aluehallintovirastolle.

Etelämantereen ympäristönsuojelulaissa määritellyistä hätätilanteista on lain aiemman sanamuodon mukaan tullut viipymättä tiedottaa ympäristöministeriötä. Ympäristövastuuliitteen ja vakuutustoimenpiteen tavoitteiden täyttämiseksi hätätilanteita koskevat viranomaistehtävät tulisi antaa sellaiselle viranomaistaholle, jolla on käytettävissään luotettavasti ympäri vuorokauden toimiva hätäkeskuspalvelu. Lain mukaiset lupaviranomaistehtävät on tarkoitus jatkossa siirtää pois ympäristöministeriöltä ja osoittaa ulkoasiainministeriölle. Viranomaistehtävästä määrääminen on katsottu tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa asetustasolla, jotta mahdollinen viranomaisen myöhempi muutos ei aiheuta muutostarpeita lakiin. Etelämantereen ympäristönsuojelulain muutoksia koskeva laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ennen ympäristövastuuliitteen ja vakuutustoimenpiteen kansainvälistä voimaantuloa. Tätä voidaan pitää perusteltuna Etelämantereella tapahtuvan toiminnan turvallisuutta edistävästä syystä. Lain voimaantulon myötä tulevat voimaan myös toiminnan vakuutuksia koskevat edellytykset.

Lupaviranomaistehtävien siirtämisen lisäksi Etelämantereen ympäristönsuojelulakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisiä tarkennuksia. Samoin siinä oleva rangaistussäännös laittomasta kajoamisesta mineraaliesiintymään ehdotetaan siirrettäväksi laista rikoslakiin.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Sen sijaan ympäristövastuuliitteen mukaisella korvausjärjestelmällä ja ympäristöonnettomuuksien ennaltaehkäisyä koskevilla määräyksillä voidaan katsoa olevan myönteisiä välillisiä ympäristövaikutuksia. Esityksellä on lisäksi välillisiä vaikutuksia Etelämantereelle suuntautuvan toiminnan turvallisuuteen, kun toiminnanharjoittajilta edellytetään vakuutustoimenpiteen mukaista ennakkollista varautumista poikkeuksellisiin tilanteisiin.

Esitys ei sisällä uusia valtiontalouteen liittyviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Ympäristövastuuliite edellyttää kuitenkin, että valtion toiminnanharjoittajilla on toimin-

taansa koskeva omavakuutus, ellei niiden toimintaa vakuuteta yksityisillä vakuutuksilla tai muilla vastaavilla taloudellisilla vakuuksilla. Valtion toiminnanharjoittajien osalta on tarkoitus soveltaa valtion yleistä periaatetta, jonka mukaan valtion toimintoja ei vakuuteta, ellei tämän tapauskohtaisesti katsota olevan tarpeen. Suomen Etelämannertutkimusaseman ja sinne suuntautuvien valtion retkikuntien osalta ei siten edellytetä vakuutusta, vaan onnettomuustilanteista aiheutuvat kustannukset on tarkoitus kattaa valtion varoista. Käytännössä korvaukset hoitaisi Valtiokonttori.

Kuten edellä kohdassa 2.2 on tuotu esiin, Suomen Etelämannertutkimusohjelman toiminta on pienimuotoista ja sen ympäristölle aiheuttamat riskit ovat vähäisiä. Todennäköisimpänä mahdollisena riskinä voidaan pitää tutkimusasema Aboalle varastoidun polttoaineen vuotamista ympäristöön. Koska polttoaine on kuitenkin pakattu pieniin erillisiin yksiköihin ja polttoainetyynyreiden kunto tarkastetaan vuosittain retkikuntien yhteydessä, on hyvin epätodennäköistä että polttoainetta voisi päästä maastoon. Mikäli näin kuitenkin tapahtuisi eikä Suomen valtio itse järjestäisi onnettomuutta koskevia puhdistustoimenpiteitä, puhdistusretkikunnan suunnittelun, järjestämisen ja toteutuksen kokonaiskustannusten voitaisiin ennakoida olevan suuruudeltaan enimmillään noin 1,5 miljoonaa euroa. Tämä summa sisältäisi myös saastuneen jätteen poiskuljetuksen alueelta.

Mahdollisten valtiontalouteen kohdistuvien vaikutusten ohella esityksestä aiheutuu taloudellisia vaikutuksia sellaisille yksityisille toiminnanharjoittajille, jotka järjestävät Etelämanneralueelle suuntautuvaa toimintaa. Taloudelliset vaikutukset aiheutuvat ennen kaikkea vakuutusvelvollisuudesta ja toisaalta mahdollisesta ympäristöonnettomuutta koskevasta korvausvelvollisuudesta. Vaikutukset ovat perusteltuja edellä esitettyjen ympäristönäkökohtien ja toiminnan turvallisuutta koskevien näkökohtien vuoksi.

Esityksestä aiheutuu hallinnollisia vaikutuksia liittyen lupaviranomaistehtävien siirtoon ympäristöministeriöltä Lapin ELY:lle, josta löytyy jo nykyisellään lupatehtävän hoidossa vaadittavaa Etelämannerasiantuntemusta. Lupatehtävien siirto ei siten edellytä

uusien virkojen perustamista ELY:yn, mutta keskuksen toiminnassa tulee jatkossakin turvata tarvittava Etelämannerasiantuntemus. Hallinnollisia vaikutuksia aiheutuu lisäksi ympäristöonnettomuustilanteiden ja hätätilanteiden ilmoituksia vastaanottavan viranomaisen määräämisestä asetuksella. Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettua asetusta (122/1998) on tarkoitus muuttaa lain antamisen yhteydessä siten, että lain 35 a §:n ja 36 §:n mukaisia ilmoituksia vastaanottavaksi viranomaiseksi määritellään viranomaisen, jolla on käytettävissään luotettava ympärivuorokautinen päivystyspalvelu. Koska lain mukaiset lupaviranomaistehtävät on tarkoitus jatkossa siirtää pois ympäristöministeriöltä ja koska hätäilmoituksia vastaanottavan viranomaisen tehtäviin kuuluu toisaalta myös ilmoitusten toimittaminen eteenpäin pöytäkirjan muille sopimuspuolille ja pöytäkirjan 11 artiklassa tarkoitettulle komitealle, tehtävä on tarkoitus osoittaa ulkoasiainministeriölle. Ulkoasiainministeriö on myös Etelämannersopimuksen vastuuviranomaisen Suomessa. Ministeriölle tarkoitettujen tehtävien edellyttä uusien virkojen perustamista eikä niistä aiheudu ministeriötä koskevia organisaatiomuutostarpeita.

Hallinnollisia vaikutuksia aiheutuu myös ympäristövastuuliitteen 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon tehtäviin suorituksiin liittyen. Suoritusten tekeminen Suomen valtion puolesta samoin kuin yksityisten toiminnanharjoittajien suorittamien maksujen väliaikainen tallettaminen ja ohjaaminen edelleen on tarkoitus hoitaa Valtiokonttorin toimesta. Valtiokonttorille tarkoitettujen tehtävien edellyttä uusien virkojen perustamista eikä niistä aiheudu Valtiokonttoria koskevia organisaatiomuutostarpeita.

5 Asian valmistelu

Vuonna 1991 hyväksytyssä Etelämannersopimuksen ympäristönsuojelupöytäkirjassa ei kyetty sopimaan vahingonkorvausvastuuta koskevista säännöksistä. Tämän vuoksi pöytäkirjan 16 artiklaan otettiin määräys siitä, että osapuolet neuvottelevat myöhemmin vastuusäännöksistä. Artiklan pohjalta käynnistettiin oikeudellisten asiantuntijoiden väliset neuvottelut vuonna 1993. Alkuvaiheessa tar-

koituksena oli hyväksyä kokonaisvaltaisesti kaikkia erilaisia ympäristövahinkoja koskeva liite. Vuonna 1996 Yhdysvallat teki asiassa oman ehdotuksen, joka perustui onnettomuuksista aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen ja oli näin ollen soveltamisalaltaan rajoitetumpi vaihtoehto. Tromsassa vuonna 1998 pidetyssä konsultatiivisessa kokouksessa päätettiin, että asiantuntijoiden työ oli saatua päätökseen ja neuvottelut siirrettiin poliittiselle tasolle. Neuvotteluita jatkettiin kummankin lähestymistavan pohjalta, kunnes Pietarissa vuonna 2001 pidetyssä konsultatiivisessa kokouksessa päästiin yhteisymmärrykseen siitä, että ensimmäisenä vaiheena hyväksytään onnettomuuksin perustuva vahinkoliite. Neuvotteluita jatkettiin tältä pohjalta ja ne saatiin päätökseen Tukholmassa vuonna 2005 pidetyssä konsultatiivisessa kokouksessa, jossa ympäristövastuuliite hyväksyttiin.

Hyväksyessään ympäristövastuuliitteen konsultatiiviset osapuolet samalla päättivät, että viimeistään viiden vuoden kuluttua liitteen hyväksymisestä ne päättävät aikataulusta, jonka mukaan neuvotteluita jatketaan 16 artiklan mukaisesti muiden tarpeelliseksi katsottavien sääntöjen ja menettelytapojen laatimiseksi (Päätös 1(2005)).

Aiemmin vuonna 2004 konsultatiiviset osapuolet hyväksyivät Kapkaupungissa pidetyssä kokouksessa vakuutustoimenpiteen 4 (2004), joka koskee turismihankkeiden ja muiden kuin hallitusten välisten toimien vakuuttamista ja suunnittelua hätätilanteita varten. Toimenpiteen taustalla olivat nk. seikkailuturisteille aiheutuneet hätä- ja pelastustilanteet.

Vuonna 2009 konsultatiiviset osapuolet hyväksyivät Baltimossa pidetyssä kokouksessa toimenpiteellä 16(2009) liitteen II uudistetun version. Liitteen uusimista valmisteltiin kahdeksan vuoden ajan konsultatiivisissa kokouksissa. Uudistetun version muutoksia alkuperäiseen liitteeseen II on kuvattu Baltimoren kokouksen informaatioasiakirjassa no. IP 121.

Ympäristöministeriö asetti 7 päivänä joulukuuta 2007 työryhmän valmistelemaan edellä mainittujen ympäristövastuuliitteen ja vakuutustoimenpiteen hyväksymiseksi tarvittavia lainsäädännöllisiä toimia. Työryhmän

tehtävänä oli lisäksi arvioida voimassaolevan Etelämantereen ympäristönsuojelulainsäädännön tähänastista toimivuutta ja tehdä ehdotuksia lainsäädännön edelleen kehittämiseksi. Työryhmän tuli myös selvittää sitä, voisiko lain lupa- ja valvontaviranomaisena toimia jokin muu viranomainen kuin ympäristöministeriö. Työryhmässä oli ympäristöministeriön, ulkoasiainministeriön, oikeusministeriön, opetusministeriön ja merentutkimuslaitoksen edustus. Tämän ohella työryhmä kuuli asian valmistelun aikana Finanssialan keskusliiton edustajaa.

Luonnonsuojeluliitteen hyväksymiseksi tarvittavat lainsäädäntötoimet valmisteltiin ympäristöministeriössä virkatyönä.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, opetusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Etelä-Suomen lääninhallitus, Finanssialan keskusliitto, Geodeettinen laitos, Geologian tutkimuskeskus, Helsingin yliopisto, Ilmailulaitos, Ilmatieteen laitos, Lapin yliopisto, Lapin ympäristökeskus, Maailman Luonnonsäätiön Suomen rahasto (WWF), Matkailun edistämiskeskus, Merenkulkulaitos, Natur och Miljö r.f., Oulun yliopisto, Suomen Akatemia, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, SAK ry., Suomen Greenpeace ry., Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen ympäristökeskus, Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry., Suomen Varustamoyhdistys, Turun yliopisto, Valtiokonttori, Åbo Akademi. Lausunnoissa esitetyt seikat on otettu huomioon esityksen lopullisessa muotoilussa.

6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Ympäristövastuuliite ja vakuutusvoimenneuvoston tulevat kansainvälisesti voimaan kun kaikki Etelämannersopimuksen 28 konsulttiiviosapuolta ovat ne kansallisesti hyväksyneet. Toistaiseksi ympäristövastuuliitteen on hyväksynyt ainoastaan Ruotsi ja Espanja, joten kansainvälinen voimaantulo ei ole odotettavissa vielä aivan lähiaikoina.

Uudistettu luonnonsuojeluliite olisi tulossa voimaan konsulttiivikokouksen päätöksen 16(2009) ja alkuperäisen liitteen 9 artiklan mukaisesti 17.4.2010. Mainittu 9 artikla mahdollistaa sen, että vähintään yksi konsulttiivinen osapuoli voi ilmoittaa kyseisen määräajan kuluessa tallettajalle, että se haluaa pidemmän määräajan. Suomi on määräyksen nojalla pyytänyt lisää aikaa 31.7.2010 asti maaliskuussa 2010 Etelämannersopimuksen tallettajana toimivalle Yhdysvalloille lähettämällään diplomaattinootilla.

Laki Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan luonnonsuojeluliitteen kanssa samanaikaisesti 31.7.2010. Koska ympäristövastuuliitteen ja vakuutusvoimenneuvoston ei odoteta tulevan voimaan tähän mennessä, tietyt ympäristövastuuliitteeseen ja vakuutusvoimenneuvoston liittyvät velvoitteet tulevat koskemaan suomalaisia toimijoita jo ennen velvoitteiden kansainvälistä voimaantuloa. Tämän on katsottu olevan perusteltua, koska velvoitteiden täytäntöönpanon avulla voidaan mahdollisimman nopeassa aikataulussa parantaa Etelämantereella tapahtuvan toiminnan turvallisuutta. Oikeudellisesti tämä on myös mahdollista, vaikka kansainväliset velvoitteet eivät ole vielä voimassa, koska sääntely laintasolla on niin yksilöityä, että sääntönsä on mahdollista soveltaa.

Myös rikoslain muutos ehdotetaan tulemaan voimaan 31.7.2010 samanaikaisesti Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muutosten kanssa.

Lain voimaantulon myötä muu kuin valtion toiminnanharjoittaja, joka ei ole torjunut aiheuttamansa ympäristöönnettomuuden vaikutuksia, joutuu korvaamaan torjunnasta aiheutuneet kustannukset torjunnan suorittaneelle sopimuspuolelle. Jollei mikään sopimuspuoli ole kuitenkaan suorittanut torjuntatoimia, velvoitetaan toiminnanharjoittaja maksamaan torjuntakustannuksia vastaava rahasumma Valtiokonttorille. Tällaiset rahasummat on tarkoitus myöhemmin ohjata edelleen Etelämannersopimuksen alaisuuteen perustettavaan kansainväliseen rahastoon sen jälkeen, kun ympäristövastuuliite on tullut voimaan ja kyseinen rahasto on perustettu. Valtio on lisäksi velvollinen maksamaan kansainväliseen rahastoon sellaiset rahasummat, jotka

vastaavat valtion toiminnanharjoittajien suorittamatta jättäneiden torjuntatoimenpiteiden kustannuksia, jollei torjuntatoimia ole suorit-

tanut mikään sopimuspuoli. Ennen kansainvälisen rahaston perustamista rahasumat säilytetään Valtiokonttorin hallinnassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Ympäristövastuuliitteen, luonnonsuojeluliitteen ja vakuutus-toimenpiteen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1.1 Ympäristövastuuliite

1 artikla. Artiklassa määritellään liitteen soveltamisala. Liitettä sovelletaan pääsääntöisesti kaikkiin ympäristöonnettomuuksiin Etelämannersopimuksen soveltamisalueella. Soveltamisala kattaa ympäristöonnettomuudet, jotka liittyvät tieteellisiin tutkimusohjelmiin, matkailuun ja muuhun sellaiseen hallituksen alaiseen tai hallituksesta riippumattomaan Etelämannersopimuksen soveltamisalueella tapahtuvaan toimintaan, josta on Etelämannersopimuksen VII(5) artiklan mukaan tehtävä etukäteisilmoitus, toimintaan liittyvät logistiset tukitoimet mukaan lukien. Liite sisältää myös määräykset toimenpiteistä ja suunnitelmista näiden onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Lisäksi liitettä sovelletaan kaikkiin matkailualuksiin, jotka saapuvat Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle. Liitteen soveltamisalan myöhempi laajentaminen on mahdollista.

2 artikla. Artiklan kohdissa a—g määritellään liitteessä käytetyt käsitteet (päätos, ympäristöonnettomuus, toiminnanharjoittaja, sopimuspuolen toiminnanharjoittaja, asianmukainen, torjuntatoimet ja sopimuspuolet). Näistä käsitteistä ympäristöonnettomuudella tarkoitetaan sellaista liitteen voimaantulon jälkeen aiheutunutta onnettomuutta, joka johtaa tai välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin haitallisiin vaikutuksiin Etelämantereen ympäristössä.

Liitteen mukaiset velvoitteet ympäristöonnettomuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi kohdistuvat ensisijaisesti artiklan c kohdassa tarkoitettuun toiminnanharjoittajaan. Toiminnanharjoittaja on Etelämannersopimuksen soveltamisalueella toimintaa järjestävä tai muuten siitä vastaava luonnollinen henki-

lö tai oikeushenkilö. Toiminnanharjoittajaksi ei lueta luonnollista henkilöä, joka on Etelämannersopimuksen soveltamisalueella harjoitettavaa toimintaa järjestävän luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön työntekijä, urakoitsija, aliurakoitsija tai edustaja taikka muuten tämän palveluksessa. Toiminnanharjoittajaksi ei myöskään lueta sellaista oikeushenkilöä, joka on valtion toiminnanharjoittajan puolesta toimiva urakoitsija tai aliurakoitsija. Liitteeseen ei sisälly käsitteen valtion toiminnanharjoittaja (”State operator”) määritelmää.

Artiklassa määritellään lisäksi se, mitä tarkoitetaan sopimuspuolen toiminnanharjoittajalla. Sopimuspuolen toiminnanharjoittajan määritelmän kannalta on merkityksellistä, minkä sopimuspuolen alueella toiminnanharjoittaja järjestää Etelämannersopimuksen soveltamisalueella toteutettavia toimintoja ja edellyttävätkö nämä toiminnot mainitulta sopimuspuolelta lupaa tai vastaavaa valvontamenettelyä. Erottelulla on merkitystä, koska sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta liitteen keskeisten velvoitteiden noudattamista. Erottelu on erityisen merkityksellinen silloin, kun toiminnanharjoittaja ei täytä liitteen mukaisia velvollisuuksiaan.

Artiklassa määritellään myös 3 artiklan ehkäisevien toimenpiteiden ja 4 artiklassa tarkoitettujen torjuntatoimien yhteydessä käytettävä käsite asianmukainen. Asianmukaiset ehkäisevät toimenpiteet ja torjuntatoimet ovat sellaisia, jotka ovat tarkoituksenmukaisia, mahdollisia, suhteellisia ja saatavissa oleviin objektiivisiin kriteereihin ja tietoon perustuvia. Kriteereihin kuuluvat esimerkiksi riskit Etelämantereen ympäristölle ja ympäristön luonnollisen palautumisen aste, riskit ihmishengelle ja turvallisuudelle sekä tekni- ja taloudellinen toteutettavuus.

Artiklan f kohdassa määritellyillä torjuntatoimilla tarkoitetaan asianmukaisia toimenpiteitä, joilla pyritään ympäristöonnettomuuden

vaikutusten välttämiseen, minimoimiseen tai leviämisen estämiseen. Kyse on toimista, jotka suoritetaan onnettomuuden tapahduttua. Olosuhteista riippuen toimet voivat pitää sisällään myös puhdistamistoimia. Torjuntatoimet kattavat ympäristöonnettomuuden ja sen vaikutusten laajuuden määrittämisen.

3 artikla. Artiklassa 1 kohdassa määrätään, että liitteen sopimuspuolten on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta asianmukaisten ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamista ympäristöonnettomuuksien riskin ja niiden mahdollisten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Artiklan 2 kohdassa tarkennetaan, mitä ehkäisevät toimenpiteet voivat sisältää.

4 artikla. Artikla koskee varautumissuunnitelmia. Jokaisen sopimuspuolen on artiklan 1 kohdan mukaan edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta varautumissuunnitelmien laatimista sellaisten tapahtumien varalta, joilla saattaa olla haitallisia vaikutuksia Etelämantereen ympäristöön tai siitä riippuviin ja siihen liittyviin ekosysteemeihin, sekä yhteistyötä näiden suunnitelmien laadinnassa ja täytäntöönpanossa. Siltä osin kuin on tarkoituksenmukaista, varautumissuunnitelmissa on huomioitava artiklan 2 kohdassa määritellyt seikkoja, kuten menettelytavat tapahtuman luonteen arvioimiseksi. Lisäksi artiklan 3 kohdan mukaan sopimuspuolten on määritettävä ja pantava täytäntöön menettelytavat ympäristöonnettomuuksien välittömälle ilmoittamiselle ja edistettävä sitä, että sen ympäristöonnettomuuksia aiheuttaneet toiminnanharjoittajat hyödyntävät niitä. Sama koskee menettelytapoja ympäristöonnettomuuksien torjuntayhteistyölle.

5 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia ympäristöonnettomuuksien aiheutuessa niiden toiminnasta. Jos toiminnanharjoittaja ei näitä toimia suorita, artiklan 2 kohdassa kehoitetaan sekä toiminnanharjoittajan sopimuspuolta että muita sopimuspuolia suorittamaan mainittuja toimia. Torjuntatoimia voivat suorittaa sopimuspuolten edustajat, minkä lisäksi sopimuspuolet voivat valtuuttaa muun toiminnanharjoittajan suorittamaan mainittuja toimia puolestaan.

Artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkennetaan, millä edellytyksillä muu sopimuspuoli

kuin toiminnanharjoittajan sopimuspuoli voi suorittaa ympäristöonnettomuuden torjuntatoimia. Tällaisen muun sopimuspuolen on etukäteen ilmoitettava aikomuksestaan sekä toiminnanharjoittajan sopimuspuolelle että Etelämannersopimuksen sihteeristölle. Toiminnanharjoittajan sopimuspuolelle varataan näin mahdollisuus suorittaa ympäristöonnettomuuden torjuntatoimet ensisijaisesti itse. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske tilannetta, jossa uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämantereen ympäristölle on välitön ja välittömien torjuntatoimien suorittaminen olisi kaikissa olosuhteissa asianmukaista. Tässä tapauksessa toimet suoritetaan sopimuspuolen on ilmoitettava asiasta toiminnanharjoittajan sopimuspuolelle ja Etelämannersopimuksen sihteeristölle niin pian kuin mahdollista.

Ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien suorittamista muun sopimuspuolen kuin toiminnanharjoittajan sopimuspuolen toimesta tarkennetaan edelleen 3 kohdan b alakohdassa. Muun sopimuspuolen ei tule suorittaa torjuntatoimia kuin poikkeukselliseksi katsottavissa tilanteissa. Tällainen voi olla välitön uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämantereen ympäristölle, jolloin välittömien torjuntatoimien suorittaminen olisi kaikissa olosuhteissa asianmukaista. Tällaiseksi tilanteeksi lasketaan myös se, ettei toiminnanharjoittajan sopimuspuoli ilmoita kohtuullisessa ajassa Etelämannersopimuksen sihteeristölle suorittavansa torjuntatoimia itse sekä se, ettei torjuntatoimia ole suoritettu kohtuullisessa ajassa tällaisen ilmoituksen jälkeen.

Artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan tilanteessa, jossa toiminnanharjoittajan sopimuspuoli itse suorittaa torjuntatoimia, mutta on halukas vastaanottamaan apua toiselta sopimuspuolelta tai sopimuspuoilta, toiminnanharjoittajan sopimuspuolen on koordinoitava torjuntatoimet.

Artiklan 4 kohta koskee tilanteita, joissa on epäselvää mikä sopimuspuoli on toiminnanharjoittajan sopimuspuoli tai jos ilmenee, että tällaisia sopimuspuolia voi olla useampi kuin yksi. Tällöin sopimuspuolen on torjuntatoimia suorittaessaan pyrittävä parhaansa mukaan neuvottelemaan asiasta tarkoituksenmukaisella tavalla sekä, milloin se on toteut-

tamiskelpoista, ilmoitettava olosuhteista Etelämannersopimuksen sihteeristölle.

Artiklan 5 kohdassa torjuntatoimia suorittavat sopimuspuolet velvoitetaan neuvottelemaan ja koordinoimaan toimensa kaikkien muiden torjuntatoimia suorittavien, ympäristöonnettomuuden läheisyydessä toimintaa harjoittavien tai muuten ympäristöonnettomuuden vaikutuspiiriin kuuluvien sopimuspuolten kanssa sekä milloin se on toteuttamiskelpoista, otettava huomioon kaikki olennainen artiklassa yksilöityjen tahojen tarjoama asiantuntija-apu.

6 artikla. Artikla koskee vastuuta ympäristöonnettomuuksien torjuntatoimien kustannuksista. Lähtökohtana on, että ympäristöonnettomuuden torjuntatoimet suorittaa ja kustantaa onnettomuuden aiheuttanut toiminnanharjoittaja. Artiklan 1 kappaleen mukaan toiminnanharjoittaja, joka ei suorita nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia sen toiminnasta aiheutuvien ympäristöonnettomuuksien johdosta, vastaa sopimuspuolille 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen torjuntatoimien suorittamisesta aiheutuneiden kustannusten maksamisesta näille sopimuspuolille.

Jos ympäristöonnettomuuden aiheuttanut toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt torjuntatoimien suorittamisen, mutta mikään sopimuspuolistakaan ei ole ryhtynyt torjuntatoimiin, on toiminnanharjoittajan maksettava suorittamatta jääneiden torjuntatoimien arvioidut kustannukset liitteen 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon. Maksuvelvollisuutta ja eräitä menettelyllisiä kysymyksiä tarkennetaan 6 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdissa hieman eri tavoin riippuen siitä, onko kyse valtion toiminnanharjoittajasta vai ei.

Artiklan 3 kohdan mukaan vastuu on ankaraa. Artiklan 4 kohdassa todetaan, että ympäristöonnettomuuden aiheutuessa kahden tai useamman toiminnanharjoittajan toiminnasta vastaavat he siitä yhteisvastuullisesti lukuun ottamatta toiminnanharjoittajaa, joka osoittaa, että vain osa ympäristöonnettomuudesta johtuu sen toiminnasta, missä tapauksessa se vastaa vain tästä osuudesta.

Siitä huolimatta, että sopimuspuoli on 5 artiklan nojalla vastuussa siitä, ettei se ole suorittanut nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia sellaisten ympäristöonnettomuuksien johdosta, jotka sellaiset sen sota-alukset, laivastoa

avustavat alukset taikka sen omistamat tai operoimat muut laivat tai lentoalukset ovat aiheuttaneet, joita toistaiseksi käytetään pelkästään hallituksen muuhun kuin kaupalliseen palvelukseen, minkään liitteessä ei ole tarkoitus vaikuttaa kansainvälisen oikeuden mukaiseen tällaisten sota-alusten, laivastoa avustavien alusten taikka muiden laivojen tai lentoalusten täysivaltaiseen koskemattomuuteen.

7 artikla. Artikla koskee 6 artiklassa tarkoitettuihin ympäristöonnettomuuksien torjuntatoimien kustannuksiin liittyviä kanteita. Siinä määritetään muun muassa se, mikä sopimuspuoli voi nostaa kanteen sekä missä tuomioistuimessa ja missä ajassa tämä on tehtävä.

Artiklan 1, 2 ja 3 kohdat koskevat muita kuin valtion toiminnanharjoittajia vastaan nostettavia kanteita. Artiklan 4 ja 5 kohdissa määritellään perusteet, joiden mukaan ratkaistaan sopimuspuolen vastuu valtion toiminnanharjoittajana. Artiklan 6 kohta selvittää liitteen suhdetta ympäristönsuojelupöytäkirjaan.

8 artikla. Artiklassa määritellään tilanteet, joissa toiminnanharjoittaja ei vastaa ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien kustannuksista. Vapautuakseen vastuusta toiminnanharjoittajan on artiklan 1 kohdan mukaan osoitettava, että ympäristöonnettomuus aiheutui jostain 8 artiklassa kuvatusta tapahtumasta. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuoli, sen edustajat tai sen nimenomaisesti toimien suorittamiseen valtuuttamat toiminnanharjoittajat eivät vastaa ympäristöonnettomuudesta, joka johtuu sen 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti suorittamista torjuntatoimista siltä osin kuin nämä torjuntatoimet olivat asianmukaisia kaikissa olosuhteissa.

9 artikla. Artiklan 1 kohdassa määritellään suurin rahasumma, josta kukin toiminnanharjoittaja voi olla vastuussa 6 artiklan 1 kohdan tai 6 artiklan 2 kohdan nojalla kunkin ympäristöonnettomuuden osalta. Kohdassa erotellaan tilanteet, joissa ympäristöonnettomuuden aiheutumiseen on liittynyt artiklan 5 kohdassa tarkoitettu laiva ja ne, joihin ei. Artiklan 2 kohdassa määritellään kansainvälisten vastuunrajoitussopimusten suhde liitteeseen ja siinä asetettuihin vastuun määrällisiin rajoituksiin.

Artiklan 3 kohdan mukaan vastuuta ei rajoiteta, jos osoitetaan, että ympäristöonnettomuus johtui toiminnanharjoittajan toimesta tai laiminlyönnistä, jonka tarkoituksena on ollut aiheuttaa sellainen onnettomuus, tai piittaamattomuudesta ja tietäen, että sellainen onnettomuus todennäköisesti aiheutuisi.

Vastuunrajoitusten tarkastamisesta ja muuttamisesta säädetään artiklan 4 kohdassa. Artiklan 5 kohdassa määritellään artiklassa käytetyt käsitteet laiva, erityinen nosto-oikeus ja laivan vetoisuus.

10 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuoli ei vastaa toiminnanharjoittajan laiminlyönnistä suorittaa torjuntatoimia, jos sopimuspuoli on suorittanut tarkoituksenmukaiset toimenpiteet liitteen noudattamisen varmistamiseksi, mukaan lukien lakien ja määräysten voimaansaattamisen, hallinnolliset toimet ja täytäntöönpanotoimenpiteet. Jos kyseessä on kuitenkin valtion toiminnanharjoittaja, sopimuspuoli vastaa tällaisesta laiminlyönnistä.

11 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta vakuutusta tai muuta taloudellista vakuutusta 6 artiklan 1 kohdan mukaisen vastuun kattamiseksi 9 artiklan 1 kohdassa ja 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin määriin saakka. Sopimuspuoli voi artiklan 2 kohdan mukaan edellyttää tätä myös toiminnanharjoittajilta, joita koskee 6 artiklan 2 kohdan mukainen vastuu. Suomessa ei ole katsottu tarpeelliseksi edellyttää toiminnanharjoittajilta vakuutusta 6 artiklan 2 kohdan mukaisten vastuiden osalta. Valtiolla itsellään voi artiklan 3 kohdan mukaan olla niin kutsuttu omavakuutus, joka voi kattaa myös ne tahot, jotka harjoittavat toimintaa tieteellisen tutkimuksen edistämiseksi. Suomen valtion toiminnanharjoittajien osalta on tarkoitus noudattaa valtion yleistä periaatetta, jonka mukaan valtion toimintoja ei vakuuteta. Suomen Etelämannertutkimusaseman ja sinne suuntautuvien valtion retkikuntien osalta ei siten edellytetä vakuutusta, vaan onnettomuustilanteista aiheutuvat kustannukset on tarkoitus kattaa valtion varoista. Käytännössä korvaukset hoitaisi Valtiokonttori.

12 artikla. Artiklan kohdat 1—3 koskevat myöhemmin perustettavaa Etelämannersopimuksen sihteeristön hallinnoitavaksi tule-

vaa rahastoa. Rahastosta tullaan maksamaan muun muassa korvauksia sopimuspuolille, jotka suorittavat ympäristöonnettomuuden torjuntatoimia toiminnanharjoittajan sijaan. Sopimuspuolet voivat tehdä Etelämannersopimuksen konsultatiivikokoukselle ehdotuksen rahastosta maksettaviksi korvauksiksi.

Artiklan 4 kohdassa todetaan, että mikä tahansa valtio tai henkilö voi tehdä rahastoon vapaaehtoisia lahjoituksia.

13 artikla. Artikla koskee liitteeseen tehtäviä lisäyksiä ja muutoksia.

1.2 Luonnonsuojeluliite

1 artikla. Artiklan kohdissa a—j määritellään liitteessä käytetyt käsitteet (alkuperäisniskäs, alkuperäislintu, alkuperäiskasvi, alkuperäisselkärangaton, asianomainen viranomainen, lupa, ottaminen, vahingollinen häiritseminen, valaanpyynnin säätelyä koskeva kansainvälinen yleissopimus, ja albatrossien ja ulappaliitäjien suojelua koskeva sopimus).

2. artikla. Artiklan mukaan liitettä ei sovelleta hätätapauksessa.

3. artikla. Artiklassa edellytetään, että Etelämannersopimuksen soveltamisalueen alkuperäisen eläimistön ja kasviston suojelu toteutetaan kieltämällä niiden ottaminen ja vahingollinen häiritseminen ilman kansallisen viranomaisen lupaa. Artiklassa on myös määräyksiä luvan sisällöstä sekä sen myöntämisperusteista ja -edellytyksistä. Sopimuspuolten on erityisesti suojeltava pöytäkirjan A lisäyksessä mainittuja lajeja.

4 artikla. Artiklan mukaan Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle ei saa ilman kansallisen viranomaisen lupaa tuoda mitään sellaisia eläin- ja kasvilajeja, jotka eivät ole sieltä peräisin. Koirien tuominen maalle tai jäälautoille kielletään lisäksi erikseen. Lupa voidaan myöntää vain viljelykasvien valvottuun käyttöön ja eliölajien valvottuun kokeelliseen käyttöön. Lisäksi ruoan tumista koskevat omat määräykset. Jotta alkuperäiseen eläimistöön ja kasvistoon kuulumattomien pieneliöiden tulo Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle estettäisiin, sopimuspuolten on lisäksi sovellettava artiklan mukaisia varo- ja hävittämistoimia.

5 artikla. Artikla sisältää määräykset, jotka koskevat sopimuspuolten tiedottamisvelvollisuutta.

6 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolten on tehtävä tietojenvaihtoon liittyviä järjestelyitä, jotka koskevat myönnettyjä lupia, tilastoja lajien ja populaatioiden määrästä ja suojelun tarvetta.

7 artikla. Artiklan mukaan mikään II liitteessä ei rajoita sopimuspuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka aiheutuvat valaаныynninsäätelyä koskevasta kansainvälisestä yleissopimuksesta.

1.3 Vakuutustoimenpide

Toimenpide 4 (2004) koskee Etelämannersopimuksen soveltamisalueella tapahtuvan turismin ja hallituksesta riippumattoman toiminnan vakuuttamista ja suunnittelua. Siinä edellytetään, että etukäteisilmoitusta vaativa turismi tai muu hallituksesta riippumaton toiminta täyttää tietyt toimenpiteessä määritellyt vaatimukset. Toiminnalle on laadittava varautumissuunnitelmat ja riittävät järjestelyt terveyden ja turvallisuuden, etsinnän ja pelastuksen (SAR) sekä lääketieteellisen hoidon ja evakuoinnin näkökulmasta. Tällaisten suunnitelmien ja järjestelyjen ei tule olla riippuvaisia muiden toiminnanharjoittajien tai kansallisten ohjelmien tuesta ilman edellä mainittujen tahojen nimenomaista kirjallista suostumusta. Toiminnalle otettavan vakuutuksen tai muun järjestelyn on katettava etsintään ja pelastamiseen sekä lääketieteelliseen hoitoon ja evakuointiin liittyvät kustannukset.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan ne ympäristövastuuliitteen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan

jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin ympäristövastuuliite tulee voimaan.

2.2 Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan ne luonnonsuojeluliitteen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin luonnonsuojeluliite tulee voimaan.

2.3 Laki Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan ne vakuutustoimenpiteen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin vakuutus-toimenpide tulee voimaan.

2.4 Laki Etelämantereen ympäristön-suojelusta annetun lain muuttamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Soveltamisala. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sitä sovellettaisiin pykälän 4 kohdan mukaan ulkomaisiin luonnollisiin henkilöihin, oikeushenkilöihin, aluksiin tai ilma-aluksiin, jotka osallistuvat toimintaan, jolla on lain mukainen lupa. Muutoksen tavoitteena on määritellä lain soveltamisala aiempaa tarkkarajaisemmin ja kytkeä se lain mukaiseen lupaprosessiin.

3 §. Määritelmät. Pykälän 6—11 kohdiksi ehdotetaan lisättävän ympäristövastuuliitteen kannalta tarpeelliset määritelmät.

Ympäristöonnettomuudella tarkoitettaisiin Etelämannerta koskevan sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen mukaan ennakoitavasta tieteellisestä tutkimusohjelmasta, matkailusta tai muusta valtion nimissä tapahtuvasta tai valtiosta riippumattomasta toiminnasta aiheutunutta tapahtumaa, joka johtaa tai välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin haitallisiin vaikutuksiin Etelämanneralueella. Onnettomuuden tulee olla aiheutunut ympäristövastuuliitteen voimaantulon jälkeen.

Toiminnanharjoittajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka järjestää pykälän 3 kohdan mukaista toimintaa. Toiminnanharjoittajaksi ei kuitenkaan lueta sellaista toiminnanharjoittajaa, joka on toimintaa järjestävän valtion nimissä toimivan tai valtiosta riippumattoman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön työntekijä, urakoitsija, aliurakoitsija, edustaja tai muuten tämän palveluksessa.

Torjuntatoimilla tarkoitettaisiin sellaisia kohtuullisia toimia, jotka suoritetaan ympäristöonnettomuuden vaikutusten välttämiseksi, minimoimiseksi tai leviämisen estämiseksi. Torjuntatoimet voisivat tarvittaessa pitää sisällään puhdistamistoimia ja ne kattavat onnettomuuden ja sen vaikutusten laajuuden määrittämisen.

Laivalla tarkoitettaisiin jokaista meriympäristössä toimivaa vesikulkuneuvoa, mukaan lukien kantosiipialukset, ilmatyynyalukset, vedenalaiset alukset, kelluvat alukset ja kiinteät tai kelluvat alustat.

Erityisellä nosto-oikeudella tarkoitettaisiin Kansainvälisen Valuuttarahaston määrittelemiä erityisiä nosto-oikeuksia.

Laivan vetoisuudella tarkoitettaisiin laivan bruttovetoisuutta laskettuna vuoden 1969 kansainvälisen aluksenmittausyleissopimuksen liitteeseen I sisältyvien vetoisuuden mitaussääntöjen mukaisesti.

7 §. Lupaviranomainen. Lupaviranomais-tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi ympäristöministeriöltä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Lupaviranomais-tehtävien siirtoa ja lupaviranomaisesta koskevia muotoiluja on muutettu lain seuraavissa pykälissä: 7 §, 12 §, 13 §, 15 §, 19 §, 20 §, 21 §, 25 §, 28 §, 30 §, 34 § ja 37 §.

Lupaviranomaisen olisi myös tarkoitus toimia lain 35 d §:n mukaisissa korvausasioissa valtion puolesta puhevaltaa käyttävänä tahona. Lupaviranomaisen on lisäksi tarkoitus valvoa lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Koska valvontatehtävää koskeva määräys on tarkoitus jatkossa sisällyttää lain 7 §:n alaisuuteen, lain 42 § ehdotetaan kumottavaksi.

2 luku. Ympäristövaikutusten arviointi

13 §. Arviointiselostuksen esilläpitäminen. Arviointiselostuksen esillä pitämistä koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että selostuksen pitäminen esillä voidaan toteuttaa myös muualla kuin lupaviranomaisen kirjaamossa. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomaisen olisi pidettävä lupahakemukseen liitetty arviointiselostus tai sen luonnos nähtävillä vähintään 90 päivää siitä, kun se on otettu vastaan. Toiseksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi mainita siitä, että lupaviranomaisen on varattava mahdollisuus esittää arviointiselostukseen huomautuksia.

3 luku. Lupamenettely

14 §. Lupahakemus. Lupahakemusta koskevalla määräyksillä olisi tarkoitus varmistua siitä, että lain määräykset ympäristöonnettomuuksiin ja muihin poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumisesta täyttyvät. Lupahakemukseen edellytettäisiin pykälän nojalla liitettävän selvitys toimenpiteistä ympäristöonnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjuntaval-

miuden ylläpitämiseksi, selvitys hätätilanteita koskevista varautumissuunnitelmista ja muista turvallisuutta edistävästä järjestelyistä siten kuin lain 35 a §:ssä säädetään, selvitys vakuutuksista tai muista taloudellisista vakuuksista siten kuin lain 35 a §:ssä säädetään, selvitys toimintaa koskevasta 2 luvun mukaisesta arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta sekä selvitys muista lupaharkinnan kannalta merkityksellisistä toimintaa koskevista seikoista siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

18 §. Lupapäätös. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi, jotta lupapäätöstä koskeviin määräyksiin voitaisiin sisällyttää lupahakemusta vastaavat lupaelementit. Momentti koostuu seitsemänkohtaisesta listasta.

Lupapäätökseen olisi momentin 1—6 kohtien mukaan liitettävä tarpeelliset määräykset poikkeuksellisen tilanteen arvioimisesta ja siitä ilmoittamisesta, ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumista koskevista toimituksista ja niitä koskevista harjoitteista, lain 35 a §:n mukaisesta torjuntasuunnitelmasta, varautumissuunnitelmasta ja muista järjestelyistä, poikkeuksellisten tilanteiden tilastoinnista ja raportoinnista ja toiminnanharjoittajan vakuutuksista tai muista taloudellisista vakuutuksista sekä tietojen vaihdosta ja yhteistyöstä ympäristöonnettomuuksista aiheutuvien haitallisten vaikutusten torjumiseksi. Lisäksi momentin 7 kohdan mukaan lupapäätöksen olisi liitettävä tarpeelliset määräykset varotoimista joilla ehkäistään Etelämanteerella esiintymättömien mikro-organismien tuominen vahingossa alueelle. Mikro-organismeja koskeva varotoimepidevaatimus liittyy luonnonsuojeluliitteen 4 artiklan 7 kohtaan.

19 §. Lupapäätöksen ja siihen liittyvien asiakirjojen pitäminen esillä ja kansainvälinen tiedoksiantaminen. Lupapäätöksen esillä pitämistä ja tiedoksi antamista koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi samoin kuin lain 13 §:ää siten, että selostuksen pitäminen esillä voidaan toteuttaa myös muualla kuin lupaviranomaisen kirjaamossa. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomaisen olisi asetettava lupapäätös ja siihen liittyvät asiakirjat nähtäville vähintään 60 päivää ennen

toimenpiteen aloittamista Etelämanneralueella.

4 luku. Luonnonsuojelu

21 §. Alkuperäisen eliöstön suojelu. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi luonnonsuojeluliitteen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Muutoksella näytekysilöiden hankkiminen eläintarhaan siirrettäisiin omaksi 3 kohdaksi. Kohdassa säädettäisiin lisäksi, että alkuperäisenä esiintyvän nisäkkään tai linnun voisi ottaa ainoastaan, jos sitä ei ole saatavissa olemassa olevista tarhoista tai jos kyse on pakottavasta suojelullisesta tarpeesta. Pakottavan suojelullisessa tarpeessa kyse olisi hyvin poikkeuksellisesta tilanteesta, jossa alkuperäisenä esiintyvän nisäkkään tai linnun ottaminen eläintarhaan olisi eräänlainen viimeinen keino suojella nisäkkästä tai lintua.

Pykälän 3 momentin 1 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kohdan luetteloon lisätään viittaus selkärangattomiin eläimiin. Täsmennysvaatimus perustuu luonnonsuojeluliitteen 3 artiklan 3 kohtaan.

22 §. Erityisesti suojeltavat eliölajit. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että lupa erityisesti suojeltavaan lajiin kuuluvan eliön tappamiseen voitaisiin myöntää, jos muiden kuin tappavien tekniikoiden käyttäminen ei ole mahdollista. Täsmennysperuste perustuu luonnonsuojeluliitteen 3 artiklan 9 kohtaan.

23 §. Vieraiden eliölajien tuominen. Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi luonnonsuojeluliitteeseen tehtyjen muutosten vuoksi. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan liitteen 4 artiklan 3 kohdan a-kohtaa. Ottaen huomioon asian erityisluonteen luvan myöntäminen olisi viranomaisen vapaassa harkinnassa. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa liitteen 4 artiklan 3 kohdan b-kohtaa. Edelleen pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi liitteen 4 artiklan 8 kohdan mukaisesti. Momentissa viitattaisiin lintutuotteiden osalta sekä kasvatettavaan siipikarjaan että vapaina eläviin lintuihin. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi liitteen 4 artiklan 5 kohdan mukainen määräys siitä, että jokaisen tullee käytettävissä olevin keinoin kont-

rolloida vaikutuksia, jotta haitalliset seuraamukset alkuperäiselioistölle voitaisiin välttää.

24 § Vieraiden eliölajien siirtäminen ja hävittäminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi luonnonsuojeluliitteen 4 artiklan 8 kohdan mukaisesti. Vastaavasti 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan liitteen 4 artiklan 5 kohtaa.

28 § Jätehuoltosuunnitelma. Edellä 7 §:ssä esitetyn lupaviranomaista koskevan muutoksen lisäksi 28 §:n 2 momentin valtuussäännöstä olisi tarkoitus täsmentää siten, että siinä viitataan jatkossa asetuksen sijaan valtioneuvoston asetukseen.

30 §. Tarkemmat määräykset. Viranomaisohjeiden antovaltuus ehdotetaan poistettavaksi pykälästä tarpeettomana.

6 a luku. Ympäristöonnettomuudet ja muut poikkeukselliset tilanteet

Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi 6 a luku, joka käsittelee ympäristöonnettomuuksia ja muita poikkeuksellisia tilanteita.

35 a §. Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet. Toiminnanharjoittaja velvoitettaisiin pykälän 1 momentin mukaan ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin ympäristöonnettomuuksien aiheutumisen ja niiden haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Toimintapaikat ja kuljetusvälineet on momentin mukaan varustettava ja niitä on käytettävä siten, että toiminta tapahtuu turvallisesti eikä siitä aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia. Toimenpiteet olisi sovitettava yhteen muiden Etelämantereella toimivien kanssa ja toimintaan osallistuva henkilöstö on koulutettava kaluston asianmukaiseen käyttöön ja toimintaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Toiminnanharjoittaja velvoitettaisiin laatimaan ympäristöonnettomuuksia ja niiden vaikutusten torjuntaa koskeva torjuntasuunnitelma. Torjuntasuunnitelma tulee liittää lain 14 §:n mukaiseen lupahakemukseen.

Toiminnanharjoittajan olisi pykälän 2 momentin mukaan laadittava varautumissuunnitelma myös muihin poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumiseksi. Suunnitelmasta olisi käytävä ilmi tarpeelliset toimenpiteet luvan piiriin kuuluvien henkilöiden terveyden ja turvallisuuden turvaamiseksi. Suunnitelmaan tulisi lisäksi sisältyä selvitys etsintä-, pelas-

tus- ja evakuointitoimenpiteistä onnettomuuksien varalta. Toiminnanharjoittajalla olisi momentin mukaan oikeus sopia muiden toiminnanharjoittajien kanssa siitä, että toiminnanharjoittaja hyödyntää muiden toiminnanharjoittajien ylläpitämiä momentin mukaisia järjestelyjä. Sopimus tällaisesta yhteistyöstä olisi tehtävä kirjallisesti.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että toiminnanharjoittaja velvoitettaisiin ilmoittamaan ympäristöonnettomuuksista ja muista poikkeuksellisista tilanteista viipymättä valtioneuvoston asetuksella määrättävälle viranomaiselle. Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettua asetusta (122/1998) on tarkoitus muuttaa lain antamisen yhteydessä siten, että lain 35 a §:n ja 36 §:n mukaisia ilmoituksia vastaanottavaksi viranomaisiksi määritellään viranomainen, jolla on käytettävissään luotettava ympärivuorokautinen päivystyspalvelu. Koska lain mukaiset lupaviranomais tehtävät on tarkoitus jatkossa siirtää pois ympäristöministeriöltä ja koska hätäilmoituksia vastaanottavan viranomaisen tehtäviin kuuluu toisaalta myös ilmoitusten toimittaminen eteenpäin pöytäkirjan muille sopimuspuolille ja pöytäkirjan 11 artiklassa tarkoitettulle komitealle, tehtävä on tarkoitus osoittaa ulkoasiainministeriölle. Ulkoasiainministeriö on myös Etelämannersopimuksen vastuuviranomainen Suomessa. Viranomais tehtävästä määrääminen on katsottu tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa asetustasolla, jotta mahdollinen viranomaisen myöhempi muutos ei aiheuta muutostarpeita lakiin.

Toiminnanharjoittajalla tulisi pykälän 4 momentin mukaan olla toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vakuutus tai muu hyväksyttävä taloudellinen vakuus 35 c §:n 1 momentissa tarkoitettuna taloudellisen vastuun kattamiseksi 35 e §:ssä asetettuihin rajoihin saakka. Toiminnanharjoittajan tulisi lisäksi ylläpitää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävää vakuutusta tai muuta järjestelyä, joka kattaa kaikki etsintään, pelastamiseen, lääketieteelliseen hoitoon ja evakuointiin liittyvät kustannukset.

Vakuutusta, vakuutta tai muuta järjestelyä koskevien velvollisuuksien ei olisi tarkoitus koskea sellaisia toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä. Valtion toiminnanharjoittajien osalta on tarkoitus soveltaa val-

tion yleistä periaatetta, jonka mukaan valtion toimintoja ei vakuuteta, ellei tämän tapauskohtaisesti katsota olevan tarpeen. Suomen Etelämannertutkimusaseman ja sinne suuntautuvien valtion retkikuntien osalta ei siten edellytetä vakuutusta, vaan onnettomuustilanteista aiheutuvat kustannukset on tarkoitus kattaa valtion varoista. Käytännössä korvaukset hoitaisi Valtiokonttori.

35 b §. *Toimet ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi.* Toiminnanharjoittaja veloitettaisiin ryhtymään nopeisiin ja tehokkaisiin toimiin hänen toiminnastaan aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi. Toiminnanharjoittaja voisi lupaviranomaisen valtuutuksesta ryhtyä torjumaan myös toisen toiminnasta aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutuksia, jos onnettomuudesta aiheutuisi välitön uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämanneralueen ympäristölle.

35 c §. *Toiminnanharjoittajan taloudellinen vastuu.* Pykälän 1 momentin nojalla toiminnanharjoittaja, joka laiminlyö hänelle kuuluvan velvollisuuden ryhtyä nopeisiin ja tehokkaisiin toimiin hänen toiminnastaan aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi, veloitettaisiin vastamaan torjuntatoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta toimet suorittaneelle pöytäkirjan sopimuspuolelle tuottamuksestaan riippumatta.

Pykälän 2 momentissa toiminnanharjoittaja veloitettaisiin tuottamuksestaan riippumatta korvaamaan arvioituja torjuntatoimia vastaava rahasumma, jos hän on laiminlyönyt itselleen kuuluvan torjuntavelvollisuuden eikä kukaan pöytäkirjan sopimuspuolista ole ryhtynyt torjuntatoimiin. Rahasummat maksettaisiin Valtiokonttorille, joka hallinnoisi tällaisia rahasummia kunnes ympäristövastuuliitteen 12 artiklassa tarkoitettu rahasto on perustettu.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnanharjoittajat asetettaisiin yhteisvastuuseen ympäristöonnettomuudesta silloin kun onnettomuus on kahden tai useamman toiminnanharjoittajan aiheuttama. Toiminnanharjoittaja, joka osoittaa, että ainoastaan osa ympäristöonnettomuudesta johtuu sen toiminnasta, on tarkoitus asettaa vastuuseen ainoastaan tästä osuudesta vahinkoa.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin, että 2 momentin mukaiset rahasummat on tarkoitus siirtää lupaviranomaisen ilmoituksesta ympäristövastuuliitteen 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon heti rahaston perustamisen jälkeen.

35 d §. *Vastuun poistavat perusteet.* Pykälään ehdotetaan säädettäväksi perusteista, jotka poistavat toiminnanharjoittajan vastuun sellaisissa tapauksissa, joissa ympäristöonnettomuus johtuu: 1) ihmishengen tai turvallisuuden suojelemiseksi tarpeellisesta teosta tai laiminlyönnistä; 2) Etelämanneralueen olosuhteissa poikkeuksellisesta luonnonkatastrofista, jota ei voitu kohtuudella ennakoida, edellyttäen, että toiminnanharjoittaja on täytäntänyt 35 a §:n mukaiset velvollisuutensa; 3) terrorismista; tai 4) toiminnanharjoittajaan kohdistuvasta oikeudettomasta hyökkäyksestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, etteivät sellaiset toiminnanharjoittajat, jotka lupaviranomainen on lain 35 b §:n 2 momentin nojalla valtuuttanut torjuntatoimiin, vastaa ympäristöonnettomuudesta, joka on aiheutunut muun ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

35 e §. *Taloudellisen vastuun rajoitukset.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että toiminnanharjoittajan taloudellisen vastuun enimmäismäärä olisi kolme miljoonaa erityistä nosto-oikeutta. Enimmäismäärä laskettaisiin kunkin toimijan ja ympäristöonnettomuuden osalta erikseen.

Jos ympäristöonnettomuuden aiheuttaneeseen tapahtumaan on ollut osallisena laiva, vastuun enimmäismäärä määrättäisiin pykälän 2 momentissa seuraavasti:

1. vetoisuudeltaan alle 2000 tonnin alus miljoonaa erityistä nosto-oikeutta

2. vetoisuudeltaan yli 2000 tonnin alus 1. kohdan mukainen vastuun määrä lisätynä seuraavasti

- jokaiselta 2000 tonnin ylittävältä tonnilta 400 erityistä nosto-oikeutta 30,000 tonniin saakka;
- jokaiselta 30,000 tonnin ylittävältä tonnilta 300 erityistä nosto-oikeutta 70,000 tonniin saakka;
- jokaiselta 70,000 tonnin ylittävältä tonnilta 200 erityistä nosto-oikeutta.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, toiminnanharjoittajalle annettaisiin py-

kälän 3 momentissa oikeus rajoittaa vastuutaan muun kansainvälisen vastuunrajoitussovimuksen mukaisesti, mikäli mainitut rajoitukset ovat vähintään yhtä korkeat kuin 2 momentissa säädetään.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettuja vastuun rajoituksia ei sovellettaisi, jos toiminnanharjoittaja on menetellyt tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Toiminnanharjoittajiin, jotka toimivat valtion nimissä, on tarkoitus soveltaa ympäristövastuuliitteen 9 artiklan 2 kohdan mukaista vastuun rajoituksia koskevaa poikkeusta.

35 f §. Menettely korvausasiassa. Jos toiminnanharjoittaja ja torjuntatoimiin ryhtynyt pöytäkirjan sopimuspuoli eivät pääsisi sopimukseen torjuntatoimien korvaamisesta, torjuntatoimet suorittaneella pöytäkirjan sopimuspuolella olisi pykälän 1 momentin nojalla oikeus panna tätä koskeva asia vireille Vaasan hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölain (586/1996) 69 §:ssä säädetään. Vaasan hallinto-oikeuden on katsottu parhaiten soveltuvan mainittujen asioiden käsitteilyyn, koska myös ympäristölupavirastojen, alueellisten ympäristökeskusten ja kunnallisten ympäristönsuojeluviranomaisten päätöksiä koskeva muutoksenhaku on keskitetty pääsääntöisesti Ahvenanmaan maakuntaan lukuun ottamatta Vaasan hallinto-oikeudelle. Asia olisi pantava vireille kolmen vuoden kuluessa torjuntatoimien aloittamisesta tai siitä, kun torjuntatoimet suorittanut sopimuspuoli on saanut tai sen olisi pitänyt tietää toiminnanharjoittajan henkilöllisyydestä riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on myöhempi. Hakemus olisi jätettävä tutkimatta, jos torjuntatoimien aloittamisesta on kulunut 15 vuotta.

Jos toiminnanharjoittaja ja lupaviranomainen eivät pääsisi sopimukseen lain 35 c §:n 2 momentin mukaisesta arvioituja torjuntatoimia vastaavasta rahasummasta, lupaviranomaiselle ehdotetaan annettavaksi oikeus panna korvausasia vireille siten kuin pykälän 1 momentissa säädetään. Asia olisi pantava vireille 15 vuoden kuluessa siitä, kun lupaviranomainen on saanut tiedon ympäristöönnettomuudesta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, etteivät korvausasioiden hallintoriitamenttelyä koskevat säännökset koske sellaisia toiminnan-

harjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä. Tällaiset valtioiden väliset korvaussummaa koskevat asiat tulee ympäristövastuuliitteen 7 artiklan mukaisesti ratkaista Etelämannersopimuksen konsultatiivikokouksen päätöksellä.

7 luku. Erinäiset säännökset

36 §. Hätätilanne. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hätätilanteista olisi jatkossa ilmoitettava viipymättä valtioneuvoston asetuksella määrättävälle viranomaiselle. Kuten edellä 35 a §:n yhteydessä on todettu, Etelämannereen ympäristönsuojelusta annettua asetusta (122/1998) on tarkoitus muuttaa lain antamisen yhteydessä siten, että lain 35 a §:n ja 36 §:n mukaisia ilmoituksia vastaanottavaksi viranomaisiksi määritellään viranomainen, jolla on käytettävissään luotettava ympärivuorokautinen päivystyspalvelu. Edellä 35 a §:n yhteydessä esitettyjen perusteluiden valossa tehtävät on tarkoitus osoittaa ulkoasiainministeriölle. Viranomaistehtävästä määrääminen on katsottu tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa asetustasolla, jotta mahdollinen viranomaisen myöhempi muutos ei aiheuta muutostarpeita lakiin.

Pykälän 5 momentissa todettaisiin selvennyksen vuoksi, että ympäristöönnettomuustilanteista säädetään erikseen lain 6 a luvussa.

37 §. Muutoksenhaku. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lupaviranomaisen ratkaisemaan lupa-asiaan ja lain 28 §:ssä tarkoitettua jätehuoltosuunnitelmaa koskevaan päätökseen haetaan jatkossa muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Vaasan hallinto-oikeus on katsottu tarkoituksenmukaiseksi tahoksi käsittelemään mainitut asiat, koska Vaasan hallinto-oikeudelle on tarkoitus jatkossa ohjata myös ympäristöönnettomuuksien korvausvastuuta koskevat asiat.

38 §. Viittaussäännös. Pykälään loppuun ehdotetaan lisättäväksi viittaus rikoslain 48 a luvun 3 a §:ään, johon nykyinen 39 §:n rangaistussäännös ehdotetaan siirrettäväksi muutettuna.

39 §. Laiton kajoaminen mineraaliesiintymään. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja rikoslain 48 a luvun 3 a §:ään lisättäväksi vas-

taava säännös, jossa säädettäisiin rangaistus 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa kielletystä toiminnasta. Siirto johtuu rikoslainsäädännön uudistamisessa noudatetusta periaatteesta, jonka mukaan vankeusuhkaiset rangaistussäännökset pyritään kokoamaan rikoslakiin.

40 §. Etelämanneralueen suojelurikkomus. Pykälässä määriteltäisiin Etelämanneralueen suojelurikkomuksiksi luokiteltavat toimet ja laiminlyönnit. Pykälän 1 momentin 2 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus lain 36 §:n 2 momenttiin, jossa on asetettu yleinen velvollisuus toimia hätätilanteissa siten, että haitallinen vaikutus Etelämanneralueen ympäristöön jää mahdollisimman vähäiseksi. Tämänkaltaisen yleisen velvollisuuden laiminlyönnin mittaamista on pidetty ongelmallisena toteuttaa ja laiminlyönnin lukemista suojelurikkomukseksi ei siten olla pidetty tarkoituksenmukaisena. Samaan kohtaan on sen sijaan tarkoitus lisätä maininta lain 35 a §:n 3 momentista. Muutoksella pyrittäisiin korostamaan ympäristöonnettomuuksien ja muiden poikkeuksellisten tilanteiden johdosta tapahtuvan välittömän ilmoittamisen tärkeyttä. Ainoastaan ilmoitusmenettelyn kautta voidaan turvata muiden kuin ympäristöonnettomuuden aiheuttaneen toiminnanharjoittajan mahdollisuudet ryhtyä torjuntatoimiin ympäristöonnettomuuden johdosta.

41 §. Toimivaltainen tuomioistuim. Pykälän mukaan lain 38 ja 40 §:ssä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen tuomioistuim olisi Helsingin käräjäoikeus. Pykälän uudelleenmuotoilulla tehtäisiin selväksi ero lain mukaisia ympäristöonnettomuuden korvausvastuita koskevien ja rikosoikeudellista vastuuta koskevien asioiden välillä. Pykälä koskee kaikkia lain vastaisia tekoja rikoslaisissa rangaistavaksi säädetyt teot mukaan lukien. Korvausasioiden käsittely on tarkoitus sen sijaan ohjata lain 35 d §:n mukaisesti Vaasan hallinto-oikeudelle.

42 §. Valvontaviranomainen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska valvontaviranomaistehtäviä koskevat määräykset on tarkoitus siirtää lain 7 §:n yhteyteen.

2.5 Laki rikoslain muuttamisesta

48 a luku. Luonnonvararikoksista

3 a §. Laiton kajoaminen Etelämanneralueen mineraaliesiintymään. Lukuun lisättäisiin uusi pykälä, johon siirrettäisiin Etelämannerlain voimassaolevan 39 §:n rangaistussäännös muokattuna. Säännöstä tarkistettaisiin siten, että rangaistavaksi säädetyin toiminnan tunnusmerkistö kirjoitettaisiin auki.

Pykälä perustuu Madridin pöytäkirjan 7 artiklaan, jonka mukaan kaikki mineraalivaroihin perustuva toiminta, joka ei ole tieteellistä tutkimusta, on kielletty. Rangaistavaa olisi pykälän 1 momentin mukaan Etelämanneralueen mineraaliesiintymän tutkiminen ja hyödyntäminen muutoin kuin osana tieteellistä tutkimusta. Muulla kuin tieteellisellä tutkimuksella tarkoitettaisiin tässä sellaista tutkimista, jonka tarkoituksena on esimerkiksi kartoittaa mineraalivarojen käyttöä kaupallisessa toiminnassa. Kriminalisoinnin piiristä olisi lisäksi tarkoitus poistaa viittaus "muuhun mineraaliesiintymään kohdistuvaan toimintaan", sillä nykyisellään kriminalisointi ei vastaa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämää täsmällisyysvaatimusta.

Koska mineraaliesiintymän etsimistä ei ole tarkoituksenmukaista kriminalisoida kuin tahallisenä, se on tarkoitus jatkossa siirtää pykälän 1 momentista 2 momenttiin.

Ehdotetun rangaistussäännöksen soveltamisala määräytyisi rikoslain 1 luvun säännösten nojalla. Etelämannerella tehtyyn rikokseen voitaisiin siten luvun 6 §:n nojalla soveltaa Suomen lakia ainoastaan, jos rikoksen on tehnyt Suomen kansalainen tai Suomen kansalaiseen säännöksessä mainituin edellytyksin rinnastettava henkilö.

3 Voimaantulo

Ympäristövastuuliite ja vakuutustoimenpide tulevat kansainvälisesti voimaan kun kaikki Etelämannersopimuksen 28 konsultatiiviosapuolta ovat ne kansallisesti hyväksyneet. Laki Etelämannerista koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on

tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin ympäristövastuuliite tulee kansainvälisesti voimaan. Samoin laki Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin vakuutustoimenpide tulee kansainvälisesti voimaan.

Luonnonsuojeluliite tulee liitteen 9 artiklan nojalla voimaan vuoden kuluttua Baltimoren kokouksen päättymisestä, jollei vähintään yksi Etelämannersopimuksen konsultatiivinen osapuoli määräajan kuluessa ilmoita tallettajalle, että se haluaa pidemmän määräajan tai että se ei voi hyväksyä toimenpidettä. Sen jälkeen liitteen muutos tulee voimaan muiden sopimuspuolten osalta, kun tallettaja on vastaanottanut hyväksymisilmoituksen asianomaiselta sopimuspuolelta. Suomi on määräyksen nojalla pyytänyt lisäaikaa liitteen voimaantulolle 31.7.2010 asti maaliskuussa 2010 Etelämannersopimuksen tallettajana toimivalle Yhdysvalloille lähettämällä diplomaattinootilla.

Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin ympäristövastuuliite tulee kansainvälisesti voimaan.

Tietyt ympäristövastuuliitteeseen ja vakuutustoimenpiteeseen liittyvät velvoitteet tulevat koskemaan suomalaisia toimijoita jo ennen velvoitteiden kansainvälistä voimaantuloa Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta annetun lain nojalla. Tämän on katsottu olevan perusteltua, koska velvoitteiden täytäntöönpanon avulla voidaan mahdollisimman nopeassa aikataulussa parantaa Etelämantereella tapahtuvan toiminnan turvallisuutta.

Rikoslain muuttamisen osalta kyse on rangaistussäännöksen siirtämisestä Etelämantereen ympäristönsuojelulaista rikoslain 48 a lukuun. Muutos ei näin ollen ole riippu-

vainen kansainvälisen velvoitteen voimaantulosta.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että laki Etelämantereen ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja laki rikoslain muuttamisesta tulisivat voimaan samanaikaisesti luonnonsuojeluliitteen kansainvälisen voimaantulon kanssa eli 31.7.2010.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 § koskee kansainvälisten velvoitteiden ja niiden irtisanomisen hyväksymistä. Pykälän 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet. Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty sellaisia määräyksiä, joissa valtiolle aiheutuu välittömiä menoja. Kuten esityksen vaikutusarviosta käy ilmi, esityksestä ei aiheudu valtiolle välittömiä menoja.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista. Määräys on niin ikään luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se muuten koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka jos siitä on Suomessa valitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopuinnussa Suomessa voimassaolevan lakitasoisen säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, 12/2000 vp ja 45/2000 vp).

Etelämannersopimuksen ympäristövastuuliitteen 1 artiklassa säädetään liitteen asiallisesta soveltamisalasta, joka välillisesti määrittää lainsäädännön alaan kuuluvien sopimusvelvoitteiden sisältöä. Perustuslakivaliokunnan omaksuman kannan (PeVL 48/2004 vp) mukaan tämänsisältöiset velvoitteet kuuluvat lainsäädännön alaan.

Liitteen 2 artiklassa esitetään sitä koskevat määritelmät. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään katsonut, että jos sopimuksessa määritellyt käsitteet koskevat lainsäädännön alaan kuuluvia asioita, määritelmät vaikuttavat välillisesti näiden lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Ympäristövastuuliitteen määritelmistä ympäristöonnettomuuden, toiminnanharjoittajien ja torjuntatoimien käsitteet ovat sellaisia, joilla on yhtymäkohtia Suomen voimassaolevaan lainsäädäntöön ja jotka kuuluvat siten itsekin lainsäädännön alaan.

Kansainvälisen sopimuksen määräys on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan aina luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita. Ympäristövastuuliite sisältää lukuisia määräyksiä, jotka edellyttävät sopimusvaltiolta toimenpiteitä suhteessa sopimusvaltion toiminnanharjoittajiin. Määräykset koskevat siten välillisesti toiminnanharjoittajien oikeuksia ja velvollisuuksia. Tällaisia määräyksiä on liitteen 3—9 ja 11 artikloissa.

Ympäristövastuuliitteen 3 artikla koskee ympäristöonnettomuuksia ehkäiseviä toimenpiteitä, joita liitteen jokaisen sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajien toteuttavan. Liitteen 4 artiklassa on määräyksiä torjuntavalmiudesta, jota sopimuspuolten on samoin edellytettävä toiminnanharjoittajiltaan. Liitteen 5 artiklassa määritellään puolestaan ne torjuntatoimet, joita sopimuspuolten on edellytettävä toiminnanharjoittajiensa suorittavan. Liitteen 6 artikla koskee ympäristöonnettomuuksista toiminnanharjoittajille johtuvaa vastuuta ja 7 artikla kanteita, joita on mahdollista nostaa toiminnanharjoittajaa vastaan. Liitteen 8 artiklassa määritellään toiminnanharjoittajan vastuuta

koskevat poikkeukset ja 9 artiklassa on määräyksiä toiminnanharjoittajan vastuun rajoituksista. 11 artiklan perusteella jokaisen sopimuspuolen on edellytettävä toiminnanharjoittajiltaan riittäviä vakuutuksia ja muita taloudellisia vakuuksia. Ympäristövastuuliitteen 3—9 ja 11 artiklat kuuluvat edellä mainituin perustein lainsäädännön alaan.

Liitteen 7 artiklaan sisältyy lisäksi viittauksia Etelämannersopimuksen ympäristönsuojelupöytäkirjan sitovaan välimiesmenettelyyn, jonka ratkaisu sitoo lopullisesti sopimuspuolia. Koska ympäristövastuuliite sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, riitojenratkaisumenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä, lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Riitojenratkaisulausekkeen katsotaan tällöin perustuslakivaliokunnan vallitsevan tulkintakäytännön mukaan myös itsessään kuuluvan lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp). Kanteita koskeva 7 artikla kuuluu siten näillä perustein lainsäädännön alaan.

Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteeseen II Etelämantereen eläimistön ja kasviton suojelusta tehdyt muutokset ovat pääosin luonteeltaan teknisiä. Koska liite korvaa asiallisesti aiemman II liitteen, uusi II liite on tarpeen saattaa kokonaisuudessaan eduskunnan hyväksyttäväksi.

Eduskunta on hyväksynyt nyt asiallisesti muuttumattomana säilyneet luonnonsuojelu-liitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset hallituksen esityksen (HE 101/1996 vp.) hyväksymisen yhteydessä. Koska liite on hyväksytty kokonaan uudestaan, seuraavassa tarkastellaan liitettä artiklokohtaisesti.

Liitteen 1 artikla sisältää määritelmät. Liitteen a—h kohdan mukaisilla määritelmät ovat sellaisia, jotka koskevat lainsäädännön alaan kuuluvia asioita ja jotka kuuluvat siten edellä esitetyn perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan itsekin lainsäädännön alaan.

Liitteen 2—4 artiklat koskevat välillisesti toiminnanharjoittajien oikeuksia ja velvollisuuksia. Lisäksi liitteen 2 artiklan hätätilanteesta on säädetty lain 7 luvun 36 §:ssä sekä liitteen 3 ja 4 artikloiden määräyksistä lain 4 luvussa. Liitteen 2—4 artiklat kuuluvat si-

ten edellä esitetyn perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäädännön alaan.

Turismia ja muuta hallituksesta riippumatonta toimintaa koskeva toimenpide edellyttää, että turistit ja muut valtiosta riippumattomat tahot varautuvat Etelämantereeseen luonnonolosuhteista johtuviin turvallisuusriskeihin vakuutuksin. Lisäksi toimenpide edellyttää, että turvallisuusriskeihin varaudutaan varautumissuunnitelmien ja muiden järjestelmien avulla. Kuten edellä on ympäristövastuuliitteen osalta esitetty, kansainvälisen sopimuksen määräys on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan aina luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita. Velvollisuus ylläpitää vakuutusta on tämänkaltainen yksilön velvollisuus. Samoin vakuutustoimenpiteeseen sisältyvä vaatimus laatia varautumissuunnitelmia ja varautua erilaisiin toimenpitein poikkeuksellisiin tilanteisiin asettaa toiminnanharjoittajalle velvollisuuksia. Edellä mainituin perustein myös vakuutustoimenpide kuuluu lainsäädännön alaan.

4.2 Käsittelyjärjestys

Ympäristövastuuliite, luonnonsuojeluliite ja vakuutustoimenpide eivät sisällä määräyk-

siä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Liite ja toimenpide voidaan hallituksen käsityksen mukaan siten hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus niiden voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämismenettelyssä.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat sopusoinnussa perustuslain kanssa, minkä vuoksi ne voidaan säätää tavallisessa lainsäätämismenettelyssä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Tukholmassa 14 päivänä kesäkuuta 2005 tehdyn Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI ja Baltimoressa 17 päivänä huhtikuuta 2009 tehdyn liitteen II sekä Kapkaupungissa 4 päivänä kesäkuuta 2004 Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4(2004).

Koska mainitut velvoitteet sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan Tukholmassa 14 päivänä kesäkuuta 2005 tehdyn liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvat

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

2.**Laki****Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

ykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan Baltimossa 17 päivänä huhtikuuta 2009 tehdyn liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvat määrät

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

3.

Laki**Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen Kapkaupungissa 4 päivänä kesäkuuta 2004 hyväksymän toimenpiteen 4(2004) lainsäädännön alaan kuuluvat mää-

räykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

4.

Laki**Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Etelämantereen ympäristönsuojelusta 18 päivänä lokakuuta 1996 annetun lain (28/1998) 39 ja 42 §,

muutetaan 2 §:n 4 kohta, 3 §:n 4 kohdan d alakohta ja 5 kohta, 7 §, 12 §, 13 §:n 1 momentti, 14 ja 15 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 ja 3 momentin johdantokappale, 21 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentin johdantokappale sekä 1 kohta, 22 §:n 3 momentti, 23 ja 24 §, 25 §:n 2 momentin johdantokappale ja 4 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §, 34 §:n 1 momentti, 36 §:n 3 ja 4 momentti, 37 ja 38 §, 40 §:n 1 momentin 2 kohta ja 41 § sekä

lisätään 3 §:ään uusi 6—11 kohta, 21 §:n 2 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi, lakiin uusi 6 a luku ja 36 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

2 §

Sovelletamisala

joka osallistuu toimintaan, jolla on tämän lain mukainen lupa.

Tätä lakia sovelletaan:

4) ulkomaiseen luonnolliseen henkilöön, oikeushenkilöön, alukseen tai ilma-alukseen,

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

d) muuta toimintaa, josta seuraa Etelämanneralueella alkuperäisenä esiintyvän eliölajin tai populaation elinympäristön merkittävä haitallinen muutos;

5) *mineraaliesiintymällä* kaikkia elottomia ja uusiutumattomia luonnonvaroja;

6) *ympäristöönnettomuudella* Etelämannerta koskevan sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen mukaan ennakolta ilmoitettavasta tieteellisestä tutkimusohjelmasta, matkailusta tai muusta valtion nimissä tapahtuvasta tai valtiosta riippumattomasta toiminnasta aiheutunutta tapahtumaa, joka johtaa tai välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin haitallisiin vaikutuksiin Etelämanneralueella;

7) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka järjestää 3 kohdan mukaista toimintaa;

8) *torjuntatoimilla* sellaisia kohtuullisia toimia, jotka suoritetaan ympäristöönnettomuuden vaikutusten välttämiseksi, minimoimiseksi tai leviämisen estämiseksi;

9) *laivalla* jokaista meriympäristössä toimivaa vesikulkuneuvoa, mukaan lukien kantosiipialukset, ilmatyynyalukset, vedenalaiset alukset, kelluvat alukset ja kiinteät tai kelluvat alustat;

10) *erityisellä nosto-oikeudella* Kansainvälisen Valuuttarahaston määrittelemiä erityisiä nosto-oikeuksia;

11) *laivan vetoisuudella* laivan bruttovetoisuutta laskettuna vuoden 1969 kansainvälisen aluksenmittausyleissopimuksen liitteeseen I sisältyvien vetoisuuden mittaussääntöjen mukaisesti.

7 §

Lupaviranomainen

Tämän lain mukainen lupaviranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valtion puolesta puhevaltaa 35 d §:ssä tarkoitettussa korvausasiassa käyttää lupaviranomainen.

Lupaviranomainen myös valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

12 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Lupaviranomainen pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta tarpeelliset lausunnot. Lupaviranomainen voi tarvittaessa pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

Lupaviranomainen varaa Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklassa tarkoitettulle kokoukselle ja pöytäkirjan muille sopimuspuolille mahdollisuuden tehdä huomautuksia ympäristövaikutusten kokonaisarviointia koskevasta arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

Lupaviranomainen varaa luonnollisille henkilöille sekä sellaisille yhteisöille ja säätiöille, joiden pääasiallinen tarkoitus on niiden sääntöjen mukaan edistää ympäristönsuojelua, mahdollisuuden lausua mielipiteensä arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

13 §

Arviointiselostuksen esilläpitäminen

Lupaviranomaisen on pidettävä lupahakemukseen liitetty arviointiselostus tai sen luonnos nähtävillä vähintään 90 päivää siitä, kun se on otettu vastaan, ja varattava mahdollisuus esittää siihen huomautuksia.

14 §

Lupahakemus

Lupahakemukseen on liitettävä:

1) selvitys toimenpiteistä ympäristöönnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjuntavalmiuden ylläpitämiseksi;

2) 35 a §:ssä tarkoitettu torjuntasuunnitelma ja varautumissuunnitelma;

3) selvitys 35 a §:ssä tarkoitettusta vakuutuksesta tai muusta taloudellisesta vakuudesta;

4) toimintaa koskeva 11 §:ssä tarkoitettu arviointiselostus tai sen luonnos; sekä

5) selvitys muista lupaharkinnan kannalta merkityksellisistä toimintaa koskevista seikoista siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

15 §

Lupahakemuksesta kuuleminen

Lupaviranomaisen on pyydettyä asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lausunnot. Lupaviranomainen voi tarvittaessa pyytää lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

18 §

Lupapäätös

Lupapäätöksessä annetaan Etelämanneralueen ympäristön suojelemiseksi tarpeelliset määräykset. Lupapäätöksessä on yksilöitävä luvan saanut toiminta sekä sen ajankohta, paikka ja toteuttaja. Lupa on liitettävä tarpeelliset määräykset:

- 1) poikkeuksellisen tilanteen arvioimisesta ja siitä ilmoittamisesta;
- 2) ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumista koskevista toimista ja niitä koskevista harjoitteista;
- 3) 35 a §:n mukaisesta torjuntasuunnitelmasta, varautumissuunnitelmasta ja muista järjestelyistä;
- 4) poikkeuksellisten tilanteiden tilastoinnista ja raportoinnista;
- 5) toiminnanharjoittajan vakuutuksista tai muista taloudellisista vakuuksista;
- 6) tietojen vaihdosta ja yhteistyöstä ympäristöonnettomuuksista aiheutuvien haitallisten vaikutusten torjumiseksi;
- 7) varotoimista, joilla ehkäistään Etelämanneralueella esiintymättömien mikroorganismien tuominen vahingossa alueelle.

19 §

Lupapäätöksen ja siihen liittyvien asiakirjojen pitäminen esillä ja kansainvälinen tiedoksiantaminen

Lupaviranomaisen on asetettava lupapäätös ja siihen liittyvät asiakirjat nähtäville vähintään 60 päivää ennen toimenpiteen aloittamista Etelämanneralueella.

20 §

Lupapäätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Lupaviranomainen voi viran puolesta muuttaa lupapäätöstä, jos:

Lupaviranomainen voi viran puolesta peruuttaa luvan, jos:

21 §

Alkuperäisen eliöstön suojeleminen

Lupa 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen voidaan myöntää, jos kysymys on:

2) näyteyksilöiden hankkimisesta museoon, kasvitieteelliseen puutarhaan taikka muuhun vastaavaan laitokseen tai käyttötarkoitukseen;

3) näyteyksilöiden hankkimisesta eläintarhaan; alkuperäisenä esiintyvän nisäkkään tai linnun ottamiseen lupa voidaan myöntää ainoastaan, jos sitä ei ole saatavissa olemassa olevista tarhoista tai jos kyse on pakottavasta suojelullisesta tarpeesta; tai

Ennen luvan myöntämistä lupaviranomaisen on varmistettava, että:

1) Etelämanneralueella alkuperäisinä esiintyviä nisäkkäitä, lintuja, selkärangattomia eläimiä tai kasveja ei oteta enempää kuin on ehdottomasti välttämätöntä 2 momentissa säädetyn tarkoituksen kannalta;

22 §

Erityisesti suojeltavat lajit

Lupa erityisesti suojeltavaan lajiin kuuluvan eliön tappamiseen voidaan myöntää 2 momentissa säädetyin edellytyksin, jos muiden kuin tappavien teknikoiden käyttäminen ei ole mahdollista.

23 §

Vieraiden eliölaajien tuominen

Viljelykasvien ja niiden lisääntymiskelpoisten kasvosien valvottuun käyttöön voidaan antaa lupa. Lupa voidaan antaa myös eliölaajien valvottuun kokeelliseen käyttöön.

Luvassa on:

1) yksilöitävä tuotavat lajit ja mahdollisuuksien mukaan tuotujen yksilöiden lukumäärä sekä tarvittaessa ikä, sukupuoli ja tuomisen oikeuttava perustelu; sekä

2) määrättävä varotoimista, joihin on ryhdyttävä karkaamisen tai sen välttämiseksi, että tuotu kasvi tai eliö joutuu kosketuksiin eläimistön tai kasviston kanssa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske ruoan tuomista Etelämanneralueelle, jos ruoka säilytetään ja käsitellään valvotuissa olosuhteissa ja jos siipikarja- ja muut lintutuotteet tutkitaan etukäteen sairauksien leviämisen estämiseksi.

Luvansaajan tulee ryhtyä tarpeellisiin toimiin, jotta haitalliset seuraukset alkuperäiseläöstölle voitaisiin välttää.

24 §

Vieraiden eliölaajien siirtäminen ja hävittäminen

Luvanhaltija on velvollinen ennen luvan voimassaolon päättymistä siirtämään Etelämanneralueelle tuomansa eliön tai sellaisen 23 §:n 3 momentissa tarkoitetun siipikarja- tai muun lintutuotteen, jota ei ole käytetty, pois Etelämanneralueelta taikka hävittämään

sen polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla.

Jokainen on velvollinen viipymättä hävittämään polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla sellaisen Etelämanneralueelle ilman lupaa tuodun eliön ja sen jälkeläiset, joka saattaa aiheuttaa vaaraa Etelämanneralueella alkuperäisenä esiintyvälle eliölle, taikka siirtämään vaaraa aiheuttavan eliön pois Etelämanneralueelta ellei siirto tai hävitys johtaisi suurempaan vahingolliseen ympäristövaikutukseen.

25 §

Erityissuojelualueet

Lupapäätökseen lupaviranomaisen on:

Lupaviranomainen pitää rekisteriä Etelämantereen erityissuojelu- ja hallinta-alueista sekä historiallisista paikoista ja muistomerkeistä.

28 §

Jätehuoltosuunnitelma

Lupaviranomainen hyväksyy kiinteälle tukikohdalle, kiinteälle työmaalle ja pysyväille kenttäleirille jätehuoltosuunnitelman.

Lupaviranomainen tarkistaa ja tarvittaessa ajanmukaistaa suunnitelman vuosittain. Jätehuoltosuunnitelman sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

30 §

Tarkemmat määräykset

Lupaviranomainen voi antaa yleisiä määräyksiä jätteen polttamiseksi Etelämanneralueella tarkoitettujen uunien päästöjen sisältämien epäpuhtauksien raja-arvoista ja niissä käytettävien laitteiden teknisistä vaatimuksista sekä jätteen muusta käsittelystä.

34 §

Alusten rakennetta ja vastaanottolaitteita koskevat säännökset

Lupaviranomaisen tulee ennen luvan myöntämistä varmistaa, että suomalaisessa aluksessa ja 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomaalaisessa aluksessa on riittävän suuret säiliöt seuraavien jätteiden ja aineiden varastointia varten:

6 a luku

Ympäristöönnettomuudet ja muut poikkeukselliset tilanteet

35 a §

Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet

Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ympäristöönnettomuuksien aiheutumisen ja niiden haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Toimintapaikat ja kuljetusvälineet on varustettava ja niitä on käytettävä siten, että toiminta tapahtuu turvallisesti eikä siitä aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia. Toimenpiteet on sovitettava yhteen muiden Etelämantereella toimivien kanssa. Toimintaan osallistuva henkilöstö on koulutettava kaluston asianmukaiseen käyttämiseen ja toimintaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Toiminnanharjoittajan on laadittava ympäristöönnettomuuksia ja niiden vaikutusten torjuntaa koskeva torjuntasuunnitelma.

Toiminnanharjoittajan on laadittava varautumissuunnitelma myös muihin poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumiseksi. Suunnitelmasta on käytävä ilmi tarpeelliset toimenpiteet niiden henkilöiden terveyden ja turvallisuuden turvaamiseksi, joita lupa koskee. Suunnitelmaan tulee lisäksi sisältyä selvitys etsintä-, pelastus- ja evakuointitoimenpiteistä onnettomuuksien varalta. Toiminnanharjoittaja voi sopia muiden toiminnanharjoittajien kanssa siitä, että toiminnanharjoittaja hyödyntää muiden toiminnanharjoittajien ylläpitämiä tämän momentin mukaisia järjestelyjä.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava ympäristöönnettomuuksista ja muista poikkeuk-

sellisista tilanteista viipymättä valtioneuvoston asetuksella säädettävälle viranomaiselle.

Toiminnanharjoittajalla tulee olla toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vakuutus tai muu hyväksyttävä taloudellinen vakuus 35 c §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen vastuun kattamiseksi 35 e §:ssä asetettuihin rajoihin saakka. Toiminnanharjoittajan tulee lisäksi ylläpitää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävää vakuutusta tai muuta järjestelyä, joka kattaa kaikki etsintään, pelastamiseen, lääketieteelliseen hoitoon ja evakuointiin liittyvät kustannukset. Velvollisuus ylläpitää vakuutusta, vakuutusta tai muuta järjestelyä ei koske toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä.

35 b §

Toimet ympäristöönnettomuuden vaikutusten torjumiseksi

Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä nopeisiin ja tehokkaisiin toimiin hänen toiminnastaan aiheutuneen ympäristöönnettomuuden vaikutusten torjumiseksi.

Toiminnanharjoittaja voi lupaviranomaisen valtuutuksesta ryhtyä toimiin myös toisen toiminnasta aiheutuneen ympäristöönnettomuuden vaikutusten torjumiseksi, jos onnettomuudesta aiheutuu välitön uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämanteralueen ympäristölle.

35 c §

Toiminnanharjoittajan taloudellinen vastuu

Toiminnanharjoittaja, joka laiminlyö hänelle 35 b §:n 1 momentin nojalla kuuluvan velvollisuuden, vastaa torjuntatoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta toimet suorittaneelle pöytäkirjan sopimuspuolelle tuottamuksestaan riippumatta.

Jos toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt hänelle 35 b §:n 1 momentin nojalla kuuluvan velvollisuuden eikä kukaan pöytäkirjan sopimuspuolista ole ryhtynyt torjuntatoimiin, toiminnanharjoittaja on tuottamuksestaan riippumatta velvollinen maksamaan arvioitu-

ja torjuntatoimia vastaavan rahasumman Valtiokonttorille.

Milloin ympäristöonnettomuus on kahden tai useamman toiminnanharjoittajan aiheuttama, he vastaavat vahingosta yhteisvastuullisesti. Toiminnanharjoittaja, joka osoittaa, että ainoastaan osa ympäristöonnettomuudesta johtuu sen toiminnasta, vastaa ainoastaan tästä osuudesta.

Kun pöytäkirjan ympäristövastuuta koskevan VI liitteen 12 artiklassa tarkoitettu rahasto on perustettu, 2 momentissa tarkoitettu rahasto on siirrettävä lupaviranomaisen ilmoituksesta mainittuun rahastoon.

35 d §

Vastuun poistavat perusteet

Toiminnanharjoittaja ei vastaa 35 c §:ssä tarkoitetuista kustannuksista, jos ympäristöonnettomuus johtuu:

1) ihmishengen tai turvallisuuden suojelemiseksi tarpeellisesta teosta tai laiminlyönnistä;

2) Etelämanneralueen olosuhteissa poikkeuksellisesta luonnonkatastrofista, jota ei voitu kohtuudella ennakoida, edellyttäen, että toiminnanharjoittaja on täyttänyt 35 a §:n mukaiset velvollisuutensa;

3) terrorismista; tai

4) toiminnanharjoittajaan kohdistuvasta oikeudettomasta hyökkäyksestä.

Lupaviranomaisen edellä 35 b §:n 2 momentin nojalla valtuuttamat tahot eivät vastaa ympäristöonnettomuudesta, joka on aiheutunut muun ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

35 e §

Taloudellisen vastuun rajoitukset

Toiminnanharjoittajan taloudellisen vastuun enimmäismäärä on kolme miljoonaa erityistä nosto-oikeutta. Enimmäismäärä laskeaan kunkin toimijan ja ympäristöonnettomuuden osalta erikseen.

Jos laiva on ollut osallisena ympäristöonnettomuuden aiheuttaneeseen tapahtumaan, vastuun enimmäismäärä määräytyy seuraavasti:

1) vetoisuudeltaan alle 2000 tonnin alus miljoonaa erityistä nosto-oikeutta;

2) vetoisuudeltaan yli 2000 tonnin alus 1. kohdan mukainen vastuu määrä lisättyinä seuraavasti:

a) jokaiselta 2000 tonnin ylittävältä tonnilta 400 erityistä nosto-oikeutta 30,000 tonniin saakka;

b) jokaiselta 30,000 tonnin ylittävältä tonnilta 300 erityistä nosto-oikeutta 70,000 tonniin saakka;

c) jokaiselta 70,000 tonnin ylittävältä tonnilta 200 erityistä nosto-oikeutta.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, toiminnanharjoittaja voi rajoittaa vastuutaan muun kansainvälisen vastuunrajoitussopimuksen mukaisesti, jos mainitut rajoitukset ovat vähintään yhtä korkeat kuin 2 momentissa säädetään.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettuja vastuun rajoituksia ei sovelleta, jos toiminnanharjoittaja on menetellyt tahallisesti tai tuotamuksellisesti. Toiminnanharjoittajiin, jotka toimivat valtion nimissä, sovelletaan pöytäkirjan ympäristövastuuta koskevan VI liitteen 9 artiklan 2 kohdan mukaista vastuun rajoituksia koskevaa poikkeusta.

35 f §

Menettely korvausasiassa

Jos toiminnanharjoittaja ja torjuntatoimiin ryhtynyt pöytäkirjan sopimuspuoli eivät sovi torjuntatoimien korvaamisesta, torjuntatoimet suorittanut pöytäkirjan sopimuspuoli voi panna tätä koskevan asian vireille Vaasan hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölain (586/1996) 69 §:ssä säädetään. Asia on pantava vireille kolmen vuoden kuluessa torjuntatoimien aloittamisesta tai siitä, kun torjuntatoimet suorittanut sopimuspuoli on saanut tietää tai sen olisi pitänyt tietää toiminnanharjoittajan henkilöllisyydestä riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on myöhempi. Hakemus on jätettävä tutkimatta, jos torjuntatoimien aloittamisesta on kulunut vähintään 15 vuotta.

Jos toiminnanharjoittaja ja lupaviranomainen eivät sovi 35 c §:n 2 momentissa tarkoitettua asiasta, lupaviranomaisen on pantava korvausasia vireille siten kuin 1 momentissa

säädetään. Asia on pantava vireille 15 vuoden kuluessa siitä, kun lupaviranomainen on saanut tiedon ympäristöönnettomuudesta.

Korvausasioiden hallintoriitamenettelyä koskevat säännökset eivät koske toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä.

36 §

Hätätilanne

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hätätilanteesta on ilmoitettava viipymättä yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomaisena toimivasta viranomaisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Yhteysviranomainen antaa hätätilanteessa tehdyistä toimista pöytäkirjan määräysten mukaisesti tiedon kaikille pöytäkirjan muille sopimuspuolille ja pöytäkirjan 11 artiklassa tarkoitettulle komitealle.

Ympäristöönnettomuuksista ja muista poikkeuksellisista tilanteista säädetään 6 a luvussa.

37 §

Muutoksenhaku

Lupaviranomaisen tämän lain nojalla ratkaisemaan lupa-asiaan ja 28 §:ssä tarkoitettua jätehuoltosuunnitelmaa koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

38 §

Viittaussäännös

Rangaistus 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun kiellon vastaisesti tehdystä ydinräjähteen räjäyttämisestä säädetään rikoslain 34 luvun 6 §:ssä. Rangaistus muusta 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä 32 tai 33 §:ssä

tarkoitettusta ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1—4 §:ssä. Rangaistus 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun kiellon vastaisesta kajoamisesta Etelämanneralueen mineraaliesiintymään säädetään rikoslain 48 a luvun 3 a §:ssä.

39 §

Laiton kajoaminen mineraaliesiintymään

(Kumotaan)

40 §

Etelämanneralueen suojelurikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

2) laiminlyö 5, 24, 26 tai 27 §:ssä, 34 §:n 2 momentissa, 35 §:ssä, 35 a §:n 3 momentissa taikka mainittujen säännösten nojalla annetussa säännöksessä tai määräyksessä tarkoitettun velvollisuuden tai

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *Etelämanneralueen suojelurikkomuksesta* sakkoon.

41 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tämän lain 38 ja 40 §:ssä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin kärjäoikeus.

42 §

Valvontaviranomainen

(Kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

5.

Laki**rikoslain 48 a luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rikoslain (39/1889) 48 a lukuun uusi 3 a § seuraavasti:

3 a §

Laiton kajoaminen Etelämanneralueen mineraaliesiintymään

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tutkii tai hyödyntää Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua Etelämanneralueella olevaa mineraaliesiintymää muutoin kuin osana tieteellistä tutkimusta, on

tuomittava laittomasta kajoamisesta Etelämanneralueen mineraaliesiintymään sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Laittomasta kajoamisesta Etelämantereen mineraaliesiintymään tuomitaan myös se, joka tahallaan etsii Etelämanneralueella olevaa mineraaliesiintymää muutoin kuin osana tieteellistä tutkimusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ympäristöministeri *Paula Lehtomäki*

1.

*(Suomennos)***ETELÄMANNERTA KOSKEVAN SOPIMUKSEN YMPÄRISTÖNSUOJELUPÖYTÄKIRJAN LIITE VI****VASTUU YMPÄRISTÖONNETTOMUUKSISTA****Johdanto**

Sopimuspuolet, jotka *tunnustavat* ympäristöonnettomuuksien vaikutusten ehkäisemisen, minimoinnin ja leviämisen estämisen tärkeyden Etelämantereen ympäristölle sekä siitä riippuville ja siihen liittyville ekosysteemeille;

pitävät mielessä pöytäkirjan 3 artiklan, etenkin sen, että toimet on suunniteltava ja toteutettava Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella siten, että tieteelliselle tutkimukselle annetaan etusija ja että Etelämantereen arvo tällaisen tutkimuksen alueena säilyy;

pitävät mielessä pöytäkirjan 15 artiklassa asetetun velvollisuuden torjua nopeasti ja tehokkaasti ympäristöonnettomuuksia sekä velvollisuuden laatia varautumissuunnitelmia sellaisten tapahtumien varalta, joilla saattaa olla haitallisia vaikutuksia Etelämantereen ympäristölle tai siitä riippuviin ja siihen liittyviin ekosysteemeihin;

pitävät mielessä pöytäkirjan 16 artiklan, jonka nojalla pöytäkirjan sopimuspuolet sitoutuivat pöytäkirjan tavoitteiden mukaisesti Etelämantereen ympäristön sekä siitä riippuvien ja siihen liittyvien ekosysteemien kokonaisvaltaiseksi suojelemiseksi laatimaan yhdessä tai useammassa pöytäkirjan liitteessä vastuuta koskevat säännöt ja menettelytavat liittyen vahinkoon, joka syntyy pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella;

huomioivat myös Etelämannerta koskevan sopimuksen 24. konsultatiivikokouksen päätöksen 3(2001), joka koskee ympäristöonnettomuuksien vastuukysymyksiä käsittelevän

ANNEX VI TO THE PROTOCOL ON ENVIRONMENTAL PROTECTION TO THE ANTARCTIC TREATY**LIABILITY ARISING FROM ENVIRONMENTAL EMERGENCIES****Preamble**

The Parties,

Recognising the importance of preventing, minimising and containing the impact of environmental emergencies on the Antarctic environment and dependent and associated ecosystems;

Recalling Article 3 of the Protocol, in particular that activities shall be planned and conducted in the Antarctic Treaty area so as to accord priority to scientific research and to preserve the value of Antarctica as an area for the conduct of such research;

Recalling the obligation in Article 15 of the Protocol to provide for prompt and effective response action to environmental emergencies, and to establish contingency plans for response to incidents with potential adverse effects on the Antarctic environment or dependent and associated ecosystems;

Recalling Article 16 of the Protocol under which the Parties to the Protocol undertook consistent with the objectives of the Protocol for the comprehensive protection of the Antarctic environment and dependent and associated ecosystems to elaborate, in one or more Annexes to the Protocol, rules and procedures relating to liability for damage arising from activities taking place in the Antarctic Treaty area and covered by the Protocol;

Noting further Decision 3 (2001) of the XXIVth Antarctic Treaty Consultative Meeting regarding the elaboration of an Annex on the liability aspects of environmental emer-

(Suomennos)

liitteen laatimista askeleena pöytäkirjan 16 artiklan mukaisen vastuujärjestelmän perustamisessa;

kiinnittävät huomiota Etelämannerta koskevan sopimuksen IV artiklaan ja pöytäkirjan 8 artiklaan;

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Soveltamisala

Tätä liitettä sovelletaan sellaisiin Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella tapahtuviin ympäristöonnettomuuksiin, jotka liittyvät tieteellisiin tutkimusohjelmiin, matkailuun ja kaikkeen muuhun sellaiseen hallituksen alaiseen tai hallituksesta riippumattomaan Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella tapahtuvaan toimintaan, josta on Etelämannerta koskevan sopimuksen VII(5) artiklan mukaan tehtävä etukäteisilmoitus, toimintaan liittyvät logistiset tukitoimet mukaan lukien. Tämä liite sisältää myös määräykset toimenpiteistä ja suunnitelmista näiden onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Sitä sovelletaan kaikkiin matkailualuksiin, jotka saapuvat Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueelle. Sitä sovelletaan myös sellaisiin Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella tapahtuviin ympäristöonnettomuuksiin, jotka liittyvät muihin aluksiin ja toimintoihin siten kuin 13 artiklan mukaisesti voidaan päättää.

2 artikla

Määritelmät

Tässä liitteessä:

a) ”Päätös” tarkoittaa Etelämannerta koskevan sopimuksen Konsultatiivikokousten Menettelytapoja koskevien sääntöjen mukaisesti tehtyä päätöstä, johon viitataan Etelämannerta koskevan sopimuksen 19. Konsultatiivikokouksen päätöksessä 1 (1995);

b) ”Ympäristöonnettomuudella” tarkoitetaan sellaista tämän liitteen voimaantulon jälkeen aiheutunutta onnettomuustyyppistä tapahtumaa, joka johtaa tai välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin ja haitallisiin vaikutuksiin

agencies, as a step in the establishment of a liability regime in accordance with Article 16 of the Protocol;

Having regard to Article IV of the Antarctic Treaty and Article 8 of the Protocol;

Have agreed as follows:

Article 1

Scope

This Annex shall apply to environmental emergencies in the Antarctic Treaty area which relate to scientific research programmes, tourism and all other governmental and non-governmental activities in the Antarctic Treaty area for which advance notice is required under Article VII(5) of the Antarctic Treaty, including associated logistic support activities. Measures and plans for preventing and responding to such emergencies are also included in this Annex. It shall apply to all tourist vessels that enter the Antarctic Treaty area. It shall also apply to environmental emergencies in the Antarctic Treaty area which relate to other vessels and activities as may be decided in accordance with Article 13.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Annex:

(a) “Decision” means a Decision adopted pursuant to the Rules of Procedure of Antarctic Treaty Consultative Meetings and referred to in Decision 1 (1995) of the XIXth Antarctic Treaty Consultative Meeting;

(b) “Environmental emergency” means any accidental event that has occurred, having taken place after the entry into force of this Annex, and that results in, or imminently threatens to result in, any significant and

Etelämantereen ympäristössä;

c) ”Toiminnanharjoittajalla” tarkoitetaan hallituksen alaista tai hallituksesta riippumatonta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka järjestää Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella harjoitettavia toimintoja. Toiminnanharjoittajaksi ei lueta sellaista luonnollista henkilöä, joka on Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella harjoitettavaa toimintaa järjestävän hallituksen alaisen tai hallituksesta riippumattoman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön työntekijä, urakoitsija, aliurakoitsija tai edustaja taikka tämän palveluksessa eikä sellaista oikeushenkilöä, joka on valtion toiminnanharjoittajan puolesta toimiva urakoitsija tai aliurakoitsija.

d) ”Sopimuspuolen toiminnanharjoittajalla” tarkoitetaan toiminnanharjoittajaa, joka järjestää mainitun sopimuspuolen alueelta käsin Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella toteutettavia toimintoja ja:

(i) nämä toiminnot edellyttävät mainitulta sopimuspuolelta lupaa Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueelle; tai

(ii) jos kyse on sopimuspuolesta, joka ei muodollisesti anna lupaa toiminnoille Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueelle, nämä toiminnot edellyttävät vastaavaa valvontamenettelyä mainitun sopimuspuolen toimesta.

Käsitteitä ”sen toiminnanharjoittaja”, ”toiminnanharjoittajan sopimuspuoli” ja ”sen toiminnanharjoittajan sopimuspuoli” tulkitaan yhdenmukaisesti tämän määritelmän kanssa;

e) ”Asianmukainen”, sovellettaessa ehkäiseviin toimenpiteisiin ja torjuntatoimiin, tarkoittaa toimenpiteitä tai toimia, jotka ovat tarkoituksenmukaisia, mahdollisia, suhteellisia ja saatavissa oleviin objektiivisiin kriteereihin ja tietoon perustuvia, mukaan lukien:

(i) riskit Etelämantereen ympäristölle ja ympäristön luonnollisen palautumisen aste;

(ii) riskit ihmishengelle ja turvallisuudelle;

ja
(iii) tekninen ja taloudellinen toteutettavuus;

f) ”Torjuntatoimilla” tarkoitetaan ympäristöönnettomuuden tapahtumisen jälkeen suoritettavia asianmukaisia toimenpiteitä, joilla pyritään ympäristöönnettomuuden vaikutusten välttämiseen, minimoimiseen tai leviämi-

harmful impact on the Antarctic environment;

(c) ”Operator” means any natural or juridical person, whether governmental or non-governmental, which organises activities to be carried out in the Antarctic Treaty area. An operator does not include a natural person who is an employee, contractor, subcontractor, or agent of, or who is in the service of, a natural or juridical person, whether governmental or non-governmental, which organises activities to be carried out in the Antarctic Treaty area, and does not include a juridical person that is a contractor or subcontractor acting on behalf of a State operator;

(d) ”Operator of the Party” means an operator that organises, in that Party’s territory, activities to be carried out in the Antarctic Treaty area, and:

(i) those activities are subject to authorisation by that Party for the Antarctic Treaty area; or

(ii) in the case of a Party which does not formally authorise activities for the Antarctic Treaty area, those activities are subject to a comparable regulatory process by that Party.

The terms “its operator”, “Party of the operator”, and “Party of that operator” shall be interpreted in accordance with this definition;

(e) ”Reasonable”, as applied to preventative measures and response action, means measures or actions which are appropriate, practicable, proportionate and based on the availability of objective criteria and information, including:

(i) risks to the Antarctic environment, and the rate of its natural recovery;

(ii) risks to human life and safety; and

(iii) technological and economic feasibility;

(f) ”Response action” means reasonable measures taken after an environmental emergency has occurred to avoid, minimise or contain the impact of that environmental emergency, which to that end may include

(Suomennos)

sen estämiseen, ja jotka tässä tarkoituksessa voivat tarkoituksenmukaisissa olosuhteissa pitää sisällään puhdistamistoimia ja jotka kattavat mainitun onnettomuuden ja sen vaikutuksen laajuuden määrittämisen;

g) ”Sopimuspuolilla” tarkoitetaan valtioita, joiden osalta tämä liite on tullut voimaan pöytäkirjan 9 artiklan mukaisesti.

3 artikla

Ehkäisevät toimenpiteet

1. Jokaisen sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta asianmukaisten ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamista ympäristöonnettomuuksien riskin ja niiden mahdollisten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi.

2. Ehkäisevät toimenpiteet voivat sisältää:

(a) erityisiä rakenteita tai varusteita, jotka liitetään toimintapaikkojen ja kuljetusvälineiden suunnitteluun ja rakentamiseen;

(b) erityisiä menettelytapoja, jotka liitetään toimintapaikkojen ja kuljetusvälineiden käyttöön tai huoltoon; ja

(c) henkilöstön erityistä koulutusta.

4 artikla

Varautumissuunnitelma

1. Jokaisen sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta:

(a) varautumissuunnitelmien laatimista sellaisten tapahtumien varalta, joilla saattaa olla haitallisia vaikutuksia Etelämantereen ympäristöön tai siitä riippuviin ja siihen liittyviin ekosysteemeihin; ja

(b) yhteistyötä näiden suunnitelmien laadinnassa ja täytäntöönpanossa.

2. Varautumissuunnitelmissa on huomioitava, siltä osin kuin on tarkoituksenmukaista:

(a) menettelytavat tapahtuman luonteen arvioimiseksi;

(b) ilmoittamismenettelyt;

(c) resurssien tunnistus ja käyttöönotto;

(d) torjuntasuunnitelmat;

(e) harjoittelu;

(f) rekisterinpito; ja

(g) kotiutus.

clean-up in appropriate circumstances, and includes determining the extent of that emergency and its impact;

(g) “The Parties” means the States for which this Annex has become effective in accordance with Article 9 of the Protocol.

Article 3

Preventative Measures

1. Each Party shall require its operators to undertake reasonable preventative measures that are designed to reduce the risk of environmental emergencies and their potential adverse impact.

2. Preventative measures may include:

(a) specialised structures or equipment incorporated into the design and construction of facilities and means of transportation;

(b) specialised procedures incorporated into the operation or maintenance of facilities and means of transportation; and

(c) specialised training of personnel.

Article 4

Contingency Plans

1. Each Party shall require its operators to:

(a) establish contingency plans for responses to incidents with potential adverse impacts on the Antarctic environment or dependent and associated ecosystems; and

(b) co-operate in the formulation and implementation of such contingency plans.

2. Contingency plans shall include, when appropriate, the following components:

(a) procedures for conducting an assessment of the nature of the incident;

(b) notification procedures;

(c) identification and mobilisation of resources;

(d) response plans;

(e) training;

(f) record keeping; and

(g) demobilisation.

3. Jokaisen sopimuspuolen on määritettävä ja pantava täytäntöön menettelytavat ympäristöonnettomuuksien välittömälle ilmoittamiselle ja ympäristöonnettomuuksien torjuntayhteistyölle sekä edistettävä sitä, että sen toiminnanharjoittajat, jotka ovat aiheuttaneet ympäristöonnettomuuksia, käyttävät ilmoittamista ja torjuntayhteistyötä koskevia menettelytapoja.

5 artikla

Torjuntatoimet

1. Jokaisen sopimuspuolen on edellytettävä, että jokainen sen toiminnanharjoittaja suorittaa nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia toiminnastaan aiheutuvien ympäristöonnettomuuksien yhteydessä.

2. Jos toiminnanharjoittaja ei suorita nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia, toiminnanharjoittajan sopimuspuolta ja muita sopimuspuolia kehoitetaan suorittamaan tällaisia toimia, myös edustajiensa ja nimenomaisesti näihin toimiin valtuuttamiensa toiminnanharjoittajien kautta.

3. (a) Muiden sopimuspuolten halutessa suorittaa edellä 2 kohdassa tarkoitettuja ympäristöonnettomuuden torjuntatoimia on niiden ilmoitettava aikomuksestaan toiminnanharjoittajan sopimuspuolelle ja Etelämannerta koskevan sopimuksen sihteeristölle etukäteen, jotta toiminnanharjoittajan sopimuspuoli voi itse suorittaa torjuntatoimet, paitsi milloin uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämantereen ympäristölle on välitön ja olisi kaikissa olosuhteissa asianmukaista suorittaa välittömiä torjuntatoimia, missä tapauksessa niiden on ilmoitettava toiminnanharjoittajan sopimuspuolelle ja Etelämannerta koskevan sopimuksen Sihteeristölle niin pian kuin mahdollista.

(b) Näiden muiden sopimuspuolten ei tule suorittaa edellä 2 kohdassa tarkoitettuja ympäristöonnettomuuden torjuntatoimia, ellei uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämantereen ympäristölle ole välitön ja ellei kaikissa olosuhteissa olisi asianmukaista suorittaa välittömiä torjuntatoimia tai ellei toiminnanharjoittajan sopimuspuoli ole kohtuullisessa ajassa ilmoittanut Etelämannerta koskevan sopimuksen sihteeristölle suo-

3. Each Party shall establish and implement procedures for immediate notification of, and co-operative responses to, environmental emergencies, and shall promote the use of notification procedures and co-operative response procedures by its operators that cause environmental emergencies.

Article 5

Response Action

1. Each Party shall require each of its operators to take prompt and effective response action to environmental emergencies arising from the activities of that operator.

2. In the event that an operator does not take prompt and effective response action, the Party of that operator and other Parties are encouraged to take such action, including through their agents and operators specifically authorised by them to take such action on their behalf.

3. (a) Other Parties wishing to take response action to an environmental emergency pursuant to paragraph 2 above shall notify their intention to the Party of the operator and the Secretariat of the Antarctic Treaty beforehand with a view to the Party of the operator taking response action itself, except where a threat of significant and harmful impact to the Antarctic environment is imminent and it would be reasonable in all the circumstances to take immediate response action, in which case they shall notify the Party of the operator and the Secretariat of the Antarctic Treaty as soon as possible.

(b) Such other Parties shall not take response action to an environmental emergency pursuant to paragraph 2 above, unless a threat of significant and harmful impact to the Antarctic environment is imminent and it would be reasonable in all the circumstances to take immediate response action, or the Party of the operator has failed within a reasonable time to notify the Secretariat of the Antarctic Treaty that it will take the response action itself,

(Suomennos)

rittavansa torjuntatoimet itse tai ellei mainittuja torjuntatoimia ole suoritettu kohtuullisessa ajassa tällaisen ilmoituksen jälkeen.

(c) Sellaisessa tilanteessa, jossa toiminnanharjoittajan sopimuspuoli itse suorittaa torjuntatoimia, mutta on halukas vastaanottamaan apua toiselta sopimuspuolelta tai sopimuspuolilta, toiminnanharjoittajan sopimuspuolen on koordinoitava torjuntatoimet.

4. Jos kuitenkin on epäselvää mikä sopimuspuoli on toiminnanharjoittajan sopimuspuoli tai jos ilmenee, että tällaisia sopimuspuolia voi olla useampi kuin yksi, sopimuspuolen on torjuntatoimia suorittaessaan pyrittävä parhaansa mukaan neuvottelemaan asiasta tarkoituksenmukaisella tavalla sekä, milloin se on toteuttamiskelpoista, ilmoitettava olosuhteista Etelämannerta koskevan sopimuksen sihteeristölle.

5. Torjuntatoimia suorittavien sopimuspuolten on neuvoteltava ja koordinoitava toimensa kaikkien muiden torjuntatoimia suorittavien, ympäristöönnettomuuden läheisyydessä toimintaa harjoittavien tai muuten ympäristöönnettomuuden vaikutuspiiriin kuuluvien sopimuspuolten kanssa sekä, milloin se on toteuttamiskelpoista, otettava huomioon kaikki olennainen asiantuntija-apu, jonka Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokouksen pysyvien tarkkailijoiden valtuuskunnat, muut organisaatiot tai muut relevantit asiantuntijat tarjoavat.

6 artikla

Vastuu

1. Toiminnanharjoittaja, joka ei suorita nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia sen toiminnasta aiheutuvien ympäristöönnettomuuksien johdosta, vastaa sopimuspuolille 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen torjuntatoimien suorittamisesta aiheutuneiden kustannusten maksamisesta näille sopimuspuolille.

2. (a) Kun valtion toiminnanharjoittajan olisi tullut suorittaa nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia, mutta ei sitä tehnyt, eikä mikään sopimuspuoli suorittanut torjuntatoimia, valtion toiminnanharjoittaja vastaa sellaisten torjuntatoimien kustannusten maksamisesta, jotka olisi tullut suorittaa, 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon.

or where that response action has not been taken within a reasonable time after such notification.

(c) In the case that the Party of the operator takes response action itself, but is willing to be assisted by another Party or Parties, the Party of the operator shall coordinate the response action.

4. However, where it is unclear which, if any, Party is the Party of the operator or it appears that there may be more than one such Party, any Party taking response action shall make best endeavours to consult as appropriate and shall, where practicable, notify the Secretariat of the Antarctic Treaty of the circumstances.

5. Parties taking response action shall consult and coordinate their action with all other Parties taking response action, carrying out activities in the vicinity of the environmental emergency, or otherwise impacted by the environmental emergency, and shall, where practicable, take into account all relevant expert guidance which has been provided by permanent observer delegations to the Antarctic Treaty Consultative Meeting, by other organisations, or by other relevant experts.

Article 6

Liability

1. An operator that fails to take prompt and effective response action to environmental emergencies arising from its activities shall be liable to pay the costs of response action taken by Parties pursuant to Article 5(2) to such Parties.

2. (a) When a State operator should have taken prompt and effective response action but did not, and no response action was taken by any Party, the State operator shall be liable to pay the costs of the response action which should have been undertaken, into the fund referred to in Article 12.

(b) Kun muun kuin valtion toiminnanharjoittajan olisi tullut suorittaa nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia, mutta ei sitä tehnyt, eikä mikään sopimuspuoli suorittanut torjuntatoimia, toiminnanharjoittaja vastaa sellaisen rahasumman maksamisesta, joka vastaa mahdollisimman tarkasti niiden torjuntatoimien kustannuksia, jotka olisi tullut suorittaa. Tämä summa on maksettava suoraan 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon, toiminnanharjoittajan sopimuspuolelle tai sopimuspuolelle, joka vastaa 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun mekanismin täytäntöönpanosta. Rahasumman vastaanottaneen sopimuspuolen on pyrittävä parhaansa mukaan tekemään vähintään toiminnanharjoittajalta vastaanotettua rahasummaa vastaava lahjoitus 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon.

3. Vastuu on ankaraa.

4. Ympäristöonnettomuuden aiheutuessa kahden tai useamman toiminnanharjoittajan toiminnasta vastaavat he siitä yhteisvastuullisesti lukuun ottamatta toiminnanharjoittajaa, joka osoittaa, että pelkästään osa ympäristöonnettomuudesta johtuu sen toiminnasta, missä tapauksessa se vastaa ainoastaan tästä osuudesta.

5. Siitä huolimatta, että sopimuspuoli on tämän artiklan nojalla vastuussa siitä, ettei se ole suorittanut nopeita ja tehokkaita torjuntatoimia sellaisten ympäristöonnettomuuksien johdosta, jotka sellaiset sen sota-alukset, laivastoa avustavat alukset taikka sen omistamat tai operoimat muut laivat tai lentoalukset ovat aiheuttaneet, joita toistaiseksi käytetään pelkästään hallituksen muuhun kuin kaupalliseen palvelukseen, minkään tässä liitteessä ei ole tarkoitus vaikuttaa kansainvälisen oikeuden mukaiseen tällaisten sota-alusten, laivastoa avustavien alusten taikka muiden laivojen tai lentoalusten täysivaltaiseen koskemattomuuteen.

7 artikla

Kanteet

1. Ainoastaan 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja torjuntatoimia suorittanut sopimuspuoli voi nostaa 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vastuuta koskevan kanteen sellaista toiminnanharjoittajaa vastaan, joka ei ole valtion

(b) When a non-State operator should have taken prompt and effective response action but did not, and no response action was taken by any Party, the non-State operator shall be liable to pay an amount of money that reflects as much as possible the costs of the response action that should have been taken. Such money is to be paid directly to the fund referred to in Article 12, to the Party of that operator or to the Party that enforces the mechanism referred to in Article 7(3). A Party receiving such money shall make best efforts to make a contribution to the fund referred to in Article 12 which at least equals the money received from the operator.

3. Liability shall be strict.

4. When an environmental emergency arises from the activities of two or more operators, they shall be jointly and severally liable, except that an operator which establishes that only part of the environmental emergency results from its activities shall be liable in respect of that part only.

5. Notwithstanding that a Party is liable under this Article for its failure to provide for prompt and effective response action to environmental emergencies caused by its warships, naval auxiliaries, or other ships or aircraft owned or operated by it and used, for the time being, only on government non-commercial service, nothing in this Annex is intended to affect the sovereign immunity under international law of such warships, naval auxiliaries, or other ships or aircraft.

Article 7

Actions

1. Only a Party that has taken response action pursuant to Article 5(2) may bring an action against a non-State operator for liability pursuant to Article 6(1) and such action may be brought in the courts of not more than one

(Suomennos)

toiminnanharjoittaja, ja tällainen kanne voidaan nostaa vain sellaisen yhden sopimuspuolen tuomioistuimissa, johon toiminnanharjoittajalla on liitántä taikka jossa sillä on pääasiallinen toimipaikka tai hänen vakituinen asuinpaikkansa. Jos toiminnanharjoittajalla ei ole liitántää sopimuspuoleen taikka pääasiallista toimipaikkaa tai vakituista asuinpaikkaa sopimuspuolessa, kanne voidaan nostaa 2 artiklan d kohdassa tarkoitettun toiminnanharjoittajan sopimuspuolen tuomioistuimissa. Nämä korvauskanteet on nostettava kolmessa vuodessa torjuntatoimien aloittamisesta tai siitä päivästä, jona kanteen nostava sopimuspuoli tiesi tai sen olisi tullut tietää toiminnanharjoittajan henkilöllisyys riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on myöhempi. Kun torjuntatoimien aloittamisesta on kulunut 15 vuotta, kanna ei voida nostaa sellaista toiminnanharjoittajaa vastaan, joka ei ole valtion toiminnanharjoittaja.

2. Jokaisen sopimuspuolen on varmistettava, että sen tuomioistuimilla on tarvittava toimivalta käsitellä edellä 1 kohdassa tarkoitettuja kanteita.

3. Jokaisen sopimuspuolen on varmistettava, että sen kansallisessa lainsäädännössä on mekanismi 6 artiklan 2 (b) kohdan panemiseksi täytäntöön silloin, kun kyse on sopimuspuolen 2 artiklan d kohdassa tarkoitetuista muista kuin valtion toiminnanharjoittajista ja, jos mahdollista, silloin kun on kyse sellaisesta mistä tahansa muusta kuin valtion toiminnanharjoittajasta, jolla on liitántä, pääasiallinen toimipaikka tai vakituinen asuinpaikka mainitussa sopimuspuolessa. Jokaisen sopimuspuolen on tiedotettava kaikkia muita sopimuspuolia tästä mekanismista pöytäkirjan 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Silloin, kun useammalla sopimuspuolella on tämän kohdan nojalla mahdollisuus panna 6 artiklan 2(b) kohta täytäntöön sellaista toiminnanharjoittajaa vastaan, joka ei ole valtion toiminnanharjoittaja, mainittujen sopimuspuolten on neuvoteltava keskenään siitä, minkä sopimuspuolen tulisi suorittaa täytäntöönpanotoimet. Tässä kohdassa tarkoitettuun mekanismiin ei voida vedota myöhemmin kuin 15 vuoden jälkeen päivästä, jona sopimuspuoli, joka vetoaa mekanismiin, tuli tietoiseksi ympäristöonnettomuudesta.

4. Sopimuspuolen 6 artiklan 1 kohdassa

Party where the operator is incorporated or has its principal place of business or his or her habitual place of residence. However, should the operator not be incorporated in a Party or have its principal place of business or his or her habitual place of residence in a Party, the action may be brought in the courts of the Party of the operator within the meaning of Article 2(d). Such actions for compensation shall be brought within three years of the commencement of the response action or within three years of the date on which the Party bringing the action knew or ought reasonably to have known the identity of the operator, whichever is later. In no event shall an action against a non-State operator be commenced later than 15 years after the commencement of the response action.

2. Each Party shall ensure that its courts possess the necessary jurisdiction to entertain actions under paragraph 1 above.

3. Each Party shall ensure that there is a mechanism in place under its domestic law for the enforcement of Article 6(2)(b) with respect to any of its non-State operators within the meaning of Article 2(d), as well as where possible with respect to any non-State operator that is incorporated or has its principal place of business or his or her habitual place of residence in that Party. Each Party shall inform all other Parties of this mechanism in accordance with Article 13(3) of the Protocol. Where there are multiple Parties that are capable of enforcing Article 6(2)(b) against any given non-State operator under this paragraph, such Parties should consult amongst themselves as to which Party should take enforcement action. The mechanism referred to in this paragraph shall not be invoked later than 15 years after the date the Party seeking to invoke the mechanism became aware of the environmental emergency.

4. The liability of a Party as a State operator

tarkoitettu vastuu valtion toiminnanharjoittajana ratkaistaan sopimuspuolten määrittämän tutkimusmenettelyn, pöytäkirjan 18, 19 ja 20 artiklan säännösten sekä soveltuvin osin pöytäkirjan välimiesmenettelyä koskevan liitteen mukaisesti.

5. (a) Sopimuspuolen 6 artiklan 2 (a) kohdassa tarkoitettu vastuu valtion toiminnanharjoittajana ratkaistaan Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokouksen toimesta ja, jos kysymys jää ratkaisematta, sopimuspuolten määrittämän tutkimusmenettelyn, pöytäkirjan 18, 19 ja 20 artiklan säännösten ja soveltuvin osin pöytäkirjan välimiesmenettelyä koskevan liitteen mukaisesti.

(b) Sellaisten torjuntatoimien kustannukset, jotka olisi tullut suorittaa ja joita ei ole suoritettu ja jotka valtion toiminnanharjoittajan on maksettava 12 artiklassa tarkoitettuun rahastoon, on hyväksyttävä Päätöksellä. Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokouksen on tarpeen mukaan pyydettävä neuvoa ympäristönsuojelukomitealta.

6. Pöytäkirjan 19 artiklan 4 kohdan, 19 artiklan 5 kohdan ja 20 artiklan 1 kohdan säännöksiä sekä soveltuvin osin pöytäkirjan välimiesmenettelyä koskevaa liitettä sovelletaan tässä liitteessä ainoastaan sellaiseen valtion toiminnanharjoittajana toimivan sopimuspuolen vastuuseen, joka koskee ympäristöonnettomuuden torjuntatoimien suorittamisen korvaamista tai maksamista rahastoon.

8 artikla

Vastuuta koskevat poikkeukset

1. Toiminnanharjoittaja ei joudu 6 artiklan mukaiseen vastuuseen, jos hän osoittaa, että ympäristöonnettomuuden aiheutti:

(a) ihmishengen tai turvallisuuden suojelemiseksi tarpeellinen teko tai laiminlyönti;

(b) tapahtuma, joka on Etelämannereen olosuhteissa luonteeltaan poikkeuksellinen luonnonkatastrofi, mitä ei olisi voitu kohtuudella ennakoida, joko yleisesti tai yksittäistapauksessa, edellyttäen, että kaikki asianmukaiset ehkäisevät toimenpiteet ympäristöonnettomuuksien riskin ja niiden mahdollisten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi on suoritettu;

(c) terrorismiteko; tai

under Article 6(1) shall be resolved only in accordance with any enquiry procedure which may be established by the Parties, the provisions of Articles 18, 19 and 20 of the Protocol and, as applicable, the Schedule to the Protocol on Arbitration.

5. (a) The liability of a Party as a State operator under Article 6(2)(a) shall be resolved only by the Antarctic Treaty Consultative Meeting and, should the question remain unresolved, only in accordance with any enquiry procedure which may be established by the Parties, the provisions of Articles 18, 19 and 20 of the Protocol and, as applicable, the Schedule to the Protocol on Arbitration.

(b) The costs of the response action which should have been undertaken and was not, to be paid by a State operator into the fund referred to in Article 12, shall be approved by means of a Decision. The Antarctic Treaty Consultative Meeting should seek the advice of the Committee on Environmental Protection as appropriate.

6. Under this Annex, the provisions of Articles 19(4), 19(5), and 20(1) of the Protocol, and, as applicable, the Schedule to the Protocol on Arbitration, are only applicable to liability of a Party as a State operator for compensation for response action that has been undertaken to an environmental emergency or for payment into the fund.

Article 8

Exemptions from Liability

1. An operator shall not be liable pursuant to Article 6 if it proves that the environmental emergency was caused by:

(a) an act or omission necessary to protect human life or safety;

(b) an event constituting in the circumstances of Antarctica a natural disaster of an exceptional character, which could not have been reasonably foreseen, either generally or in the particular case, provided all reasonable preventative measures have been taken that are designed to reduce the risk of environmental emergencies and their potential adverse impact;

(c) an act of terrorism; or

(Suomennos)

(d) toiminnanharjoittajan toimintojen vastainen sotatoimi.

2. Sopimuspuoli, sen edustajat tai sen nimenomaisesti toimien suorittamiseen valtuutamat toiminnanharjoittajat eivät vastaa ympäristöönnettomuudesta, joka johtuu sen 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti suorittamista torjuntatoimista siltä osin kuin nämä torjuntatoimet olivat asianmukaisia kaikissa olosuhteissa.

9 artikla

Vastuun rajoitukset

1. Suurin rahasumma, josta kukin toiminnanharjoittaja voi 6 artiklan 1 kohdan tai 6 artiklan 2 kohdan nojalla olla kunkin ympäristöönnettomuuden osalta vastuussa, on seuraava:

(a) ympäristöönnettomuudesta, joka johtuu tapahtumasta, johon liittyy laiva:

i. miljoona erityistä nosto-oikeutta laivasta, jonka vetoisuus ei ylitä 2,000 tonnia;

ii. laivasta, jonka vetoisuus ylittää sen, seuraavat määrät lisättynä siihen, johon viitataan edellä i kohdassa:

- jokaiselle tonnille 2,001 lähtien 30,000 tonniin, 400 erityistä nosto-oikeutta;

- jokaiselle tonnille 30,001 lähtien 70,000 tonniin, 300 erityistä nosto-oikeutta; ja

- jokaiselle tonnille ylittäen 70,000 tonnia, 200 erityistä nosto-oikeutta;

(b) ympäristöönnettomuudesta, joka johtuu tapahtumasta, johon ei liity laivaa, kolme miljoonaa erityistä nosto-oikeutta.

2. (a) Huolimatta 1 (a) kohdasta edellä, tämä liite ei vaikuta:

i. vastuuseen tai oikeuteen rajoittaa vastuuta minkä tahansa soveltuvan kansainvälisen vastuunrajoitussopimuksen mukaisesti; tai

ii. sellaisen varauksen soveltamiseen, joka on tehty tällaisen sopimuksen mukaisesti siinä olevien rajoitusten soveltamisen poissulkemiseksi tiettyjen kanteiden osalta;

edellyttäen, että sovellettavat rajoitukset ovat vähintään yhtä korkeita kuin seuraavat: laivasta, jonka vetoisuus ei ylitä 2,000 tonnia, miljoona erityistä nosto-oikeutta; ja laivasta, jonka vetoisuus ylittää sen, lisäksi, laivasta, jonka kokonaispaino on 2,001 ja 30,000 tonnin välillä, 400 erityistä nosto-oikeutta kulta-

(d) an act of belligerency against the activities of the operator.

2. A Party, or its agents or operators specifically authorised by it to take such action on its behalf, shall not be liable for an environmental emergency resulting from response action taken by it pursuant to Article 5(2) to the extent that such response action was reasonable in all the circumstances.

Article 9

Limits of Liability

1. The maximum amount for which each operator may be liable under Article 6(1) or Article 6(2), in respect of each environmental emergency, shall be as follows:

(a) for an environmental emergency arising from an event involving a ship:

(i) one million SDR for a ship with a tonnage not exceeding 2,000 tons;

(ii) for a ship with a tonnage in excess thereof, the following amount in addition to that referred to in (i) above:

- for each ton from 2,001 to 30,000 tons, 400 SDR;

- for each ton from 30,001 to 70,000 tons, 300 SDR; and

- for each ton in excess of 70,000 tons, 200 SDR;

(b) for an environmental emergency arising from an event which does not involve a ship, three million SDR.

2. (a) Notwithstanding paragraph 1(a) above, this Annex shall not affect:

(i) the liability or right to limit liability under any applicable international limitation of liability treaty; or

(ii) the application of a reservation made under any such treaty to exclude the application of the limits therein for certain claims;

provided that the applicable limits are at least as high as the following: for a ship with a tonnage not exceeding 2,000 tons, one million SDR; and for a ship with a tonnage in excess thereof, in addition, for a ship with a tonnage between 2,001 and 30,000 tons, 400 SDR for each ton; for a ship with a tonnage

kin tonnilta; laivasta, jonka vetoisuus on 30,001 lähtien 70,000 tonniin, 300 erityistä nosto-oikeutta kultakin tonnilta; ja jokaisesta tonnista, joka ylittää 70,000 tonnia, 200 erityistä nosto-oikeutta kultakin tonnilta.

(b) Mikään edellä (a) alakohdassa ei vaikuta edellä 1 (a) kohdassa asetettuihin vastuunrajoituksiin, jotka soveltuvat sopimuspuoleen valtion toiminnanharjoittajana, tai sellaisten sopimuspuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka eivät ole sopimuspuolia missään edellä mainituissa sopimuksissa, tai 7 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 2 kohdan soveltamiseen.

3. Vastuuta ei rajoiteta, jos osoitetaan, että ympäristöonnettomuus johtui toiminnanharjoittajan toimesta tai laiminlyönnistä, jonka tarkoituksena on ollut aiheuttaa sellainen onnettomuus, tai piittaamattomuudesta ja tietäen, että sellainen onnettomuus todennäköisesti aiheutuisi.

4. Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokous tarkastaa edellä 1 (a) ja 1 (b) kohtien rajoitukset joka kolmas vuosi tai sopimuspuolen pyynnöstä tätä aikaisemmin. Muutokset näihin rajoituksiin, jotka määritetään sopimuspuolten keskinäisten neuvottelujen jälkeen ja neuvojen, mukaan lukien teellisten ja teknisten neuvojen perusteella, tehdään 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

5. Tässä artiklassa:

(a) ”laiva” tarkoittaa jokaista meriympäristössä toimivaa vesikulkuneuvoa, mukaan lukien kantosiipialukset, ilmatyynyalukset, veden alla käytettävät alukset, kelluvat alukset ja kiinteät tai kelluvat alustat;

(b) ”erityinen nosto-oikeus” tarkoittaa Kansainvälisen Valuuttarahaston määrittelemiä erityisiä nosto-oikeuksia;

(c) laivan vetoisuus on bruttovetoisuus laskeutena vuoden 1969 Kansainvälisen aluksenmittausyleissopimuksen liitteeseen I sisältyvien vetoisuuden mittaussääntöjen mukaisesti.

10 artikla

Valtion vastuu

Sopimuspuoli ei vastaa toiminnanharjoittajan laiminlyönnistä suorittaa torjuntatoimia,

from 30,001 to 70,000 tons, 300 SDR for each ton; and for each ton in excess of 70,000 tons, 200 SDR for each ton.

(b) Nothing in subparagraph (a) above shall affect either the limits of liability set out in paragraph 1(a) above that apply to a Party as a State operator, or the rights and obligations of Parties that are not parties to any such treaty as mentioned above, or the application of Article 7(1) and Article 7(2).

3. Liability shall not be limited if it is proved that the environmental emergency resulted from an act or omission of the operator, committed with the intent to cause such emergency, or recklessly and with knowledge that such emergency would probably result.

4. The Antarctic Treaty Consultative Meeting shall review the limits in paragraphs 1(a) and 1(b) above every three years, or sooner at the request of any Party. Any amendments to these limits, which shall be determined after consultation amongst the Parties and on the basis of advice including scientific and technical advice, shall be made under the procedure set out in Article 13(2).

5. For the purpose of this Article:

(a) “ship” means a vessel of any type whatsoever operating in the marine environment and includes hydrofoil boats, air-cushion vehicles, submersibles, floating craft and fixed or floating platforms;

(b) “SDR” means the Special Drawing Rights as defined by the International Monetary Fund;

(c) a ship’s tonnage shall be the gross tonnage calculated in accordance with the tonnage measurement rules contained in Annex I of the International Convention on Tonnage Measurement of Ships, 1969.

Article 10

State Liability

A Party shall not be liable for the failure of an operator, other than its State operators, to

(Suomennos)

jollei kyse ole valtion toiminnanharjoittajasta, jos sopimuspuoli on suorittanut tarkoitukseenmukaiset toimenpiteet tämän liitteen noudattamisen varmistamiseksi toimivaltansa puitteissa, mukaan lukien lakien ja määräysten voimaansaattamisen, hallinnolliset toimet ja täytäntöönpanotoimenpiteet.

take response action to the extent that that Party took appropriate measures within its competence, including the adoption of laws and regulations, administrative actions and enforcement measures, to ensure compliance with this Annex.

11 artikla

Article 11

*Vakuutus ja muu taloudellinen vakuus**Insurance and Other Financial Security*

1. Jokaisen sopimuspuolen on edellytettävä sen toiminnanharjoittajilta riittävän vakuutuksen tai muun taloudellisen vakuuden, kuten pankin tai vastaavan taloudellisen laitoksen takauksen, ylläpitämistä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun vastuun kattamiseksi 9 artiklan 1 kohdassa ja 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin määriin saakka.

1. Each Party shall require its operators to maintain adequate insurance or other financial security, such as the guarantee of a bank or similar financial institution, to cover liability under Article 6(1) up to the applicable limits set out in Article 9(1) and Article 9(2).

2. Jokainen sopimuspuoli voi edellyttää sen toiminnanharjoittajilta riittävän vakuutuksen tai muun taloudellisen vakuuden, kuten pankin tai vastaavan taloudellisen laitoksen takauksen, ylläpitämistä 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun vastuun kattamiseksi 9 artiklan 1 kohdassa ja 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin määriin saakka.

2. Each Party may require its operators to maintain adequate insurance or other financial security, such as the guarantee of a bank or similar financial institution, to cover liability under Article 6(2) up to the applicable limits set out in Article 9(1) and Article 9(2).

3. Huolimatta 1 ja 2 kohdista edellä, sopimuspuolella voi olla valtion toiminnanharjoittajia koskeva omavakuutus, joka voi kattaa myös tahot, jotka harjoittavat toimintaa tieteellisen tutkimuksen edistämiseksi.

3. Notwithstanding paragraphs 1 and 2 above, a Party may maintain self-insurance in respect of its State operators, including those carrying out activities in the furtherance of scientific research.

12 artikla

Article 12

*Rahasto**The Fund*

1. Etelämannerta koskevan sopimuksen sihteeristö ylläpitää ja hallinnoi rahastoa sopimuspuolten hyväksymien tulevien Päätösten, mukaan lukien toimintaohjeiden, mukaisesti, muun muassa 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja torjuntatoimia suorittavalle sopimuspuolelle tai suorittaville sopimuspuolille aiheutuneiden kohtuullisten ja perusteltujen kustannusten korvaamiseksi.

1. The Secretariat of the Antarctic Treaty shall maintain and administer a fund, in accordance with Decisions including terms of reference to be adopted by the Parties, to provide, inter alia, for the reimbursement of the reasonable and justified costs incurred by a Party or Parties in taking response action pursuant to Article 5(2).

2. Mikä tahansa sopimuspuoli voi tai sopimuspuolet voivat tehdä Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokoukselle ehdotuksen rahastosta maksettaviksi korvauksiksi. Etelämannerta koskevan sopimuksen

2. Any Party or Parties may make a proposal to the Antarctic Treaty Consultative Meeting for reimbursement to be paid from the fund. Such a proposal may be approved by the Antarctic Treaty Consultative Meeting,

konsultatiivikokous voi hyväksyä tällaisen ehdotuksen Päätöksellä. Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokous voi pyytää ympäristönsuojelukomitealta tällaista ehdotusta koskevaa neuvoa, siten kuin on tarkoituksenmukaista.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokouksen on asianmukaisesti huomioitava erityisolosuhteet ja esimerkiksi seuraavat kriteerit: toiminnanharjoittajan oleminen korvausta hakevan sopimuspuolen toiminnanharjoittaja; vastuussa olevan toiminnanharjoittajan identiteetin jääminen tuntemattomaksi tai se, ettei toiminnanharjoittajaa koske tämän liitteen säännökset; asiaan liittyvän vakuutusyhtiön tai taloudellisen instituution ennakoimaton häiriötilanne; tai 8 artiklan poikkeuksen soveltuminen tapaukseen.

4. Mikä tahansa valtio tai henkilö voi tehdä rahastoon vapaaehtoisia lahjoituksia.

13 artikla

Lisäykset tai muutokset

1. Tähän liitteeseen voidaan tehdä lisäyksiä tai muutoksia Etelämannerta koskevan sopimuksen IX(1) artiklan mukaisesti hyväksyttävällä toimenpiteellä.

2. Jos kyse on 9 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua toimenpiteestä ja mistä tahansa muusta tilanteesta, jossa kyseessä oleva toimenpide ei toisin määrää, lisäystä tai muutosta pidetään hyväksyttynä ja se tulee voimaan vuoden kuluessa sen Etelämannerta koskevan sopimuksen konsultatiivikokouksen päättymisestä, jossa se hyväksyttiin, ellei yksi tai useampi Etelämannerta koskevan sopimuksen sopimuspuolista mainitussa ajassa ilmoita tallettajalle, että se toivoo tämän ajan pidennystä tai ettei se voi hyväksyä toimenpidettä.

3. Tämän liitteen lisäys tai muutos, joka tulee voimaan edellä 1 tai 2 kohdan mukaisesti, tulee sen jälkeen voimaan mihin tahansa muuhun sopimuspuoleen nähden, kun tallettaja on vastaanottanut siltä hyväksyntää koskevan ilmoituksen.

in which case it shall be approved by way of a Decision. The Antarctic Treaty Consultative Meeting may seek the advice of the Committee of Environmental Protection on such a proposal, as appropriate.

3. Special circumstances and criteria, such as: the fact that the responsible operator was an operator of the Party seeking reimbursement; the identity of the responsible operator remaining unknown or not subject to the provisions of this Annex; the unforeseen failure of the relevant insurance company or financial institution; or an exemption in Article 8 applying, shall be duly taken into account by the Antarctic Treaty Consultative Meeting under paragraph 2 above.

4. Any State or person may make voluntary contributions to the fund.

Article 13

Amendment or Modification

1. This Annex may be amended or modified by a Measure adopted in accordance with Article IX(1) of the Antarctic Treaty.

2. In the case of a Measure pursuant to Article 9(4), and in any other case unless the Measure in question specifies otherwise, the amendment or modification shall be deemed to have been approved, and shall become effective, one year after the close of the Antarctic Treaty Consultative Meeting at which it was adopted, unless one or more Antarctic Treaty Consultative Parties notifies the Depositary, within that time period, that it wishes any extension of that period or that it is unable to approve the Measure.

3. Any amendment or modification of this Annex which becomes effective in accordance with paragraph 1 or 2 above shall thereafter become effective as to any other Party when notice of approval by it has been received by the Depositary.

2.

*(Suomennos)***ETELÄMANNERTA KOSKEVAAN SOPIMUKSEEN LIITTYVÄN YMPÄRISTÖNSUOJELUPÖYTÄKIRJAN II LIITE****ETELÄMANTEREEN ELÄIMISTÖN JA KASVISTON SUOJELU**

1 artikla

Määritelmät

Tässä liitteessä

a) "alkuperäisniskäs" tarkoittaa nisäkkäisiin kuuluvan sellaisen lajin yksilöä, joka on kotoisin Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta tai jota esiintyy siellä luontaisesti vaelluksillaan;

b) "alkuperäislintu" tarkoittaa missä tahansa kehitysvaiheessa (myös munana) olevaa, lintuihin kuuluvan sellaisen lajin yksilöä, joka on kotoisin Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta tai jota esiintyy siellä luontaisesti vaelluksillaan;

c) "alkuperäiskasvi" tarkoittaa Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta kotoisin olevan, maalla tai suolattomassa vedessä kasvavan kasvillisuuden, mihin kuuluvat myös sammaleet, jäkälät, sienet ja levät, missä tahansa kehitysvaiheessaan (myös siemeninä ja muina leviäiminä) olevaa yksilöä.

d) "alkuperäisselkärangaton" tarkoittaa Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta kotoisin olevaa, maalla tai suolattomassa vedessä elävää selkärangattomien missä tahansa kehitysvaiheessaan olevaa yksilöä;

e) "asianomainen viranomainen" tarkoittaa mitä tahansa henkilöä tai toimielintä, jonka sopimuspuoli on valtuuttanut antamaan lupia tämän liitteen mukaisesti;

f) "lupa" tarkoittaa muodollista kirjallista lupaa, jonka on antanut asianomainen viranomainen;

g) "ottaa" tai "ottaminen" tarkoittaa alkuperäisniskään tai -linnun tappamista, vahingoittamista, pyydystämistä, käsittelemistä tai hätyyttämistä tai alkuperäiskasvin tai

ANNEX II TO THE PROTOCOL ON ENVIRONMENTAL PROTECTION TO THE ANTARCTIC TREATY**CONSERVATION OF ANTARCTIC FAUNA AND FLORAS**

Article 1

Definitions

For the purposes of this Annex:

(a) "native mammal" means any member of any species belonging to the Class Mammalia, indigenous to the Antarctic Treaty area or occurring there naturally through migrations;

(b) "native bird" means any member, at any stage of its life cycle (including eggs), of any species of the Class Aves indigenous to the Antarctic Treaty area or occurring there naturally through migrations;

(c) "native plant" means any member of any species of terrestrial or freshwater vegetation, including bryophytes, lichens, fungi and algae, at any stage of its life cycle (including seeds, and other propagules), indigenous to the Antarctic Treaty area;

(d) "native invertebrate" means any member of any species of terrestrial or freshwater invertebrate, at any stage of its life cycle, indigenous to the Antarctic Treaty area;

(e) "appropriate authority" means any person or agency authorised by a Party to issue permits under this Annex;

(f) "permit" means a formal permission in writing issued by an appropriate authority;

(g) "take" or "taking" means to kill, injure, capture, handle or molest a native mammal or bird, or to remove or damage such quantities of native plants or invertebrates that their lo-

-selkärangattoman siirtämistä tai vahingoittamista sellaisessa määrin, että niiden paikallinen levinneisyys tai runsaus kärsisi merkittävästi;

h) "vahingollinen häiritseminen" tarkoittaa:

i) helikopterien tai muiden ilma-alusten lentämistä tai laskeutumista siten, että se häiritsee alkuperäislintu- tai hyljeparvia;

ii) ajoneuvojen tai alusten, ilmatyynyalukset ja pienalukset mukaan lukien, käyttämistä siten, että se häiritsee alkuperäislintu- tai hyljeparvia

iii) räjähteiden tai tuliaseiden käyttämistä siten, että se häiritsee alkuperäislintu- tai hyljeparvia.

iv) jalan liikkuvien henkilöiden aiheuttamaa pesivien tai sulkasadossa olevien alkuperäislintujen tai alkuperäislintuparvien tai hylkeiden tahallista häiritsemistä;

v) maalla kasvavien alkuperäiskasvien esiintymien merkittävää vahingoittamista ilma-aluksella laskeutumalla, ajoneuvoja ajamalla tai niiden päälle kävelemällä tai muilla keinoilla; ja

vi) kaikkea toimintaa, joka johtaa alkuperäisnisäkkään, -linnun, -kasvin tai -selkärangattoman minkä tahansa lajin tai populaation elinympäristön merkittävään haitalliseen muutokseen.

i) "valaanpyynnin säätelyä koskeva kansainvälinen yleissopimus" tarkoittaa Washingtonissa 2 päivänä joulukuuta 1946 tehtyä yleissopimusta.

j) "Albatrossien ja ulappaliitäjien suojelua koskevalla sopimuksella" tarkoitetaan Canberrassa 19 päivänä kesäkuuta 2001 tehtyä sopimusta.

cal distribution or abundance would be significantly affected;

(h) "harmful interference" means:

(i) flying or landing helicopters or other aircraft in a manner that disturbs concentrations of native birds or seals;

(ii) using vehicles or vessels, including hovercraft and small boats, in a manner that disturbs concentrations of native birds or seals;

(iii) using explosives or firearms in a manner that disturbs concentrations of native birds or seals;

(iv) wilfully disturbing breeding or moulting native birds or concentrations of native birds or seals by persons on foot;

(v) significantly damaging concentrations of native terrestrial plants by landing aircraft, driving vehicles, or walking on them, or by other means; and

(vi) any activity that results in the significant adverse modification of habitats of any species or population of native mammal, bird, plant or invertebrate.

(i) "International Convention for the Regulation of Whaling" means the Convention done at Washington on 2 December 1946.

(j) "Agreement on the Conservation of Albatrosses and Petrels" means the Agreement done at Canberra on 19 June 2001.

2 artikla

Hätätilanteet

1. Tätä liitettä ei sovelleta hätätilanteissa, joissa on kysymys ihmishengen tahi alusten, ilma-alusten tai arvokkaiden laitteiden ja toimintapaikkojen turvallisuudesta taikka ympäristönsuojelusta.

2. Ilmoitus hätätilanteissa toteutetuista toimista, jotka johtavat ottamiseen tai vahingolliseen häiritsemiseen, on jaettava välittömästi kaikille sopimuspuolille ja komitealle.

Article 2

Cases of Emergency

1. This Annex shall not apply in cases of emergency relating to the safety of human life or of ships, aircraft, or equipment and facilities of high value, or the protection of the environment.

2. Notice of activities undertaken in cases of emergency that result in any taking or harmful interference shall be circulated immediately to all Parties and to the Committee.

(Suomennos)

3 artikla

Alkuperäiseläimistön ja -kasviston suojele

1. Ottaminen tai vahingollinen häiritseminen on kielletty, paitsi jos siihen saadaan lupa.

2. Näissä luvissa on yksilöitävä, mitä varten lupa annetaan sekä milloin ja missä toimintaa harjoitetaan ja kuka sitä harjoittaa; lupa myönnetään ainoastaan seuraaviin tarkoituksiin:

a) tieteelliseen tutkimukseen tai tiedonhankintaan tarvittavien näytteiden ottamiseksi;

b) näytteiden hankkimiseksi museoita, herbarioita ja kasvitieteellisiä puutarhoja taikka muita kasvatustiluksia tai -tarkoituksia varten;

c) Näytteiden hankkimiseksi eläintarhoja varten, mutta alkuperäisnäisäkkäitä ja -lintuja voi ottaa ainoastaan siinä tapauksessa, että niitä ei ole saatavissa olemassa olevista tarhoista, tai jos on olemassa pakottava suojelullinen tarve; ja

d) sellaisiin tieteellisestä toiminnasta aiheutuviin väistämättömiin seurauksiin, joita ei muutoin edellä olevan a) tai b) tai c) kohdan mukaan sallittaisi, taikka tieteellisen toiminnan apulaitteiden rakentamisesta tai käytöstä aiheutuviin väistämättömiin seurauksiin vaurautumiseksi.

3. Näiden lupien antamista rajoitetaan sen varmistamiseksi, että

a) alkuperäisnäisäkkäitä, -lintuja, -kasveja tai -selkärangattomia otetaan ainoastaan siinä määrin kuin on ehdottomasti tarpeellista edellä 2 kappaleessa määrättyjen tarkoitusten täyttämiseksi;

b) ainoastaan pieniä määriä alkuperäisnäisäkkäitä tai -lintuja tapetaan eikä paikallisista yhdyskunnista missään tapauksessa tapeta enempää alkuperäisnäisäkkäitä tai -lintuja kuin niitä, kun muukin sallittu ottaminen otetaan huomioon, korvautuu seuraavana luontaisena lisääntymiskautena; ja

c) lajien moninaisuus sekä niiden olemassaololle välttämättömät elinympäristöt sekä Etelämannersopimuksen soveltamisalueen ekosysteemien tasapaino säilyvät.

Article 3

Protection of Native Fauna and Flora

1. Taking or harmful interference shall be prohibited, except in accordance with a permit.

2. Such permits shall specify the authorised activity, including when, where and by whom it is to be conducted and shall be issued only in the following circumstances:

(a) to provide specimens for scientific study or scientific information;

(b) to provide specimens for museums, herbaria and botanical gardens, or other educational institutions or uses;

(c) to provide specimens for zoological gardens but, in respect of native mammals or birds, only if such specimens cannot be obtained from existing captive collections elsewhere, or if there is a compelling conservation requirement; and

(d) to provide for unavoidable consequences of scientific activities not otherwise authorised under sub-paragraphs (a), (b) or (c) above, or of the construction and operation of scientific support facilities.

3. The issue of such permits shall be limited so as to ensure that:

(a) no more native mammals, birds, plants or invertebrates are taken than are strictly necessary to meet the purposes set forth in paragraph 2 above;

(b) only small numbers of native mammals or birds are killed, and in no case more are killed from local populations than can, in combination with other permitted takings, normally be replaced by natural reproduction in the following season; and

(c) the diversity of species, as well as the habitats essential to their existence, and the balance of the ecological systems existing within the Antarctic Treaty area are maintained.

4. Kaikki tämän liitteen A lisäyksessä luetellut alkuperäisnisäkkäiden, -lintujen, -kasvien ja -selkärangattomien lajit nimetään "erityisesti suojeltaviksi lajeiksi". Sopimuspuolten on turvattava, että niitä erityisesti suojellaan.

5. Laji nimetään "erityisesti suojeltavaksi lajiksi" Etelämannersopimuksen konsultatiivisessa kokouksessa sovittujen menettelyjen ja kriteerien mukaisesti.

6. Komitea tarkastelee ja ohjeistaa kriteereistä, joilla alkuperäisnisäkkäitä, -lintuja, -kasveja ja -selkärangattomia voidaan esittää nimettäväksi "erityisesti suojeltaviksi lajeiksi".

7. Kukin sopimuspuolista, komitea, Etelämantereen tutkimuksen tieteellinen komitea ja Etelämantereen meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistoimikunta voi esittää lajin nimeämistä "erityisesti suojeltavaksi lajiksi" toimittamalla esityksen perusteluineen Etelämannersopimuksen konsultatiiviselle kokoukselle.

8. Lupa "erityisesti suojeltavien lajien" ottamiseen myönnetään ainoastaan, jos ottaminen

a) on välttämätöntä tieteellistä tarkoitusta varten; ja

b) ei vaaranna asianomaisen lajin tai paikallisen populaation eloonjäämistä tai elpymistä;

9. Kuoleman aiheuttavien keinojen käyttö on "erityisesti suojeltavien lajien" osalta sallittu ainoastaan, mikäli ei ole olemassa sopivaa vaihtoehtoista keinoa.

10. Esitykset lajin nimeämisestä "erityisesti suojeltavaksi lajiksi" tulee toimittaa komitealle, Etelämantereen tutkimuksen tieteelliselle komitealle, ja, alkuperäislintujen ja -nisäkkäiden osalta, Etelämantereen meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistoimikunnalle, ja, mikäli mahdollista, albatrossien ja ulappaliitäjien suojelusta tehdyn sopimuksen osapuolikokoukselle ja muille organisaatioille. Laatiessaan lausuntoa Etelämannersopimuksen konsultatiiviselle kokoukselle siitä, tulisiko jokin laji nimetä "erityisesti suojeltavaksi lajiksi" komitean tulee ottaa huomioon Etelämantereen tutkimuksen tieteellisen komitean, ja, alkuperäisnisäkkäiden ja -lintujen ollessa kyseessä, Etelämantereen meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistoimikunta, ja, mikäli mahdollista, albatrossi-

4. Any species of native mammals, birds, plants and invertebrates listed in Appendix A to this Annex shall be designated "Specially Protected Species", and shall be accorded special protection by the Parties.

5. Designation of a species as a Specially Protected Species shall be undertaken according to agreed procedures and criteria adopted by the ATCM.

6. The Committee shall review and provide advice on the criteria for proposing native mammals, birds, plants or invertebrates for designation as a Specially Protected Species.

7. Any Party, the Committee, the Scientific Committee on Antarctic Research or the Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources may propose a species for designation as a Specially Protected Species by submitting a proposal with justification to the ATCM.

8. A permit shall not be issued to a Specially Protected Species unless the taking:

(a) is for a compelling scientific purpose; and

(b) will not jeopardise the survival or recovery of that species or local population;

9. The use of lethal techniques on Specially Protected Species shall only be permitted where there is no suitable alternative technique.

10. Proposals for the designation of a species as a Specially Protected Species shall be forwarded to the Committee, the Scientific Committee on Antarctic Research and, for native mammals and birds, the Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources, and as appropriate, the Meeting of the Parties to the Agreement on the Conservation of Albatrosses and Petrels and other organisations. In formulating its advice to the ATCM on whether a species should be designated as a Specially Protected Species, the Committee shall take into account any comments provided by the Scientific Committee on Antarctic Research, and, for native mammals and birds, the Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources, and as appropriate,

(Suomennos)

en ja ulappaliitäjien suojelusta tehdyn sopimuksen osapuolokokouksen ja muiden organisaatioiden esittämät kommentit.

11. Alkuperäisniskäkkäät ja -linnut on otettava siten, että aiheutetaan mahdollisimman vähän kipua ja kärsimystä.

4 artikla

Muiden kuin alkuperäisten lajien ja tautien tuominen

1. Etelämannersopimuksen soveltamisalueella ei maalle, jäätiköille tai veteen saa tuoda mitään elävää eliötä, joka ei ole kotoisin Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta, paitsi jos siihen saadaan lupa.

2. Maalle, jäätiköille tai meren jälle ei saa tuoda koiria.

3. Edellä 1 kappaleen mukaisia lupia

a) annetaan ainoastaan kotitalouskasvien ja niiden lisääntymiskelpoisten kasvinosien valvottua käyttöä ja elävien eliölaajien valvottua kokeellista käyttöä koskevan tuonnin sallimiseksi; ja

b) myönnettäessä on yksilöitävä lajit, tuotavien lajien lukumäärät ja tarvittaessa ikä, sukupuoli ja perustelu, joka oikeuttaa lajin tuonnin sekä varotoimet, joihin on ryhdyttävä karkaamisen tai sen välttämiseksi, että tuodut eläimet ja kasvit joutuvat kosketuksiin alkuperäiseläimistöön ja -kasvistoon kanssa.

4. Jokainen laji, jota varten on annettu lupa edellä 1 ja 3 kappaleen mukaisesti, on ennen luvan päättymistä siirrettävä pois Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta tai hävitettävä polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla, joka poistaa alkuperäiseläimistöön tai -kasvistoon kohdistuvan vaaran. Tämä velvoite on täsmennettävä luvassa.

5. Kaikki muut lajit, mukaan lukien jälkeläiset, jotka eivät ole siltä alueelta kotoisin, ja jotka on tuotu Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle ilman yllä olevien kohtien 1 ja 3 mukaisesti myönnettyä lupaa, on siirrettävä pois tai hävitettävä, aina kun se on mahdollista, ellei siirto tai hävitys johtaisi suurempaan vahingolliseen ympäristövaikutukseen. Siirto tai hävitys voidaan toteuttaa polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla niiden steriloimiseksi, ellei todeta, että ne eivät aiheuta vaaraa alkuperäiseläimistöille ja -kasvistolle.

the Meeting of the Parties to the Agreement on the Conservation of Albatrosses and Petrels and other organisations.

11. All taking of native mammals and birds shall be done in the manner that involves the least degree of pain and suffering practicable.

Article 4

Introduction of Non-Native Species and Diseases

1. No species of living organisms not native to the Antarctic Treaty area shall be introduced onto land or ice shelves, or into water, in the Antarctic Treaty area except in accordance with a permit.

2. Dogs shall not be introduced onto land, ice shelves or sea ice.

3. Permits under paragraph 1 above shall:

(a) be issued to allow the importation only of cultivated plants and their reproductive propagules for controlled use, and species of living organisms for controlled experimental use; and

(b) specify the species numbers and, if appropriate, age and sex of the species to be introduced, along with a rationale, justifying the introduction and precautions to be taken to prevent escape or contact with fauna or flora.

4. Any species for which a permit has been issued in accordance with paragraphs 1 and 3 above shall, prior to expiration of the permit, be removed from the Antarctic Treaty area or be disposed of by incineration or equally effective means that eliminates risk to native fauna or flora. The permit shall specify this obligation.

5. Any species, including progeny, not native to the Antarctic Treaty area that is introduced into that area without a permit that has been issued in accordance with paragraph 1 and 3 above, shall be removed or disposed of whenever feasible, unless the removal or disposal would result in a greater adverse environmental impact. Such removal or disposal may include by incineration or by equally effective means, so as to be rendered sterile, unless it is determined that they pose no risk to native flora or fauna. In addition, all rea-

Lisäksi on tehtävä kaikki mahdollinen, jotta voidaan todentaa tuonnin seuraukset, jotta voidaan välttää haitalliset vaikutukset alkuperäiseläöstölle ja -kasvistolle.

6. Mitään tässä artiklassa ei sovelleta ruoan tuontiin Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle, jollei tätä tarkoitusta varten tuoda eläviä eläimiä ja jos kaikki kasvit ja eläinten osat sekä niistä valmistetut tuotteet säilytetään huolellisesti valvotuissa oloissa ja jos ne hävitetään pöytäkirjan III liitteen mukaisesti.

7. Kunkin sopimuspuolen on vaadittava, että varotoimiin ryhdytään Etelämannersopimuksen soveltamisalueella alkuperäisesti esiintymättömien mikro-organismien (kuten virusten, bakteerien, hiivojen ja sienten) tahattoman alueelle tulon estämiseksi.

8. Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle ei saa tuoda elävää siipikarjaa eikä muita eläviä lintuja. Kaikkiin soveltuviin toimenpiteisiin on ryhdyttävä sen varmistamiseksi, ettei siipikarja tai lintutuotteet ole saaneet sellaista tartuntaa (kuten Newcastle'n tautia, tuberkuloosia tai hiivatartuntaa) mikä voisi olla haitallinen alkuperäiseläimistöille tai -kasvistolle. Käyttämätön siipikarja ja lintutuotteet on siirrettävä pois Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta tai hävitettävä polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla, joka poistaa riskin mikro-organismien (esim. virukset, bakteerit, hiivat ja sienet) siirtymisen alkuperäiseläimistöön tai -kasvistoon.

9. Tahallinen steriloimattoman maa-aineksen tuonti Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle on kielletty. Sopimuspuolten tulisi varmistaa, niin suuressa määrin kuin mahdollista, että sterilisoimatonta maa-ainesta ei tuoda myöskään tahattomasti Etelämannersopimuksen soveltamisalueelle.

5 artikla

Tiedottaminen

Kukin sopimuspuoli antaa julkisesti käytettäväksi tietoja kielletyistä toimista ja erityisesti suojeltavista lajeista kaikille henkilöille, jotka ovat Etelämannersopimuksen soveltamisalueella tai aikovat mennä sinne, varmistakseen, että he ymmärtävät tämän liitteen määräykset ja noudattavat niitä.

sonable steps shall be taken to control the consequences of that introduction to avoid harm to native fauna or flora.

6. Nothing in this Article shall apply to the importation of food into the Antarctic Treaty area provided that no live animals are imported for this purpose and all plants and animal parts and products are kept under carefully controlled conditions and disposed of in accordance with Annex III to the Protocol.

7. Each Party shall require that precautions are taken to prevent the accidental introduction of micro-organisms (e.g., viruses, bacteria, yeasts, fungi) not present naturally in the Antarctic Treaty area.

8. No live poultry or other living birds shall be brought into the Antarctic Treaty area. All appropriate efforts shall be made to ensure that poultry or avian products imported into Antarctica are free from contamination by diseases (such as Newcastle's Disease, tuberculosis, and yeast infection) which might be harmful to native flora and fauna. Any poultry or avian products not consumed shall be removed from the Antarctic Treaty area or disposed of by incineration or equivalent means that eliminates the risks of introduction of micro-organisms (e.g. viruses, bacteria, yeasts, fungi) to native flora and fauna.

9. The deliberate introduction of non-sterile soil into the Antarctic Treaty area is prohibited. Parties should, to the maximum extent practicable, ensure that non-sterile soil is not unintentionally imported into the Antarctic Treaty area.

Article 5

Information

Each Party shall make publicly available information on prohibited activities and Specially Protected Species to all those persons present in or intending to enter the Antarctic Treaty area with a view to ensuring that such persons understand and observe the provisions of this Annex.

(Suomennos)

6 artikla

Tietojenvaihto

1. Sopimuspuolet tekevät järjestelyjä
a) kerätäkseen ja vuosittain vaihtaakseen keskenään aineistoja (luparekisterit mukaan lukien) ja tilastoja Etelämannersopimuksen soveltamisalueelta otettujen alkuperäisniskäkäiden, -lintujen, -kasvien tai -selkärangattomien kunkin lajin lukumääristä; ja

b) hankkiakseen ja vaihtaakseen keskenään tietoja Etelämannersopimuksen soveltamisalueella olevien alkuperäisniskäkäiden, -lintujen, -kasvien ja -selkärangattomien tilanteesta sekä siitä, missä määrin laji tai populaatio tarvitsee suojelua;

2. Niin pian kuin mahdollista Australian kesän jälkeen, mutta kaikissa tapauksessa ennen kunkin vuoden 1 päivää lokakuuta kukin sopimuspuoli ilmoittaa toisille sopimuspuolille sekä komitealle kaikista edellä 1 kappaleen mukaisista toimista ja tämän liitteen mukaisesti edeltävällä 1 päivän huhtikuuta ja 30 päivän maaliskuuta välisellä jaksolla annettujen lupien määrästä ja luonteesta.

7 artikla

Suhde muihin Etelämannerta koskevan sopimusjärjestelmän ulkopuolisiin sopimuksiin

Mikään tässä liitteessä ei rajoita sopimuspuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka aiheutuvat valaanpyynnin säätelyä koskevasta kansainvälisestä yleissopimuksesta.

8 artikla

Tarkistaminen

Sopimuspuolet tarkistavat jatkuvasti Etelämantereen eläimistön ja kasviston säilyttämiseksi toteutettavia toimia ottaen huomioon mahdolliset komitean suositukset.

Article 6

Exchange of Information

1. The Parties shall make arrangements for:
(a) collecting and annually exchanging records (including records of permits) and statistics concerning the numbers or quantities of each species of native mammal, bird, plant or invertebrate taken in the Antarctic Treaty area; and

(b) obtaining and exchanging information as to the status of native mammals, birds, plants, and invertebrates in the Antarctic Treaty area, and the extent to which any species or population needs protection.

2. As early as possible, after the end of each austral summer season, but in all cases before 1 October of each year, the Parties shall inform the other Parties as well as the Committee of any step taken pursuant to paragraph 1 above and of the number and nature of permits issued under this Annex in the preceding period of 1 April to 31 March.

Article 7

Relationship with Other Agreements Outside the Antarctic Treaty System

Nothing in this Annex shall derogate from the rights and obligations of Parties under the International Convention for the Regulation of Whaling.

Article 8

Review

The Parties shall keep under continuing review measures for the conservation of Antarctic fauna and flora, taking into account any recommendations from the Committee.

9 artikla

Article 9

Muuttaminen

Amendment or Modification

1. Tätä liitettä voidaan muuttaa Etelämannersopimuksen IX artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytyllä toimenpiteellä. Ellei siinä toisin määrätä, muutos katsotaan hyväksytyksi ja se tulee voimaan vuoden kuluttua sen Etelämannersopimuksen konsultatiivisen kokouksen päättymisestä, jossa muutos hyväksyttiin, jollei vähintään yksi Etelämannersopimuksen konsultatiivinen osapuoli edellä mainitun määräajan kuluessa ilmoita tallettajalle, että se haluaa pitemmän määräajan tai että se ei voi hyväksyä toimenpidettä.

2. Edellä 1 kappaleen mukaan voimaan tuleva tämän liitteen muutos tulee sen jälkeen voimaan muiden sopimuspuolten osalta, kun tallettaja on vastaanottanut hyväksymisilmoituksen asianomaiselta sopimuspuolelta.

1. This Annex may be amended or modified by a measure adopted in accordance with Article IX (1) of the Antarctic Treaty. Unless the measure specifies otherwise, the amendment or modification shall be deemed to have been approved, and shall become effective, one year after the close of the Antarctic Treaty Consultative Meeting at which it was adopted, unless one or more of the Antarctic Treaty Consultative Parties notifies the Depositary, within that time period, that it wishes an extension of that period or that it is unable to approve the measure.

2. Any amendment or modification of this Annex which becomes effective in accordance with paragraph 1 above shall thereafter become effective as to any other Party when notice of approval by it has been received by the Depositary.

**LIITTEEN LISÄYKSET
A LISÄYS:**

Erityisesti suojeltavat lajit
Ommatophoca rossii eli rossinhylje.

**APPENDICES TO THE ANNEX
APPENDIX A:**

Specially protected species
Ommatophoca rossii, Ross Seal.

3.
(Suomennos)

ETELÄMANNERTA KOSKEVAN SOPIMUKSEN SOVELTAMISALUEELLA TAPAHTUVAN TURISMIN JA HALLITUKSESTA RIIPPUMATTOMAN TOIMINNAN VAKUUTTAMINEN JA SUUNNITTELU

Edustajat, jotka

ovat huolissaan mahdollisista vaikutuksista, lisäkustannukset mukaan lukien, joita turismilla ja muulla hallituksesta riippumattomalla toiminnalla voi olla kansallisille ohjelmille, sekä etsintä- ja pelastusoperaatioihin osallistuvien turvallisuusriskeistä;

haluavat varmistaa, että Etelämantereella harjoitettava turismi tai muu hallituksesta riippumaton toiminta toteutetaan turvallisella ja omavaraisella tavalla;

haluavat edelleen varmistaa, että turismiin tai muuhun hallituksesta riippumattomaan toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan kattavasti etukäteen ja että ne minimoidaan;

huomioivat, että suosituksen XVIII-I liitteessä esitetyt ”Järjestäjien ja toiminnanharjoittajien noudatettavat menettelytavat” pitävät sisällään omavaraisuuteen ja vakuuttamiseen liittyviä elementtejä;

suositavat seuraavaa toimenpidettä Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan 4 kohdan mukaisesti hallitusten hyväksyttäväksi:

Sopimuspuolten on edellytettävä sellaisten niiden lainkäyttövallan alaisten tahojen, jotka järjestävät tai harjoittavat Etelämannerta koskevan sopimuksen VII(5) artiklan nojalla etukäteisilmoitusta edellyttävää turismi- tai muuta hallituksesta riippumatonta toimintaa Etelämannerta koskevan sopimuksen soveltamisalueella, osoittavan, että niiden toiminta täyttää seuraavat vaatimukset:

- toiminnalle on laadittu tarkoituksenmukaiset varautumissuunnitelmat ja riittävät järjestelyt terveyden ja turvallisuuden, etsinnän ja pelastuksen (SAR) sekä lääketieteellisen hoidon ja evakuoinnin näkökulmasta, ja että ne ovat käytössä ennen toiminnan aloittamista. Tällaisten suunnitelmien ja järjestelyjen ei tule olla riippuvaisia muiden toiminnanharjoittaji-

INSURANCE AND CONTINGENCY PLANNING FOR TOURISM AND NON GOVERNMENTAL ACTIVITIES IN THE ANTARCTIC TREATY AREA

The Representatives,

Concerned at the potential impacts, including the imposition of additional costs, that tourist or other non-governmental activities may have on national programmes, and the risks to the safety of those involved in search and rescue operations;

Desiring to ensure that tourist or other non-governmental activities undertaken in Antarctica are carried out in a safe and self-sufficient manner;

Desiring further to ensure that the risks associated with tourism or other non-governmental activities are fully identified in advance, and minimised;

Noting that the "Procedures to be Followed by Organisers and Operators", as set out in the Attachment to Recommendation XVIII-1, contain some elements relating to self-sufficiency and insurance;

Recommend to their Governments the following Measure for approval in accordance with paragraph 4 of Article IX of the Antarctic Treaty:

That Parties shall require those under their jurisdiction organising or conducting tourist or other non-governmental activities in the Antarctic Treaty Area, for which advance notification is required in accordance with Article VII (5) of the Antarctic Treaty, to demonstrate compliance with the following requirements:

- that appropriate contingency plans and sufficient arrangements for health and safety, search and rescue (SAR), and medical care and evacuation have been drawn up and are in place prior to the start of the activity. Such plans and arrangements shall not be reliant on support from other operators or national programmes without their express written

en tai kansallisten ohjelmien tuesta ilman agreement; and
edellä mainittujen tahojen nimenomaista kirjallista suostumusta; ja

- on otettu asianmukainen vakuutus tai muu järjestely kattamaan mitkä tahansa etsintään ja pelastamiseen sekä lääketieteelliseen hoitoon ja evakuointiin liittyvät kustannukset. - that adequate insurance or other arrangements are in place to cover any costs associated with search and rescue and medical care and evacuation.

*Liitteet
Rinnakkaisteksti*

4.

Laki

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Etelämantereen ympäristönsuojelusta 18 päivänä lokakuuta 1996 annetun lain (28/1998) 39 ja 42 §,
muutetaan 2 §:n 4 kohta, 3 §:n 4 kohdan d alakohta ja 5 kohta, 7 §, 12 §, 13 §:n 1 momentti, 14 ja 15 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 ja 3 momentin johdantokappale, 21 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentin johdantokappale sekä 1 kohta, 22 §:n 3 momentti, 23 ja 24 §, 25 §:n 2 momentin johdantokappale ja 4 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §, 34 §:n 1 momentti, 36 §:n 3 ja 4 momentti, 37 ja 38 §, 40 §:n 1 momentin 2 kohta ja 41 § sekä
lisätään 3 §:ään uusi 6—11 kohta, 21 §:n 2 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi, lakiin uusi 6 a luku ja 36 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

Tätä lakia sovelletaan:

4) ulkomaiseen luonnolliseen henkilöön, oikeushenkilöön, alukseen tai ilma-alukseen, joka osallistuu *tässä laissa tarkoitettuun Suomesta järjestettyyn tai Suomesta Etelämanteralueelle suuntautuvaan* toimintaan.

4) ulkomaiseen luonnolliseen henkilöön, oikeushenkilöön, alukseen tai ilma-alukseen, joka osallistuu toimintaan, *jolla on tämän lain mukainen lupa.*

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

d) muuta toimintaa, josta seuraa Etelämanteralueella alkuperäisenä esiintyvän eliölajin tai populaation elinympäristön merkittävä haitallinen muutos; *sekä*

d) muuta toimintaa, josta seuraa Etelämanteralueella alkuperäisenä esiintyvän eliölajin tai populaation elinympäristön merkittävä haitallinen muutos;

5) *mineraaliesiintymällä* kaikkia elottomia ja uusiutumattomia luonnonvaroja;

6) *ympäristöonnettomuudella* Etelämanteralta koskevan sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen mukaan ennakoitettavasta tieteellisestä tutkimusohjelmasta, matkai-

lusta tai muusta valtion nimissä tapahtuvasta tai valtiosta riippumattomasta toiminnasta aiheutunutta tapahtumaa, joka johtaa tai välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin haitallisiin vaikutuksiin Etelämanneralueella;

7) **toiminnanharjoittajalla** luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka järjestää 3 kohdan mukaista toimintaa;

8) **torjuntatoimilla** sellaisia kohtuullisia toimia, jotka suoritetaan ympäristöonnettomuuden vaikutusten välttämiseksi, minimoimiseksi tai leviämisen estämiseksi;

9) **laivalla** jokaista meriympäristössä toimivaa vesikulkuneuvoa, mukaan lukien kantosiipialukset, ilmatyynyalukset, vedenalaiset alukset, kelluvat alukset ja kiinteät tai kelluvat alustat;

10) **erityisellä nosto-oikeudella** Kansainvälisen Valuuttarahaston määrittelemiä erityisiä nosto-oikeuksia;

11) **laivan vetoisuudella** laivan bruttovetoisuutta laskettuna vuoden 1969 kansainvälisen aluksenmittausyleissopimuksen liitteeseen I sisältyvien vetoisuuden mittaussääntöjen mukaisesti.

7 §

Lupaviranomainen

Tämän lain mukainen lupaviranomainen on ympäristöasioista vastaava ministeriö.

12 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Ministeriö pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta tarpeelliset lausunnot. Ministeriö voi tarvittaessa pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

Ministeriö varaa Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklassa tarkoitetulle koko-

7 §

Lupaviranomainen

Tämän lain mukainen lupaviranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valtion puolesta puhevaltaa 35 d §:ssä tarkoitettussa korvausasiassa käyttää lupaviranomainen.

Lupaviranomainen myös valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

12 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Lupaviranomainen pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta tarpeelliset lausunnot. Lupaviranomainen voi tarvittaessa pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

Lupaviranomainen varaa Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklassa tarkoite-

ukselle ja pöytäkirjan muille sopimuspuolille mahdollisuuden tehdä huomautuksia ympäristövaikutusten kokonaisarviointia koskevasta arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

Ministeriö varaa luonnollisille henkilöille sekä sellaisille yhteisöille ja säätiöille, joiden pääasiallinen tarkoitus on niiden sääntöjen mukaan edistää ympäristönsuojelua, mahdollisuuden lausua mielipiteensä arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

13 §

Arviointiselostuksen esilläpitäminen

Lupahakemukseen liitetty arviointiselostus tai sen luonnos *pidetään* nähtävillä *ministeriön kirjaamossa* vähintään 90 päivää siitä, kun se on otettu vastaan.

14 §

Lupahakemus

Lupahakemukseen on liitettävä *lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään* sekä 2 luvun mukainen arviointiselostus tai sen luonnos.

15 §

Lupahakemuksesta kuuleminen

Ministeriön on pyydetävä asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lausunnot. Ministeriö voi tarvittaessa pyytää lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

tulle kokoukselle ja pöytäkirjan muille sopimuspuolille mahdollisuuden tehdä huomautuksia ympäristövaikutusten kokonaisarviointia koskevasta arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

Lupaviranomainen varaa luonnollisille henkilöille sekä sellaisille yhteisöille ja säätiöille, joiden pääasiallinen tarkoitus on niiden sääntöjen mukaan edistää ympäristönsuojelua, mahdollisuuden lausua mielipiteensä arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

13 §

Arviointiselostuksen esilläpitäminen

Lupaviranomaisen on pidettävä lupahakemukseen liitetty arviointiselostus tai sen luonnos nähtävillä vähintään 90 päivää siitä, kun se on otettu vastaan, *ja varattava mahdollisuus esittää siihen huomautuksia.*

14 §

Lupahakemus

Lupahakemukseen on liitettävä:

- 1) *selvitys toimenpiteistä ympäristöönnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjuntavalmiuden ylläpitämiseksi;*
- 2) *35 a §:ssä tarkoitettu torjuntasuunnitelma ja varautumissuunnitelma;*
- 3) *selvitys 35 a §:ssä tarkoitettusta vakuutuksesta tai muusta taloudellisesta vakuudesta;*
- 4) *toimintaa koskeva 11 §:ssä tarkoitettu arviointiselostus tai sen luonnos; sekä*
- 5) *selvitys muista lupaharkinnan kannalta merkityksellisistä toimintaa koskevista seikoista siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.*

15 §

Lupahakemuksesta kuuleminen

Lupaviranomaisen on pyydetävä asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lausunnot. *Lupaviranomainen* voi tarvittaessa pyytää lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

18 §

Lupapäätös

Lupapäätöksessä annetaan Etelämanneralueen ympäristön suojelemiseksi tarpeelliset määräykset. Lupapäätöksessä on yksilöitävä luvan saanut toiminta sekä sen ajankohta, paikka ja toteuttaja.

18 §

Lupapäätös

Lupapäätöksessä annetaan Etelämanneralueen ympäristön suojelemiseksi tarpeelliset määräykset. Lupapäätöksessä on yksilöitävä luvan saanut toiminta sekä sen ajankohta, paikka ja toteuttaja. *Lupaan on liitettävä tarpeelliset määräykset:*

1) poikkeuksellisen tilanteen arvioimisesta ja siitä ilmoittamisesta;

2) ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumista koskevista toimista ja niitä koskevista harjoitteista;

3) 35 a §:n mukaisesta torjuntasuunnitelmasta, varautumissuunnitelmasta ja muista järjestelyistä;

4) poikkeuksellisten tilanteiden tilastoinnista ja raportoinnista;

5) toiminnanharjoittajan vakuutuksista tai muista taloudellisista vakuuksista;

6) tietojen vaihdosta ja yhteistyöstä ympäristöonnettomuuksista aiheutuvien haitallisten vaikutusten torjumiseksi;

7) varotoimista, joilla ehkäistään Etelämanneralueella esiintymättömien mikro-organismien tuominen vahingossa alueelle.

19 §

Lupapäätöksen ja siihen liittyvien asiakirjojen pitäminen esillä ja kansainvälinen tiedoksiantaminen

Lupapäätös ja siihen liittyvät asiakirjat on pidettävä nähtävillä ministeriön kirjaamossa. Nähtävillä panon on tapahduttava vähintään 60 päivää ennen toimenpiteen aloittamista Etelämanneralueella.

19 §

Lupapäätöksen ja siihen liittyvien asiakirjojen pitäminen esillä ja kansainvälinen tiedoksiantaminen

Lupaviranomaisen on asetettava lupapäätös ja siihen liittyvät asiakirjat nähtävillä vähintään 60 päivää ennen toimenpiteen aloittamista Etelämanneralueella.

20 §

Lupapäätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Ministeriö voi viran puolesta muuttaa lupapäätöstä, jos:

Ministeriö voi viran puolesta peruuttaa luvan, jos:

20 §

Lupapäätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Lupaviranomainen voi viran puolesta muuttaa lupapäätöstä, jos:

Lupaviranomainen voi viran puolesta peruuttaa luvan, jos:

21 §

Alkuperäisen eliöstön suojeleminen

Lupa 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen voidaan myöntää, jos kysymys on:

2) näyteyksilöiden hankkimisesta museoon, *eläintarhaan*, kasvitieteelliseen puutarhaan taikka muuhun vastaavaan laitokseen tai käyttötarkoitukseen; *tai*

Ennen luvan myöntämistä ministeriön on varmistettava, että:

1) Etelämanneralueella alkuperäisinä esiintyviä nisäkkäitä, lintuja tai kasveja ei oteta enempää kuin on ehdottomasti välttämätöntä 2 momentissa säädetyn tarkoituksen kannalta;

22 §

Eriyisesti suojeltavat eliölajit

Lupa erityisesti suojeltavaan lajiin kuuluvan eliön tappamiseen voidaan myöntää 2 momentissa säädetyn edellytyksin, jos muiden kuin kuolettavien tekniikoiden käyttäminen ei ole tarkoituksenmukaista.

21 §

Alkuperäisen eliöstön suojeleminen

Lupa 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen voidaan myöntää, jos kysymys on:

2) näyteyksilöiden hankkimisesta museoon, kasvitieteelliseen puutarhaan taikka muuhun vastaavaan laitokseen tai käyttötarkoitukseen;
3) *näyteyksilöiden hankkimisesta eläintarhaan; alkuperäisenä esiintyvän nisäkkään tai linnun ottamiseen lupa voidaan myöntää ainoastaan, jos sitä ei ole saatavissa olemassa olevista tarhoista tai jos kyse on pakottavasta suojelullisesta tarpeesta; tai*

Ennen luvan myöntämistä *lupaviranomaisen* on varmistettava, että:

1) Etelämanneralueella alkuperäisinä esiintyviä nisäkkäitä, lintuja, *selkärangattomia eläimiä* tai kasveja ei oteta enempää kuin on ehdottomasti välttämätöntä 2 momentissa säädetyn tarkoituksen kannalta;

22 §

Eriyisesti suojeltavat eliölajit

Lupa erityisesti suojeltavaan lajiin kuuluvan eliön tappamiseen voidaan myöntää 2 momentissa säädetyn edellytyksin, jos muiden kuin tappavien tekniikoiden käyttäminen ei ole *mahdollista*.

23 §

Vieraiden eliölajien tuominen

Kotitalouskasvin ja laboratorioeliön tuomiseen Etelämanneralueelle on oltava lupa.

Luvassa on:

1) yksilöitävä tuotavat lajit ja mahdollisuuksien mukaan tuotujen yksilöiden lukumäärä sekä tarvittaessa ikä ja sukupuoli; sekä

2) määrättävä varotoimista, joihin on ryhdyttävä karkaamisen tai sen välttämiseksi, että tuotu kasvi tai eliö joutuu kosketuksiin alkuperäisen eläimistön ja kasviston kanssa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske ruoan tuomista Etelämanneralueelle, jos ruoka säilytetään ja käsitellään valvotuissa olosuhteissa ja jos siipikarjatuotteet tutkitaan etukäteen sairauksien leviämisen estämiseksi.

24 §

Vieraiden eliölajien siirtäminen ja hävittäminen

Luvanhaltija on velvollinen ennen luvan voimassaolon päättymistä siirtämään Etelämanneralueelle tuomansa eliön pois Etelämanneralueelta taikka hävittämään sen polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla.

Jokainen on velvollinen viipymättä hävittämään polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla sellaisen Etelämanneralueelle ilman lupaa tuodun eliön, joka saattaa aiheuttaa vaaraa Etelämanneralueella alkuperäisenä esiintyvälle eliölle, taikka siirtämään vaaraa aiheuttavan eliön pois Etelämanneralueelta.

23 §

Vieraiden eliölajien tuominen

Viljelykasvien ja niiden lisääntymiskelpoisten kasvinosien valvottuun käyttöön voidaan antaa lupa. Lupa voidaan antaa myös eliölajien valvottuun kokeelliseen käyttöön.

Luvassa on:

1) yksilöitävä tuotavat lajit ja mahdollisuuksien mukaan tuotujen yksilöiden lukumäärä sekä tarvittaessa ikä, sukupuoli ja tuomisen oikeuttava perustelu; sekä

2) määrättävä varotoimista, joihin on ryhdyttävä karkaamisen tai sen välttämiseksi, että tuotu kasvi tai eliö joutuu kosketuksiin eläimistön tai kasviston kanssa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske ruoan tuomista Etelämanneralueelle, jos ruoka säilytetään ja käsitellään valvotuissa olosuhteissa ja jos siipikarja- ja muut lintutuotteet tutkitaan etukäteen sairauksien leviämisen estämiseksi.

Luvansaajan tulee ryhtyä tarpeellisiin toimiin, jotta haitalliset seuraukset alkuperäiseläöstölle voitaisiin välttää.

24 §

Vieraiden eliölajien siirtäminen ja hävittäminen

Luvanhaltija on velvollinen ennen luvan voimassaolon päättymistä siirtämään Etelämanneralueelle tuomansa eliön tai sellaisen 23 §:n 3 momentissa tarkoitetun siipikarjaksi tai muun lintutuotteen, jota ei ole käytetty, pois Etelämanneralueelta taikka hävittämään sen polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla.

Jokainen on velvollinen viipymättä hävittämään polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla sellaisen Etelämanneralueelle ilman lupaa tuodun eliön ja sen jälkeläiset, joka saattaa aiheuttaa vaaraa Etelämanneralueella alkuperäisenä esiintyvälle eliölle, taikka siirtämään vaaraa aiheuttavan eliön pois Etelämanneralueelta ellei siirto tai hävitys johtaisi suurempaan vahingolliseen ympäristövaikutukseen.

25 §

Erityissuojelualueet

Lupapäätökseen ministeriön on:

Ministeriö pitää rekisteriä Etelämantereen erityissuojelu- ja hallinta-alueista sekä historiallisista paikoista ja muistomerkeistä.

28 §

Jätehuoltosuunnitelma

Ympäristöasioista vastaava ministeriö hyväksyy kiinteälle tukikohdalle, kiinteälle työmaalle ja pysyvälle kenttäleirille jätehuoltosuunnitelman.

Ministeriö tarkistaa ja tarvittaessa ajanmukaistaa suunnitelman vuosittain. Jätehuoltosuunnitelman sisällöstä säädetään *tarkemmin* asetuksella.

30 §

Tarkemmat määräykset

Ympäristöasioista vastaava ministeriö voi antaa yleisiä määräyksiä ja ohjeita jätteen polttamiseksi Etelämanneralueella tarkoitettujen uunien päästöjen sisältämien epäpuhtauksien raja-arvoista ja niissä käytettävien laitteiden teknisistä vaatimuksista sekä jätteen muusta käsittelystä.

34 §

Alusten rakennetta ja vastaanottolaitteita koskevat säännökset

Ministeriön tulee ennen luvan myöntämistä varmistaa, että suomalaisessa aluksessa ja 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomaalaisessa aluksessa on riittävän suuret säiliöt seuraavien jätteiden ja aineiden varastointia varten:

25 §

Erityissuojelualueet

Lupapäätökseen *lupaviranomaisen* on:

Lupaviranomainen pitää rekisteriä Etelämantereen erityissuojelu- ja hallinta-alueista sekä historiallisista paikoista ja muistomerkeistä.

28 §

Jätehuoltosuunnitelma

Lupaviranomainen hyväksyy kiinteälle tukikohdalle, kiinteälle työmaalle ja pysyvälle kenttäleirille jätehuoltosuunnitelman.

Lupaviranomainen tarkistaa ja tarvittaessa ajanmukaistaa suunnitelman vuosittain. Jätehuoltosuunnitelman sisällöstä säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

30 §

Tarkemmat määräykset

Lupaviranomainen voi antaa yleisiä määräyksiä jätteen polttamiseksi Etelämanneralueella tarkoitettujen uunien päästöjen sisältämien epäpuhtauksien raja-arvoista ja niissä käytettävien laitteiden teknisistä vaatimuksista sekä jätteen muusta käsittelystä.

34 §

Alusten rakennetta ja vastaanottolaitteita koskevat säännökset

Lupaviranomaisen tulee ennen luvan myöntämistä varmistaa, että suomalaisessa aluksessa ja 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomaalaisessa aluksessa on riittävän suuret säiliöt seuraavien jätteiden ja aineiden varastointia varten:

6 a luku

Ympäristöonnettomuudet ja muut poikkeukselliset tilanteet

35 a §

Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet

Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ympäristöonnettomuuksien aiheutumisen ja niiden haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Toimintapaikat ja kuljetusvälineet on varustettava ja niitä on käytettävä siten, että toiminta tapahtuu turvallisesti eikä siitä aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia. Toimenpiteet on sovittava yhteen muiden Etelämantereella toimivien kanssa. Toimintaan osallistuva henkilöstö on koulutettava kaluston asianmukaiseen käyttämiseen ja toimintaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Toiminnanharjoittajan on laadittava ympäristöonnettomuuksia ja niiden vaikutusten torjuntaa koskeva torjuntasuunnitelma.

Toiminnanharjoittajan on laadittava varautumissuunnitelma myös muihin poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumiseksi. Suunnitelmasta on käytävä ilmi tarpeelliset toimenpiteet niiden henkilöiden terveyden ja turvallisuuden turvaamiseksi, joita lupa koskee. Suunnitelmaan tulee lisäksi sisältyä selvitys etsintä-, pelastus- ja evakuointitoimenpiteistä onnettomuuksien varalta. Toiminnanharjoittaja voi sopia muiden toiminnanharjoittajien kanssa siitä, että toiminnanharjoittaja hyödyntää muiden toiminnanharjoittajien ylläpitämiä tämän momentin mukaisia järjestelyjä.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava ympäristöonnettomuuksista ja muista poikkeuksellisista tilanteista viipymättä valtioneuvoston asetuksella säädettävälle viranomaiselle.

Toiminnanharjoittajalla tulee olla toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vakuutus tai muu hyväksyttävä taloudellinen vakuus 35 c §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen vastuun kattamiseksi 35 e §:ssä asetettuihin rajoihin saakka. Toiminnanharjoittajan tulee lisäksi ylläpitää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävää vakuutusta tai muuta järjestelyä, joka kattaa kaikki etsintään, pelastamiseen, lääketieteelliseen hoitoon ja evakuointiin liittyvät kus-

tannukset. Velvollisuus ylläpitää vakuutusta, vakuutta tai muuta järjestelyä ei koske toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä.

35 b §

Toimet ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi

Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä nopeisiin ja tehokkaisiin toimiin hänen toiminnastaan aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi.

Toiminnanharjoittaja voi lupaviranomaisen valtuutuksesta ryhtyä toimiin myös toisen toiminnasta aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi, jos onnettomuudesta aiheutuu välitön uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelä-manneralueen ympäristölle.

35 c §

Toiminnanharjoittajan taloudellinen vastuu

Toiminnanharjoittaja, joka laiminlyö hänelle 35 b §:n 1 momentin nojalla kuuluvan velvollisuuden, vastaa torjuntatoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta toimet suorittaneelle pöytäkirjan sopimuspuolelle tuottamuksestaan riippumatta.

Jos toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt hänelle 35 b §:n 1 momentin nojalla kuuluvan velvollisuuden eikä kukaan pöytäkirjan sopimuspuolista ole ryhtynyt torjuntatoimiin, toiminnanharjoittaja on tuottamuksestaan riippumatta velvollinen maksamaan arvioituja torjuntatoimia vastaavan rahasumman Valtiokonttorille.

Milloin ympäristöonnettomuus on kahden tai useamman toiminnanharjoittajan aiheuttama, he vastaavat vahingosta yhteisvastuullisesti. Toiminnanharjoittaja, joka osoittaa, että ainoastaan osa ympäristöonnettomuudesta johtuu sen toiminnasta, vastaa ainoastaan tästä osuudesta.

Kun pöytäkirjan ympäristövastuuta koskevan VI liitteen 12 artiklassa tarkoitettu rahasto on perustettu, 2 momentissa tarkoitettu rahastus on sijoitettava lupaviranomaisen ilmoituksesta mainittuun rahastoon.

35 d §

Vastuun poistavat perusteet

*Toiminnanharjoittaja ei vastaa 35 c §:ssä tarkoitetuista kustannuksista, jos ympäristö-
onnettomuus johtuu:*

*1) ihmishengen tai turvallisuuden suojele-
miseksi tarpeellisesta teosta tai laiminlyön-
nistä;*

*2) Etelämanneralueen olosuhteissa poikke-
uksellisesta luonnonkatastrofista, jota ei voitu
kohtuudella ennakoida, edellyttäen, että toi-
minnanharjoittaja on täyttänyt 35 a §:n mu-
kaiset velvollisuutensa;*

3) terrorismista; tai

*4) toiminnanharjoittajaan kohdistuvasta oi-
keudettomasta hyökkäyksestä.*

*Lupaviranomaisen edellä 35 b §:n 2 mo-
mentin nojalla valtuuttamat tahot eivät vastaa
ympäristöonnettomuudesta, joka on aiheutu-
nut muun ympäristöonnettomuuden vaikutus-
ten torjumiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.*

35 e §

Taloudellisen vastuun rajoitukset

*Toiminnanharjoittajan taloudellisen vas-
tuun enimmäismäärä on kolme miljoonaa eri-
tyistä nosto-oikeutta. Enimmäismäärä laske-
taan kunkin toimijan ja ympäristöonnetto-
muuden osalta erikseen.*

*Jos laiva on ollut osallisena ympäristöon-
nettomuuden aiheuttaneeseen tapahtumaan,
vastuun enimmäismäärä määräytyy seuraavasti:*

*1) vetoisuudeltaan alle 2000 tonnin alus
miljoona erityistä nosto-oikeutta;*

*2) vetoisuudeltaan yli 2000 tonnin alus 1.
kohdan mukainen vastuun määrä lisättyinä
seuraavasti:*

*a) jokaiselta 2000 tonnin ylittävältä tonnilta
400 erityistä nosto-oikeutta 30,000 tonniin
saakka;*

*b) jokaiselta 30,000 tonnin ylittävältä ton-
nilta 300 erityistä nosto-oikeutta 70,000 ton-
niin saakka;*

*c) jokaiselta 70,000 tonnin ylittävältä ton-
nilta 200 erityistä nosto-oikeutta.*

Sen estämättä, mitä 2 momentissa sääde-

tään, toiminnanharjoittaja voi rajoittaa vastuutaan muun kansainvälisen vastuunrajoitussopimuksen mukaisesti, jos mainitut rajoitukset ovat vähintään yhtä korkeat kuin 2 momentissa säädetään.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettuja vastuun rajoituksia ei sovelleta, jos toiminnanharjoittaja on menetellyt tahallisesti tai tuotamuksellisesti. Toiminnanharjoittajiin, jotka toimivat valtion nimissä, sovelletaan pöytäkirjan ympäristövastuuta koskevan VI liitteen 9 artiklan 2 kohdan mukaista vastuun rajoituksia koskevaa poikkeusta.

35 f §

Menettely korvausasiassa

Jos toiminnanharjoittaja ja torjuntatoimiin ryhtynyt pöytäkirjan sopimuspuoli eivät sovi torjuntatoimien korvaamisesta, torjuntatoimet suorittanut pöytäkirjan sopimuspuoli voi panna tätä koskevan asian vireille Vaasan hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölain (586/1996) 69 §:ssä säädetään. Asia on pantava vireille kolmen vuoden kuluessa torjuntatoimien aloittamisesta tai siitä, kun torjuntatoimet suorittanut sopimuspuoli on saanut tietää tai sen olisi pitänyt tietää toiminnanharjoittajan henkilöllisyydestä riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on myöhempi. Hakemus on jätettävä tutkimatta, jos torjuntatoimien aloittamisesta on kulunut vähintään 15 vuotta.

Jos toiminnanharjoittaja ja lupaviranomainen eivät sovi 35 c §:n 2 momentissa tarkoitettusta asiasta, lupaviranomaisen on pantava korvausasia vireille siten kuin 1 momentissa säädetään. Asia on pantava vireille 15 vuoden kuluessa siitä, kun lupaviranomainen on saanut tiedon ympäristöönnettomuudesta.

Korvausasioiden hallintoriitamenettelyä koskevat säännökset eivät koske toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä.

36 §

Hätätilanne

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hätätilanteesta on ilmoitettava viipymättä ympäristö-

36 §

Hätätilanne

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hätätilanteesta on ilmoitettava viipymättä yhteysviran-

asioista vastaavalle ministeriölle.

Ministeriö antaa hätätilanteessa tehdyistä toimista pöytäkirjan määräysten mukaisesti tiedon kaikille pöytäkirjan muille sopimuspuolille ja pöytäkirjan 11 artiklassa tarkoitetulle komitealle.

37 §

Muutoksenhaku

Muutosta ministeriön tämän lain nojalla ratkaisemaan lupa-asiaan ja 28 §:ssä tarkoitettua jätehuoltosuunnitelmaa koskevaan päätökseen haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Tällöin noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään.

38 §

Viittaussäännös

Rangaistus 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun kiellon vastaisesti tehdystä ydinräjähteen räjäyttämisestä säädetään rikoslain 34 luvun 6 §:ssä. Rangaistus muusta 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettusta ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1—4 §:ssä.

39 §

Laiton kajoaminen mineraaliesiintymään

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kieltoa, on tuomittava laittomasta kajoamisesta mineraaliesiintymään sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

omaiselle. Yhteysviranomaisena toimivasta viranomaisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Yhteysviranomainen antaa hätätilanteessa tehdyistä toimista pöytäkirjan määräysten mukaisesti tiedon kaikille pöytäkirjan muille sopimuspuolille ja pöytäkirjan 11 artiklassa tarkoitetulle komitealle.

Ympäristöönnettomuuksista ja muista poikkeuksellisista tilanteista säädetään 6 a luvussa.

37 §

Muutoksenhaku

Lupaviranomaisen tämän lain nojalla ratkaisemaan lupa-asiaan ja 28 §:ssä tarkoitettua jätehuoltosuunnitelmaa koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

38 §

Viittaussäännös

Rangaistus 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun kiellon vastaisesti tehdystä ydinräjähteen räjäyttämisestä säädetään rikoslain 34 luvun 6 §:ssä. Rangaistus muusta 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettusta ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1—4 §:ssä. Rangaistus 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun kiellon vastaisesti kajoamisesta Etelämanneralueen mineraaliesiintymään säädetään rikoslain 48 a luvun 3 a §:ssä.

39 §

Laiton kajoaminen mineraaliesiintymään

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

40 §

Etelämanneralueen suojelurikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) laiminlyö 5, 24, 26 tai 27 §:ssä, 34 §:n 2 momentissa, 35 §:ssä, 36 §:n 2 momentissa taikka mainittujen säännösten nojalla annetussa säännöksessä tai määräyksessä tarkoitettua velvollisuuden tai

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *Etelämannerin suojelurikkomuksesta* sakkoon.

41 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tämän lain rikkomista koskeva asia pannaan vireille Helsingin kärjäoikeudessa.

42 §

Valvontaviranomainen

Ympäristöasioista vastaava ministeriö valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

40 §

Etelämanneralueen suojelurikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) laiminlyö 5, 24, 26 tai 27 §:ssä, 34 §:n 2 momentissa, 35 §:ssä, 35 a §:n 3 momentissa taikka mainittujen säännösten nojalla annetussa säännöksessä tai määräyksessä tarkoitettua velvollisuuden tai

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *Etelämannerin suojelurikkomuksesta* sakkoon.

41 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tämän lain 38 ja 40 §:ssä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin kärjäoikeus.

42 §

Valvontaviranomainen

(Kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty ympäristöministeriön esittelystä, *lisätään* Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettuun asetukseen (122/1998) uusi 5 a luku seuraavasti:

5 a luku

36 §:n 3 momentin mukainen viranomainen on ulkoasiainministeriö.

Erinäiset säännökset

15 a §

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

*Ympäristöonnettomuuksia ja hätätilanteita
koskeva viranomainen*

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain (28/1998) 35a §:n 3 momentin ja _____